

Клифърг Саймък

Резерватът на таласъмите

фантастика

Клифърд Саймък

Резерватът на таласъмите

1

Инспектор Дрейтън седеше тежко зад бюрото и чакаше. Беше мършав човек с лице, сякаш издялано от чепат пън с тъпа секира. Очите му бяха кремъчни върхове, които от време на време ти се струваше, че проблясват – той бе разгневен и разстроен. А човек като него никога не се поддава на гнева, това Питър Максвел знаеше добре. Зад този гняв имаше кучешка упоритост, с която той щеше да продължи да се бъхти настървено, необезпокояван от нищо.

Да, в такова положение не очакваше да попадне, помисли си Максвел. Но както стана ясно сега, очаквал е твърде много. Знаеше, разбира се, че след като преди шест седмици не пристигна на истинското си местоназначение, недоумението тук, на Земята, е било голямо. Мисълта да се вмъкне в къщи незабелязано ставаше неосъществима. И ето, сега той стоеше срещу този човек зад бюрото и трябваше на всяка цена да запази спокойствие. Каза му:

– Не ми е съвсем ясно защо с моето завръщане ще се занимава Службата за сигурност. Казвам се Питър Максвел и съм от Факултета по свръхестествени явления при Уисконсинския университет. Видели сте документите ми...

– Колкото до това кой сте, въобще не се съмнявам – рече Дрейтън. – Може би съм учуден, но не се съмнявам. Друго ме тревожи. Имате ли нещо против, професор Максвел, да ми кажете точно къде сте били?

– Не мога да ви кажа кой знае колко – отвърна Питър Максвел. – Бях на една планета, но името и координатите ѝ не знам. Може да е поблизо от една светлинна година отук, а може и да е далеч зад нашата Галактика.

– Във всеки случай – каза Дрейтън – не сте пристигнали на местоназначението, посочено в билета ви.

– Да – отвърна Максвел.

– Можете ли да ми обясните какво се случи?

– Мога само да гадая. Според мен, вероятно вълновата ми схема е била отклонена, вероятно е била хваната и отклонена. Първо помислих за грешка в предавателя, но това, струва ми се, е невъзможно. Предавателите се използват вече стотици години. Досега всичките неизправности по тях трябваше да са отстранени.

– Искате да кажете, че са ви отвлекли?

– И така да е.

– И все пак, нищо ли няма да ми съобщите?

– Обясних ви, че нямам кой знай какво за съобщаване.

– Възможно ли е тази планета да има нещо общо с колесатите?

Максуел поклати глава.

– Със сигурност не бих могъл да твърдя, но не вярвам. Положителен съм, че там нямаше от тях. И никакви признаци да имат нещо общо с това.

– Професор Максуел, виждали ли сте някога колесат?

– Веднъж. Преди няколко години. Имаше такъв за месец-два в института „Време“. Един ден го зърнах.

– Значи, ако видите някой колесат, ще го познаете?

– Разбира се – отвърна Максуел.

– Както научавам, отправили сте се към планета от системата Енотовата кожа.

– Носеха се слухове за дракон – рече Максуел. – Непотвърдени. Всъщност, съвсем неясни факти. Но реших, че си заслужава да се проверят...

Дрейтън вдигна вежди.

– Дракон ли? – попита той.

– Предполагам – обясни Максуел, – че за човек извън моята област е трудно да схване цялото значение на един дракон. А всъщност засега няма дори откъслечни данни, че такова създание някога е съществувало. И въпреки това е факт, че легендата за дракона здраво се е вкоренила във фолклора на Земята и на някои други планети. Феи, таласъми, тропи, банши – всичките сега ги има от плът и кръв, но от дракон – никаква следа. И странното е. Че тук, на Земята, легендата всъщност не принадлежи на хората. Мъничкия народ също има легенда за дракона. Понякога си мисля дали те не са ни я предали. Но само легендата. Никакви доказателства няма...

Спря, почувства се малко глупаво. Какво пък ще интересува легендата за дракона този тъп полицай, седнал зад бюрото?

– Извинете, инспекторе – рече той. – Позволих си любимата тема да ме погълне.

– Чувал съм да казват, че легендата за дракона може да е дошла от спомените на нашите прадеди за динозавъра.

– И аз съм чувал същото – отвърна Максуел, – но ми се струва невъзможно да е така. Динозаврите са съществували много преди човека.

– Тогава Мъничкия народ...

– Възможно е – каза Максвел, – но изглежда малко вероятно. Познавам мъничкия народ, разговарял съм с тия същества. Те са древни, наистина много по-древни от нас, хората, но по нищо не личи да са се зародили чак толкова отдавна. А и така да е, за никакъв дракон не си спомнят. Според мен легендите им и народните им приказки лесно бихме отнесли към събития от преди няколко милиона години. Тези същества са изключително дълголетни, не може да се каже, че са съвсем безсмъртни, но е почти така, а при подобно положение устните предания са най-неустойчиви.

Дрейтън направи жест да оставят настрана драконите и Мъничкия народ.

– Вие тръгнахте за Енотовата кожа – каза той, – а не стигнахте там.

– Точно така. Озовах се на онази, другата планета. Кристална планета, отвсякъде с покрив.

– Кристална ли?

– От никакъв камък. Кварц, вероятно. Но не съм сигурен. Може да е метал. Там имаше метал.

Дрейтън спокойно попита:

– Когато тръгнахте, не знаехте ли, че ще стигнете на тази планета?

– Ако имате предвид никакъв заговор, много грешите – рече Максвел. – Бях съвсем изненадан. Но изглежда вие не сте. Ето, чакайте ме тук.

– Да, не съм особено изненадан. Подобно нещо вече два пъти се е случвало.

– Тогава знаете за планетата.

– За нея нищо – каза Дрейтън. – Само това, че там някъде има планета, която работи с нерегистрирани предавател и приемник и излъчва непознат сигнал. Когато радистът тук, на Уiskonсинската станция хвана сигнала им за предаване, той им съобщи да почакаат, защото всички приемници са заети. Тогава се свърза с мен.

– А какво стана с другите двама?

– Бяха изпратени направо тук. И двамата – с адрес Уiskonсинската станция.

– Но ако те са се върнали...

– Точно там е работата – рече Дрейтън. – Не се върнаха. Не, не, струва ми се, може да се каже, че се върнаха, но не ни се удаде да разговаряме с тях. Вълновата им схема излезе грешна. Съвсем ги бяха объркали. И двамата се оказаха извънземни същества, но толкова заплетено беше всичко, че се измъчихме, докато разберем кои може да са те. И пак не сме сигурни.

– Мъртви ли бяха?

– Мъртви ли? Разбира се. Много страшна работа. Късметлия човек сте.

Максуел едва се съдържа да не потрепери.

– Да, изглежда – каза той.

– Смятаме – продължи Дрейтън, – че всички, които боравят с предаване на материя, безпогрешно знаят как се прави това. А никой не може да каже колко са изпратените, които после са се върнали в станциите си неправилно приети.

– Но вие би трябвало да знаете – започна Макссуел, – би трябвало да знаете, че някой се е загубил. Всяка станция веднага съобщава, щом пътникът не пристигне по разписание.

– Това е и най-странното тук – каза му Дрейтън. – Изчезнали няма. Съвсем сигурни сме, че двете извънземни същества, които се върнаха при нас мъртви, са стигнали до мястото закъдето са тръгнали, защото никой не липсваше.

– Но аз тръгнах за Енотовата кожа. Сигурно са ви съобщили...

И млъкна, сякаш поразен от внезапна мисъл.

Дрейтън бавно кимна.

– Предположих, че ще разберете. Питър Макссуел стигна до Енотовата кожа и се върна на Земята почти преди месец.

– Сигурно има някаква грешка – запротестира Макссуел едва чуто.

Немислимо беше, че са двама, че другият Питър Макссуел, идентичен на него във всички подробности, съществува на Земята.

– Няма никаква грешка – каза Дрейтън. – Поне не както ние си я представяме. Тази планета не отклонява схемите, тя ги копира.

– Тогава, аз съм двама души! Би могло...

– Вече не – обясни Дрейтън. – Вие сте единственият. Около седмица след като той се завърна стана нещастен случай. Питър Макссуел е мъртъв.

2

В коридора, зад ъгъла, вече извън малката стаичка, където среща Дрейтън, Максвел намери един свободен ред столове и много внимателно седна, като постави единствената си чанта на пода до себе си.

Невероятно е, каза си той. Невероятно е тук да е имало двама Пит Максуеловци и сега единият от тези Максуеловци да е мъртъв. Невероятно е Кристалната планета да притежава съоръжение, което да настигне и изкопира вълнова схема, движеща се по-бързо от скоростта на светлината, дори много по-бързо от скоростта на светлината, защото нито в една точка на Галактиката, обхваната досега от системата за предаване на материя, не е забелязано никакво закъснение между времето на предаване и приемане. Отклонение, да, отклонение навярно би могло да има, да се достигне вълновата схема, да се грабне, но да изкопира такава схема е нещо съвсем друго.

Две невероятности, помисли си той. Две неща, които не би трябвало да се случат. Въпреки че ако едното е станало, другото следва неминуемо. Щом схемата е изкопирана, то те непременно трябва да бъдат двама, единият да отиде до системата Енотовата кожа, а другият – на кристалната планета. Но ако този друг Питър Максвел наистина е отишъл на Енотовата кожа, той би трябвало още да е там или едва сега да се връща. Беше планирал да остане най-малко шест седмици, и по-дълго дори, ако е необходимо, за да открие нещо около дракона.

Забеляза, че ръцете му треперят, и засрамен, силно ги стисна върху коленете.

Каза си, че не бива да губи самообладание. Каквото и да го очакваше, той трябваше да изясни работата. А доказателства – никакви солидни доказателства нямаше. Само думите на този инспектор от безопасността, но не можеше да разчита на тях. Възможно е те да са само един груб полицейски трик, замислен, за да го разтърси и да го накара да проговори. Макар че всичко това може да се е случило. Просто може да се е случило.

Но дори и да се е случило, все пак трябваше да го изясни. Освен това имаше работа, а нея не биваше да провали.

И ако някой сега го наблюдаваше, макар да не беше сигурен, че го наблюдават, нещата можеха да се усложнят. А може би това е без значение, каза си той. Разбираше, че най-трудно ще е да си уреди среща с

Андрю Арнолд. Не е лесна работа да посетиш ректора на Планетарния институт. Той имаше къде по-сериозни грижи от това да слуша приказките на един обикновен професор. Особено пък ако този професор не може предварително да съобщи за какво желае да разговаря.

Ръцете му спряха да треперят, но той още ги държеше здраво стиснати. Ще излезе след малко оттук, ще се спусне по шосето и ще седне в един от вътрешните бързи пояси. След около час ще е отново в родното старо университетско градче и скоро ще разбере дали Дрейтън е казал истината. Ще се върне при приятелите си – Али Уп и Духа, при Харлоу Шарп, Алън Пристън и останалите. Пак ще се заредят буйни среднощни пирове в „Прасето и свирката“, дълги тихи разходки по сенчестите алеи и по езерото с кану. Ще има и беседи, и спорове, и стари предания, ще се върне онзи академичен ред, който оставя на човека време и да живее.

Откри с какво нетърпение очаква пътуването, тъй като шосето минаваше покрай хълма с Резервата на таласъмните. Не че там имаше само таласъми; имаше и много други създания от Мъничкия народ и всички те бяха негови приятели, или поне повечето му бяха приятели. Тролите понякога се гневяха, а да завържеш истинско и трайно приятелство със същества като баншите не беше лесно.

По това време на годината, помисли си той, хълмовете трябва да са красиви. Към Енотовата кожа той се отправи късно през лятото и тогава възвишенията още бяха облечени в тъмнозелената си мантия, но сега, в средата на октомври, те сигурно пламтят с всичките багри на есенните си одежди; виненочервеното на дъба, блестящо червеното и жълтото на клена, и тук-там яркият ален оттенък на пълзящите лози, който като нишка пробягва сред другите цветове. А въздухът ще мирише на ябълково вино, този странен, опияняващ аромат, идващ от гората само с умирането на листата.

Седеше там и мислеше за времето точно преди две лета, когато заедно с мистър О'Тул пътуваха нагоре по реката, в северната пустош, с надеждата някъде да установят контакт с призраци от старите оджибуейски легенди. Плаваха в прозрачно чисти води, през ноща палеха огньовете в покрайнините на тъмните борови гори, ловяха риба за вечеря, издирваха дивите цветя, скрити сред горски поляни, преследваха множество животни и птици и добре си отпочинаха. Но призраци не видяха и в това нямаше нищо чудно. Твърде рядко са установявани контакти с Мъничкия народ на Северна Америка, защото, за разлика от полуцивилизованите, свикнали с хората духове на Европа, тези бяха истински рожби на дивата пустош.

Столтът, на който седеше, гледаше на запад и през високите стъклени стени той виждаше стръмнините зад реката, издигащи се по древната граница на щата Айова – огромни, тъмнопурпурни масиви в рамка от бледосиньо есенно небе. На върха на една от стръмнините различни по-светлия корпус на Института по тавматургия, с персонал в голямата си част октоподни същества от планетата „Кентавър“. Гледайки тези бледи силуети на сградите, той си спомни, че често си е обещавал да посети един от летните им семинари, но така и не отиде.

Протегна се, отмести чантата, готвейки се да се изправи, но остана седнал. Още се задъхваше, в краката си чувстваше слабост. Думите на Дрейтън, както сам разбра, го бяха потресли повече, отколкото си мислеше и продължаваха да го смушават с ред закъснели реакции. Каза си, че е нужно самообладание. Не трябва да се вълнува така. Може да не е истина и вероятно не е. Няма смисъл да се безпокои толкова, докато не му се отдаде случай сам да разкрие всичко.

Стана бавно, наведе се да вдигне чантата, но за миг се поколеба, преди да се потопи в уморителния хаос на чакалнята. Хора – човешки и чуждоземни същества – бързаха целенасочено или стояха на малки групи и тълпи. Един белобрад старец, облечен в тържествен черен костюм – професор ако се съди по вида му, помисли си Максвел, – беше заобиколен от група студенти, дошли да го изпратят. Семейство влечуги се изтягаха върху няколко ниски канапета сложени встрани за такива като тях, неспособни да седят. Двамата възрастни лежаха с лице един към друг, разговаряха нежно с много съскане, характерно за речта на влечугите, а малките пълзяха по канапетата, пъхаха се под тях, играеха и се изтягаха по пода. В ъгъла, в малка ниша, някакво подобно на буре същество се търкаляше напред-назад по същия начин и вероятно със същата цел като човек, който върви напред-назад из стаята. Две паяковидни създания с тела, наподобяващи повече гротескни конструкции от кибритени клечки, отколкото от истинска плът и кръв, седяха клекнали един срещу друг. На пода бяха начертали с тебешир някаква груба игрална дъска, по нея бяха наредили множество странни фигури, които бързо местеха и когато играта напредна, започнаха възбудено да пускат.

А колесатите? Дрейтън попита за тях. Имаше ли някаква връзка между колесатите и кристалната планета?

Вечно тия колесати, помисли си Максвел. Мания за колесати. Може би с основание, кой знае? Малко е известно за тях. Те се мерзелаят неясни, далече в космоса, друга една велика култура се движи отатък

Галактиката и някъде по обширната граница влиза в отделни контакти с предприемчивата човешка култура.

Застанал там, той си припомни как за пръв и единствен път видя колесат – някакъв студент, дошъл от Института по сравнителна анатомия в Рио де Жанейро за двуседмичен семинар в Института на Времето. Помнеше тихата възбуда в Усконсинския университет с множеството разговори за него и очевидно твърде малката възможност да се зърне фантастичното същество, тъй като то стоеше неотлъчно в залата на семинара. Срещна го да се търкаля на колелата си в коридора, когато, прекосил вече алеята, отиваше да обядва с Харлоу Шарп, и си спомни, че това го потресе.

Всичко е в колелата, каза си той. Някое друго същество в познатата Галактика не се движеше на колела. То беше топчесто създание, дундю, провесен между две колела, чиито главини излизаха от тялото някъде откъм средата му. Колелата бяха покрити с кожа, а околицата, както забеляза той, представляваха рогови втвърдявания. Долната издутина на дундестото тяло висеше под оста като издут чувал. Но най-лошото видя, когато то приближи: тази провиснала част на тялото му беше прозрачна и изпълнена с множество извиващи се неща, които караха човек да си представи кофа с ярко оцветени червеи.

Максуел знаеше, че тези извиващи се предмети в гадния дебел тръбх бяха ако не червеи, то най-малкото насекоми или някаква форма на живот, която може да се отъждестви с онази земна форма на живот, познатата на човека като насекомо. Защото колесатите бяха организми-кошери, едно население от колонии насекоми, или поне същества, равнозначни на насекоми.

При население от този вид не е трудно да се разберат ужасните разкази за колесатите, дошли от далечната и мъглява граница на вселената. И ако тези страшни истории са истина, тогава човека вече се е натъкнал, за пръв път, откак е излязъл в космоса, на онзи хипотетичен враг, когото винаги е предполагал, че ще срещне там.

В Галактиката човек е попадал на много други странни и понякога страшни същества, но нищо, мислеше си Максвел, не можеше да се сравни с ужаса от създанието, представляващо кошер от насекоми върху колела. В цялата тази работа имаше нещо, от което на човек му се гадеше.

Днес на Земята са се събрали хиляди извънземни същества, за да посещават множеството колежи, да преподават в институтите, които съставляваха този голям галактически университет, в какъвто се беше

превърнала Земята. След време вероятно, мислеше си Максвел, към това галактическо население, струпало се в земните институти, може да се присъединят и колесатите, но само ако между тях ще има някакви връзки на разбирателство. А засега нямаше.

Максуел се питаше защо даже самата мисъл за колесатите беше неприятна, докато човек и всички останали същества в Галактиката, които общуват с хората, се научиха да живеят един с друг.

Тук, в чакалнята, можеше да се види един отрязък от този свят – скачащи същества, пълзящи, извиващи се, търкалящи се, дошли от разни планети, от много звезди. Земята бе станала галактически къп, мислеше си той, място, където създания от хилядите звезди се срещаха и размесваха, за да обменят мисли и знания.

– Номер Пет-шест-девет-две – пищеше високогорителят. – Пътник номер Пет-шест-девет-две, до пътуването ви остават само пет минути. Кабина тридесет и седем. Пътник Пет-шест-девет-две, моля, веднага се явете в кабина тридесет и седем.

А накъде ли, чудеше се Максвел, отлиташе №5692? Към джунглите на планетата Главоболие №2, към зловещите, брулени от ветровете ледени градове на Тъга IV, към пустинните планети на Убийствените слънца или към някоя друга от хилядите планети, до които от мястото, където той стоеше сега, имаше разстояние по-малко от един удар на сърцето. Защото днес те са свързани със системата за предаване на материя и са доказателство за дългите усилия на човека в миналото чрез кораби-откриватели да проправя пътя в тъмата на безкрайното космическо пространство. И като го обхождат там, те и сега бавно и мъчително разширяват периметъра на вселената, известна на човека.

Чакалната гъмжеше от настойчивото приканване към закъснелите или неявилияте се пътници, от глухото бучене на стотици различни езици, излизачи от стотици различни гърла, от влаченето, тракането и тропота на крака по пода.

Той се наведе, вдигна багажа и се обърна към изхода.

След не повече от три крачки се спря да направи път на един камион, който караше аквариум, пълен с тъмна течност. През мътилката той долови неясните очертания на спотаила се вътре свирепа фигура – някакво същество от течните планети, при това вероятно от планета, където течността не е вода. Навярно е тук като преподавател, като гост на института по философия, а може и на някой от физическите институти.

Камионът с аквариума отмина, Максвел продължи нататък, стигна изхода и стъпи на красиво павираната, терасирана еспланада, край

чиято долна част минаваха шосейните пояси. Със задоволство забеляза, че там нямаше опашка, както ставаше често.

Вдиша с пълни гърди чистия, незамърсен, с остър дъх на свежа есен въздух. След толкова седмици в мъртвата, мухлясала атмосфера на кристалната планета, това му действа много добре.

Обърна се да слезе по стълбите, когато видя един афиш, точно зад изхода към шосейните пояси. Беше голям, със староанглийско писмо, смешен поради прекалената си изисканост:

УИЛЯМ ШЕКСПИР, БЛАГОРОДНИК

От Страдфорд на Ейвън, Англия

„Защо не съм написал аз пиесите“

Под егидата на Института „Време“

22 октомври, 8 ч. Вечерта

В аудиторията на Музея на времето.

Билети има във всички агенции.

– Максвел! – извика някой и той се обърна. Един мъж тичаше към него.

Максуел сложи багажа си на земята, повдигна леко ръка за поздрав като към близък, после бавно я отпусна, защото разбра, че не познава този човек.

Мъжът престана да тича и премина в бърз ход.

– Професор Максвел, вие ли сте? – попита той, когато се приближи.

– Сигурен съм, че не греша.

Максуел кимна сдържано и малко смутено.

– Монти Чърчил – каза човекът и подаде ръка. – Запознахме се преди година. У Нанси Клйтън, на една от сбирките й.

– Как сте, Чърчил? – малко студено попита Максвел.

Защото сега той позна мъжа, името поне, ако не лицето. Предполажи, че е адвокат, но не беше сигурен. А ако правилно си спомняше, занимаваше се с посредничество при длъжностни лица. Един от онези, които се залавят с работа на кой да е клиент, стига той да е в състояние да плати.

– Добре съм – каза Чърчил щастлив. – Току-що се завърнах от едно пътуване. Кратко пътуване. Приятно е да се прибереш пак. Няма нищо по-хубаво от дома. Затова ви извиках. Първото познато лице от няколко седмици насам.

– Радвам се – каза Максвел.

– В Университета ли се връщате?

– Да, запътил съм се към шосето.

– Не трябва – продължи Чърчил. – Тук е автолетът ми. Паркиран е на пистата отзад. Има място и за двама ни. Ще стигнете много по-бързо.

Максуел се поколеба. Този човек не му харесваше, но беше прав, че ще стигнат по-бързо. А той изгаряше от нетърпение да се върне колкото е възможно по-скоро, защото трябваше да изясни някои неща.

– Много мило от ваша страна – каза той. – Ако наистина има място.

3

Моторът изпраща и замря. За миг машината избуча и замлъкна. Въздухът пронизително изсвистя, ударил се в металната повърхност.

Максуел бързо погледна човека до себе си. Чърчил седеше неподвижен – вероятно от страх, а може би и просто от почуда. Защото дори и Максуел разбра, че такова нещо не би трябвало да се случи, всъщност то е немислимо. Автолети като този, в който се возеха, всички смятаха за безопасни.

Под тях лежаха острите камънаци на урвите, приличните на копия и промушващи се нагоре клони на дървета, които растяха прилепнали към скалите и закриваха хълмовете. Вляво течеше река, сребърна лента в подножието на зелените хълмове.

Струваше му се, че времето се влачи, проточва се и сякаш по някаква странна магия всяка секунда ставаше минута. А с разтягането на времето дойде и спокойното съзнание за това, какво би трябвало да се случи, като че ли то се отнасяше до друг, а не до него, една реална, безпристрастна оценка на положението, направена от някой страничен, незамесен в станалото наблюдател. И в същото време с един неопределен, далечен ъгъл на мозъка си Максуел долавяше, че по-късно ще настъпи паника и когато това стане, времето ще поеме своя обикновен ход, а автолетът ще профучи надолу, за да срещне гората и скалите.

Наведе се напред, огледа местността, която се простираше пред тях, и зърна малката полянка в гората, един светлозелен процеп в тъмното море от дървета.

Бутна с лакът Чърчил и посочи. Чърчил погледна надолу, кимна и бавно, внимателно и нерешително завъртя кормилото, сякаш търсеше отговора в машината и се опитваше да установи дали тя ще откликне.

Автолетът леко се наклони, завъртя се, олюля се и продължи бавно да пада, като се мъчеше да заеме подходящо положение. За миг сякаш контролният лост блокира, после машината се плъзна встрани, все по-бързо губеше височина, но се спускаше плавно към прореза между дърветата.

Сега дърветата бързо летяха насреща им, вече се намираха съвсем близо и Максуел виждаше техните есенни краски – те вече не бяха просто нещо тъмно, една маса в червено, златно и кафяво. Дълги, тънки червени копия се протягаха нагоре, за да ги проният, ръце като златни

щипци се опитваха да ги сграбчат и гневно да ги стиснат.

Самолетът докосна горните клони на един дъб, почти увисна там във въздуха, сякаш се колебаеше какво да направи, после бавно се понесе към една площадка сред малката зелена поляна в гората.

„Поляната на феите – рече си Максвел, – място, където феите танцуват, а сега площадка за приземяване.“

Извърна за миг глава встрани и видя Чърчил, наведен над лостовете за управление, сетне пак се обърна и се загледа в приближаващата се поляна.

„Би трябвало да е равна – помисли си той, – без буци, дупки и издатини, защото на времето, когато правеха тези поляни, проектът предвиждаше пълно изравняване на почвата.“

Машината се удари, отскочи и в един ужасен миг се залюля във въздуха. После пак докосна земята и плавно тръгна по поляната. Дърветата от другия край полетяха към тях, приближаваха се много бързо.

– Дръж се – изкрещя Чърчил и докато викаше, самолетът се люшна, завъртя се и намали скоростта. Спря се на дванадесетина крачки от дърветата в края на поляната.

Седяха в мъртвешка тишина, тишина, която сякаш се засилваше от пъстрата гора и стръмните скали.

И тогава се чу гласът на Чърчил.

– На косьм бяхме...

Той се протегна, отвори люка и излезе. Максвел го последва.

– Не разбирам какво стана – каза Чърчил. – Това нещо е строено по-сигурно, отколкото можеш да си представиш. Да те удари мълния, разбирам, да се блъснеш в планина, да, възможно е, да те хване буря и да те завърти – всичко това може да се случи, но моторът никога не отказва. Спира само когато го изключиш.

Вдигна ръка и избърса чело с ръкава на ризата си.

– Знаехте ли за това място?

Максвел поклати глава.

– Точно за това – не. Знаех, че има подобни места. Когато се създаваше и проектираше резерватът, в плана се предвиждаха поляни. Места, където феите да танцуват, нали разбирате? Не търсех нещо определено, но щом видях процепа между дърветата, досетих се какво може да има долу.

– Вие ми я показяхте и аз си помислих, че я познавате. Пък и нямаше къде другаде да отидем, затова и рискувах...

Максвел вдигна ръка, да го накара да замълчи.

– Какво е това? – попита той.

– Прилича на конски тропот – отвърна Чърчил. – Кой пък би дошъл тук на кон? Идва ей оттам.

Шумният тропот приближаваше.

Обиколиха автолета и видяха пътеката, която водеше към стръмен и тесен хълм с масивен корпус на разрушен замък, кацнал на върха.

Конят слизаше по пътеката в силен галоп. Възседнала го бе малка, трътлеста фигура, която с всяко движение при ездата отскачаше по най-удивителен начин. Ездачът с лакти, щръкнали от двете му страни, размахвани като криле, съвсем не можеше да се нарече елегантен.

Конят дойде, летейки по склона, и се заклати из поляната. Той не изглеждаше по-грациозен от ездача си, беше един кон за оран, мощните му копита удряха земята като огромни чукове, изскубваха цели чимове трева и ги изхвърляха далеч зад себе си. Дойде право при автолета, сякаш възнамеряваше да ги прескочи, но в последния момент тронаво изви и потръпвайки спря. Хълбоците му се повдигаха и спускаха като мях, отпуснатите му ноздри пръхтяха.

Ездачът се смъкна от гърба му и когато тупна тежко на земята, избухна в гневен пристъп.

– Това са те, негодни лентяи! – закрещя той. – Това са те, отвратителните троли. Казвал съм им, колко пъти съм им казвал да оставят на мира летящите метли. Но не, не искат и да чуят. Винаги се шегуват. Магии им правят.

– Мистър О'Тул – извика Максвел. – Помните ли ме?

Таласъмът се изви и го погледна с червените си късогледни очи.

– Професорът – изписка той. – Добрият ни приятел. Какъв ужасен срам. Казвам ти, професоре, кожата на тези троли по вратите ще опъна, а ушите им по дърветата ще прикова.

– Магия ли? – попита Чърчил. – Магия ли казахте?

– А какво друго? – ядоса се мистър О'Тул. – Какво друго би могло да свали летяща метла от небето?

Той бавно се приближи до Максвел и неспокойно се взря в него.

– Нима действително си ти? – запита той с известна загриженост. – Самият ти, истинският. Казаха ни, че си умрял. Изпратихме венец от имел и бодлива зеленика в израз на най-дълбоката ни скръб.

– Аз съм, разбира се – каза Максвел, преминавайки с лекота към диалекта на Мъничкия народ. – Това е било само слух.

– Тогава от чистосърдечна радост – извика мистър О'Тул – ние тримата ще обърнем по някоя халба Октомврийска бира. Новата реколта е

готова за пиене и, джентълмени, аз най-сърдечно ви каня да я опитаме.

Още таласъми, половин дузина, бягаха надолу по пътеката и мистър О'Тул им махна с всичка сила да побързат.

– Винаги закъсняват – оплака се той. – Никога не схващат навреме. Пристигат, но все с малко закъснение. Добри момчета са всичките, и сърцата им са добри, но им липсва чевръстост, отличителния белег на истинския таласъм като мен.

Таласъмите дотичаха в галоп, запъхтени, и се наредиха пред мистър О'Тул в очакване.

– Имам доста работа за вас – каза им той. – Първо, слезте до моста и кажете на онези троли да не правят повече магии. Съвсем да престанат, да се откажат. Кажете им, че това е последният им шанс. Ако отново направят такова нещо, ще разбием моста, камък по камък, и онези, покрити с мъх камъни ще разпръснем на шир и дълж, та никога да нямам възможност да го възстановят. Трябва да вдигнат магията от тази летяща метла, та да полети като нова. А други искам да намерят феите, да им обяснят защо е обезобразена поляната им, да ги убедят, че цялата вина е в мръсните троли, да им обещаят, че до следващия им танц при пълнолуние всичката трева ще бъде равна и хубава. Останалите пък да се погрижат за Добин, да внимават, какъвто е несърчен, да не уврежда повече поляната, но ако случайно се намери повече трева, нека го оставят да я опасе. Горкото животно няма често възможност да се угощава на такова пасбище.

И отново се обърна към Максвел и Чърчил, потривайки ръце една в друга в знак, че е свършил добра работа.

– А сега, джентълмени – каза той, – ако обичате да се качите с мен на хълма, за да опитаме става ли за пиене сладката Октомврийска бира. Моля ви обаче от жалост към мен да вървите бавно, тъй като напоследък това мое шкембе изглежда доста е пораснало и аз прекомерно много се задъхвам.

– Води, приятелю – рече Максвел. – На драго сърце ще се съобразим с теб. Отдавна не сме пили Октомврийска бира заедно.

– Да, разбира се – обади се Чърчил едва чуто.

Започнаха да се изкачват по пътеката. Пред тях, на хълма, върху фона на светлото небе, се изправяше неприветливо разрушеният замък.

– Трябва предварително да ви се извиня – каза О'Тул – за състоянието на замъка. Там става течение, благоприятно за простуди, синузити и разни други страдания. Ветровете духат лошо през него, мирише на влага и мухал. Съвсем не разбирам, защо вие, хората, след като строите

замъци за нас, не ги правите защитени от атмосферните условия и удобни. Ако някога сме обитавали развалини, не означава непременно, че сме се отказали от всякакъв комфорт и удобства. Обитавахме наистина, защото бедната Европа нямаше какво по-добро да ни предложи.

Замълча, да си поеме дъх и пак продължи:

– Добре си спомням, преди две хиляди и повече години живеехме в нови-новенички замъци, достатъчно жалки, разбира се, защото недосяланите хора по това време не можеха да строят по-добре – несръчни, без подходящи инструменти, без никакви машини, и въобще, мършав народ. А ние бяхме принудени да се крием по ъглите и пролуките на замъците, тъй като непросветените тогавашни хора се страхуваха от нас и в цялото си невежество ни презираха; в невежеството си търсеха да издигат могъщи заклинания против нас. Въпреки, че – каза той с известно задоволство – повечето хора не бяха вещи в заклинанията. Ние без много мъка можехме да се оправяме, когато ни гонеха с лопати и тояги и разваляхме магиите им без никакви усилия.

– Преди две хиляди години ли? – попита Чърчил. – Нима искате да кажете...

С бързо движение на главата Максвел се опита да го прекъсне.

Мистър О'Тул спря по средата на пътеката и хвърли смразяващ поглед на Чърчил.

– Помня още – обясни той – когато от ония мочурливите гори, наричани от вас сега Централна Европа, варварите за пръв път и най-невъзпитано започнаха да тропат с дръжките на грубите си железни мечове по самите порти на Рим. Чухме за това в горските дълбини, където се намираха домовете ни, а тогава между нас имаше и други, отдавна вече мъртви, които бяха чули новината от Термопилите няколко седмици след битката.

– Извинявай – каза Максвел, – но не всеки е така добре запознат с Мъничкия народ...

– Моля тогава го запознай.

– Истина е – обърна се Максвел към Чърчил – или поне е възможно. Не са безсмъртни, защото в края на краищата умират. Но живеят много дълго, не можем да си го представим дори. Раждат се малко, много малко наистина, защото, ако не е така, няма да има място за тях на Земята. Доживяват до невероятно голяма възраст.

– Това е, защото – обясни мистър О'Тул – сме свързани дълбоко със сърцето на природата и не губим драгоценната си жизнеспособност на духа с онези дребни грижи, които разбиват живота и надеждите на

хората. Но това са тъжни теми, за да си прахосваме за тях такъв славен есенен следобед. Затова по-добре непоколебимо да насочим мислите си към пенливата бира, която ни чака на върха на хълма.

Умълча се и отново пое нагоре по пътеката, но с по-бърза крачка от преди.

Към тях, надолу по пътеката тичаше някакъв малък таласъм и разноцветната му, твърде голяма за него риза плющеше на вятъра при неудържимия му бяг.

– Бирата! – пищеше той. – Бирата!

Спря се пред тримата, които с мъка се изкачваха по пътеката.

– Какво ѝ е на бирата? – запъхтяно рече мистър О'Тул. – Може би искаш да ми признаеш, че си я опитвал?

– Вкисната – простена малкият таласъм, – всичката е вкисната, проклета да е.

– Но бирата не може да вкисне – възрази Максвел, схващайки смисъла на случилата се трагедия.

Мистър О'Тул заподскача по пътеката ужасно разгневен. Лицето му от кафяво стана червено, после мораво. Хрипеше и се задъхваше.

– Може, по дяволите – викаше той, – със заклинанието на магията.

Обърна се и следван от малкия таласъм, бързо заслиза по пътеката.

– Дайте ми ги тези мръсни троли! – крещеше мистър О'Тул. – Оставете ме да увия лапи около ненаситните им гърла. Ще ги измъкна с тези две ръце и ще ги закача на слънце да съхнат. Цялата им кожа ще смъкна, така ще ги науча, та никога да не ме забравят...

Колкото повече се отдалечаваше, ревът му преминаваше в нечлено-разделно мрънкане, а той бързаше надолу по пътеката, към моста, под който живееха тролите.

Двамата мъже стояха, изпълнени с възхищение, и се чудеха на този силен и неудържим гняв.

– Е – каза Чърчил, – изпуснахме възможността да прием сладка Октомврийска бира.

Когато Максвел се придвижи от летището с един от бавните вътрешни шосейни пояси и стигна покрайнините на университетското градче, часовникът на консерваторията започна да отмерва шест. Чърчил взе друга линия и Максвел се радваше на това. Не само защото изпитваше известна антипатия към този човек, но и поради желанието си да бъде сам. Искаше да се вози бавно, свалил защитата за вятъра, в тишина, без необходимостта да разговаря, искаше да поглъща природата наоколо и да чувства чрез тези няколко квадратни мили със сгради и алеи, че пак се връща у дома, в единственото място, което обича.

Над града като благодатна мъгла се спускаше мрак, който смекчаваше очертанията на сградите, превръщаше алеите в места, които биха могли да бъдат романтични гравюри от старинни книги.

По алеите на групи, с чанти в ръце или книги под мишници стояха студенти и спокойно разговаряха. На една пейка седеше беловлас мъж и наблюдаваше как две катерички играят на поляната. По прашна пътека, погълнати в разговор, бавно се движеха две извънземни влечуги. На тротоара бодро крачеше студент-човек, вървеше, подсвиркваше си и свирката му будеше ехото в тъмните ъгли на зданията. Разминавайки се с влечугите той вдигна ръка за тържествен поздрав. А навсякъде – дървета, величествени древни брястове, които стоят там от незапомнени времена, крепки стражи на много поколения.

Тогава големият часовник започна да отмерва часа, бронзовият му звън се разнесе далече и на Максвел се стори, че часовникът на университетското градче му казва здравей. Часовникът е приятел, мислеше си той, и не само на него, но на всички които го чуваха, той е гласът на градчето. Нощ след нощ в леглото, преди да заспи, го е слушал как бие, как отмерва времето. И може би той бе нещо повече от едно отмерване на времето. По-скоро страж в нощта, който разгласява, че всичко е наред.

Пред него, в мрака, се извисяваше институтът „Време“, извисяваше нагоре огромни блокове от пластмаса, стъкло и светлини в множеството прозорци, за да смали още повече шосето и алеята. В подножието на комплекса се спотайваше музеят, а на входа му Максвел видя да плющи на вятъра надпис върху бял плат. В мрака и в далечината можа да различи само една дума: ШЕКСПИР.

При мисълта за това той се усмихна на себе си. Как ще се вбесят във факултета по английска литература. Старият Ченъри и другите край него още не са простили на Времето, заедно преди две-три години установили, че не Шекспир, а Граф Оксфорд е автор на пиесите. И сега тази поява лично на мъжа от Страдфорд на Ейвън ще бъде все едно да сипеш сол в още незарасналите рани.

Далече напред, на хълма, в западния край на градчето, Максвел различа огромния корпус на административния сектор, гравирани в тъмно върху последната, едва червенееща багра на западното небе.

Поясът продължаваше да се движи покрай Института „Време“ и свития под него музей с плющиящата на вятъра обява. Часовникът престана да бие, последните му удари замряха в далечината.

Шест часът. След още няколко минути Максвел ще слезе от шосейния пояс и ще се отправи към „Уинстънския герб“, неговия дом през последните четири, не, пет години. Пъхна ръка в десния джоб на самото си и пръстите му напипаха твърдите очертания на малката връзка ключове във вътрешното джобче.

Сега за пръв път откак напусна Уисконсинската гара, историята за другия Питър Максвел излезе на преден план в мислите му. Разбира се, може да е истина, но не му изглеждаше твърде вероятно. Много прилича на трик, който Службата за сигурност би изиграла на някого, за да го накара да се разприказва. Ако пък не е истина, защо не се е получило съобщение от Енотовата кожа за невявяването му там. Впрочем и тази, и другата информация, че такива неща са се случвали вече на два пъти, идваха все от инспектор Дрейтън. Ако можеше да се усъмни в Дрейтън за едната история, защо да не се усъмни и за останалите две. Дали не е имало и други същества, хванати от кристалната планета – докато беше там, нищо не му казаха за тях. Несъмнено обитателите на кристалната планета му съобщиха само онези неща, които искаха той да знае.

Това, което най-много го тревожеше и го накара да се замисли, беше не какво му каза Дрейтън, а мистър О'Тул: „Изпратихме венец от имел и бодлива зеленика в израз на дълбоката ни скръб“. Ако работите се бяха развили по друг начин, щеше да поговори за тия неща със своя приятел таласъма, но след станалото нямаше никакъв шанс да приказва за каквото и да е.

Всичко това може да почака. След малко само, щом стигне в къщи, ще вдигне телефона и ще се обади на някого от многото си приятели – и тогава ще узнае истината. На кого да се обади? – чудеше се той. На Харлоу Шарп, в института „Време“, или на Далъс Грег, шефа на неговия

факултет, а може би на Ксигму Моун Таър, стария еридианец със снежнобели коси и мрачни виолетови очи, прекарал по-голямата част от живота си в малкия кабинет над анализа за структурата на митовете. Или пък на Алън Пристън, приятел и адвокат. На Пристън навярно, защото, ако казаното от Дрейтън излезе истина, може да си има доста неприятности от правен характер.

Нетърпеливо изръмжа под носа си. Та той го вярваше, започваше да го вярва и ако продължаваше по същия начин, можеше сам да започне да се убеждава, че всичко това е истина.

„Уинстънският герб“ се намираше точно долу на улицата. Стана от мястото си, вдигна чантата и стъпи на външния, едва движещ се пояс. Застана там, изчака, и пред „Уинстънския герб“ слезе.

Никого не видя, докато изкачваше широките каменни стълби и влизахе във фойето. Бръкна в джоба, извади връзката ключове и намери ключа за външната врата. Асансьорът чакаше, той се качи и натисна копчето за седмия етаж.

Ключът влезе плавно в ключалката на апартамента му и щом го завъртя, вратата се отвори. Пристъпи в тъмната стая. Зад него вратата автоматически се затвори, бравата щракна и той посегна към стената, да запали осветлението.

Но се спря с вдигната ръка. Нещо не беше наред. Едно чувство, усещане за нещо, някакъв мирис може би. Да, именно мирис. Лек, нежен аромат на непознат парфюм.

Удари силно с ръка по панела и светлината се запали.

Стаята не бе същата. Мебелите – различни, и тези ярки картини по стената, такива картини не е имал и никога не би имал.

Зад него бравата щракна и той се завъртя. Вратата се отвори и в стаята влезе дебнешком един саблезъб.

Щом видя Максвел, тигърчето се сви готово за скок, изръмжа и показа шестинчови остри зъби.

Той внимателно се отдръпна. Тигърчето бавно пълзеше напред и още ръмжеше. Максвел отстъпи пак, почувства внезапен удар над глезена, опита да се извие, но не можа и разбра, че пада. Видя възглавничката на пода, може би ще си спомни да е била и преди там, но не си спомняше. Стъпи заднешком на нея, спъна се и сега падаше право по гръб. Опита да отпусне тялото си, за да се запази при удара в пода, но в пода той не се удари. Гърбът му се блъсна в нещо гъвкаво, меко и той разбра, че се е приземил на кушетката, която се намираше зад възглавничката.

С грациозен скок тигърчето се носеше във въздуха, ушите му –

присвити назад, устата – полуотворена, масивните му лапи се протегнаха като за таран. Максвел вдигна ръцете си инстинктивно, за да се защити, но те бяха отместени встрани, сякаш никога не са били там, лапите се стовариха на гърдите му и го приковаха на кушетката. Огромната муцуна с проблясващи зъби висеше точно над лицето му. Бавно, почти нежно саблезъбият наведе глава, дълъг, розов език, огромен и грапав като ренде, премина по лицето на Максвел.

Тигърчето започна мило да ръмжи.

– Силвестър! – извика един глас от вратата. – Силвестър, стига!

Саблезъбият облиза още веднъж лицето на Максвел с влажния си грапав като ренде език, седна на задните си лапи полуозъбен, с клепнали напред уши, и заразглежда Максвел с дружелюбен, възторжен интерес.

Максвел се помъчи да поприседне, като подпря кръст на възглавничките и рамене в облегалката на кушетката.

– Кой пък може да сте вие? – попита момичето, застанало на вратата.

– А-ми, аз...

– Що за нахалство – каза тя.

Силвестър измърка високо.

– Извинявайте, мис. Но аз живея тук. Или поне живеех. Не е ли това номер седем – двадесет и едно.

– Да, разбира се – каза тя. – Наех квартирата точно преди седмица.

Максвел поклати глава.

– Трябваше да се досетя. Мебелите са други.

– Накарах хазяина да изхвърли нещата – заговори тя. – Бяха направо отвратителни.

– Чакайте да отгатна – каза Максвел. – Стар зелен диван, съвсем протрит...

– И барче от орехово дърво – продължи момичето, – и чудовищен морски пейзаж, и...

Максвел вдигна глава уморен.

– Достатъчно. Моите неща сте изхвърлили.

– Не разбирам – рече момичето. – хазяинът каза, че предишният наемател е мъртъв. Нещастен случай, мисля.

Максвел се изправи бавно. Тигърчето също стана, дойде по-близо и нежно започна да се търка в краката му.

– Престани, Силвестър – скара му се момичето.

Силвестър продължи да се търка.

– Не му обръщайте внимание. Той е едно голямо бебе.

– Биомеханизъм ли е?

Тя кимна.

– Най-хитротото същество. Ходи навсякъде с мен. И рядко ми причинява тревоги. Не знам какво му става. Изглежда вие му харесвате.

Докато говореше, тя гледаше тигърчето, но сега рязко вдигна очи.

– Не ви ли е добре? – попита тя.

Максуел поклати глава.

– Нещо сте пребледнял.

– Малък шок. Сигурно е затова. Казах ви истината. По едно време наистина живеех тук. До преди няколко седмици. Станала е ужасна бъркотия...

– Седнете – покани го тя. – Ще пиете ли?

– Да, ако може. Казвам се Питър Максуел и съм от Факултета...

– Момент. Максуел ли казахте? Питър Максуел. Да, сега си спомням. Така се казваше...

– Да, знам – рече Максуел, – мъжът, който умря.

Той седна внимателно на кушетката.

– Ще донеса нещо за пиене – рече момичето.

Силвестър се примъкна по-близо и нежно сложи масивната си глава в скута на Максуел. Максуел го почеса зад ухото, а ръмжейки мило, Силвестър обърна леко глава, за да му покаже къде го сърби.

Момичето дойде с пиенето и седна до него.

– Все още не разбирам – каза тя. – Ако вие сте човекът, който...

– Цялата работа е някак си объркана.

– Трябва да кажа, че доста добре понасяте случилото се. Малко сте потресен, но не и сразен.

– Всъщност – призна Максуел – донякъде знаех. Казахта ми, разбирате ли, но аз не повярвах. А мисля, истината е, че сам не си разрешавах да повярвам.

Той вдигна чашата.

– Вие няма ли да пиете?

– Ако сте добре, ако се чувствате както трябва, ще взема и за себе си.

– О, добре съм – каза Максуел. – Ще успея да го преживея.

Той я погледна и за пръв път наистина я видя – стройна, спретната, с късо подстригана черна коса, дълги мигли, изпъкнали скули и очи, които му се усмихваха.

– Как се казвате? – попита той.

– Карол Хамптън. Историчка във Времето.

– Мис Хамптън, извинете за създадената ситуация. Бях заминал – извън планетата. Току-що се върнах. Имам ключ и той стана на вратата, а когато тръгнах, тук беше моят дом...

– Не е нужно да обяснявате.

– Да прием – каза той. – После ще стана и ще си отида. Освен...

– Освен какво?

– Освен ако желаете да вечеряте с мен. Да кажем, за да ви се отплатя за разбирането. Можехте да изтичате и да пищите.

– Ако всичко това не е предварително скроено – рече тя. – Ако вие...

– Как може. Нелепо е да се измисли такова нещо. Освен това, откъде ще имам ключ?

Тя го погледна за миг, после каза:

– Глупаво е от моя страна. Но Силвестър ще трябва да дойде с нас. Не би останал тук сам.

– Защо пък – отвърна Максвел. – Не съм и помислял да го оставяме. Двамата с него сме приятели.

– Това ще ви струва един бифтек – предупреди тя. – Винаги е гладен и яде само хубави бифтеци. Големи и сурови.

5

В „Прасето и свирката“ беше тъмно, шумно и задимено. Масите – натикани една в друга, с тесни пътечки между тях. Горяха свещи с мигащи пламъци. Глъчка от множество шепнещи гласове изпълваше ниското помещение, сякаш всички говореха наведнъж.

Максуел се спря и присви очи, опитвайки се да открие свободна маса. Може би трябваше да отидат някъде другаде, помисли си той, но му се искаше да се наяде тук, защото това място, свърталище на студенти и преподаватели от факултета, означаваше за него университетското градче.

– Може би ще трябва да отидем някъде другаде – обърна се той към Карол Хамптън.

– Ей сега ще дойде някой и ще ни посочи къде да седнем – каза тя. – Всички ми се струват толкова заети. Трябва да е имало голяма навалица. Силвестър, стига! – И тя умолително заговори на хората от масата, до която стояха. – Моля, извинете го. Много е невъзпитан. Особено на маса. Граби всичко, каквото види.

Силвестър се облиза с доволен вид.

– Не се тревожете, мис – каза мъжът с гъстата брада. – Наистина не ми се ядеше. Поръчвам бифтек просто по задължение.

Някой извика от другия край на помещението.

– Пит! Пит Максуел!

Максуел се взря в мрака. Някой се беше изправил и от една отдалечена, натикана в ъгъла маса му махаше с ръка. Най-после Максуел го позна. Беше Али Уп, а до него седеше забулената в бяло фигура на Духа.

– Ваши приятели ли са? – запита Карол.

– Да. Явно искат да се присъединим към тях. Имате ли нещо против?

– При неандерталеца ли?

– Познавате ли го?

– Не просто съм го виждала няколко пъти. Но бих желала да се запозная с него. Духа ли е онзи?

– Двамата са неразделни.

– Е, тогава да седнем при тях.

– Можем да ги поздравим и да отидем другаде.

– За нищо на света – каза тя. – Тук ми се струва интересно.

– Никога ли не сте идвала преди?

– Не съм се осмелявала.

– Ще ви пробия път – каза ѝ той.

Тръгна бавно между масите, следван от момичето и Силвестър.

Али Уп излезе да ги посрещне, обви ръце около него, прегърна го, после го сграбчи за раменете, отдалечи го малко и започна да се взира в лицето му.

– Ти ли си, Пит, приятелю? – попита той. – Не ни ли занасяш?

– Да, аз съм Пит. Според теб кой друг бих могъл да бъда?

– Да, но искам да знам тогава – каза Уп, – кого погребяхме преди три седмици, в четвъртък? И двамата с Духа бяхме там. Дължиш ми двадесет долара за цветята, които ти изпратихме. Толкова ни струват.

– Да седнем – предложи Максвел.

– Страхуваш се от скандал ли? Та това място е направено за скандали. На всеки час, по разписание, има бой с юмуци и винаги ще се намери някой да скочи на масата и да държи реч.

– Уп – каза Максвел, – тук има дама и искам да се укротиш и цивилизоваш. Мис Карол Хамптън, този голям простак е Али Уп.

– Радвам се да се запознаем, мис Хамптън – рече Али Уп. – Но какво има там, при вас? Саблезъб, не се съмнявам в това, както не се съмнявам, че живея и дишам сега. Ще трябва да ви разкажа, как по време на една виелица се подслоних в една пещера, там беше и този саблезъб, а аз имах само един тъп каменен нож в себе си. Разбирате ли, загубих тоягата си, когато срещнах мечката и...

– Друг път – прекъсна го Максвел. – Остави ни поне да седнем. Гладни сме. А и не искаме да ни изхвърлят оттук.

– Пит – каза Уп, – да те изгонят от това място е въпрос на голяма чест. Човек не може да смята, че е достигнал необходимото обществено положение, докато не го изхвърлят оттук.

И макар да мърмореше под носа си, той ги поведе към масата и учтиво поднесе стол на Карол да седне. Силвестър се настани между Максвел и момичето, подпря брада на масата и кръвнишки загледа Уп.

– Този саблезъб не ме харесва – обяви Уп. – Сигурно знае колко негови прадеди съм унищожил в старата каменна ера.

– Той е само един биомеханизъм – рече Карол. – Едва ли би могъл да знае.

– И една дума не вярвам от казаното – отвърна Уп. – Това животно не е никакъв биомеханизъм. В очите си има същата мръсна подлост,

която имат всички саблезъби.

– Моля те, Уп – каза Максвел, – моля те за миг само. Мис Хамптън, този е господин Духа. Мой стар приятел.

– Радвам се да се запозная с вас мистър Дух.

– Не „мистър“ – рече Духа. – Просто Дух. Само Дух и нищо повече. А най-ужасното е, че не знам чий дух съм. Много се радвам да се запозная с вас. Толкова е удобно да сме четирима на масата. Има нещо хубаво и уравнивяващо в числото четири.

– Е – каза Уп, – сега, след като вече се познаваме, да пристъпим към работа. Нека пийнем. Тъжно е човек да си пие сам. Разбира се, обичам Духа заради много негови ценни качества, но мразя мъж да не пие.

– Знаеш, че не мога да пия – обади се Духа. – Нито да ям, нито да пуша. Не са много нещата, които един дух може да прави. Но бих желал да не продължаваш да подчертаваш това пред всеки, с когото се запознаваме.

Уп се обърна към Карол:

– Изглежда сте изненадана, че един варварин неандерталец може да праска сегашния език с такова умение като мен.

– Не изненадана, а изумена – отвърна Карол.

– За последните дванадесет години – обясни й Максвел – Уп е попил повече знания от много обикновени хора. Фактически започна с детската градина, а сега работи върху доктората си. И важното е, че възнамерява да продължи в този дух. Той е, можем да кажем, един от най-забележителните ни студенти.

Уп вдигна ръка и махна на сервитьора.

– Ела тук! Има хора, които желаят да бъдат твои клиенти. А всички те бавно умират от жажда.

– Най-много съм се възхищавал – каза Духа – на неговата срамежлива, скромна природа.

– Продължавам да се уча – обясни Уп. – И не толкова от стремеж към знания, колкото заради удоволствието, което получавам от недоумението по невярващите лица на нищожните преподаватели и тъпи студенти. – Тук се обърна към Максвел. – Не, не искам да кажа с това, че всички преподаватели са нищожества.

– Благодаря – отвърна Максвел.

– Има такива, които изглежда мислят – продължи Уп, – че Homo sapiens nean dert halehsis е само един глупав звяр. Нали е изчезнал, трябвало е да отстъпи на другите след него, а това само по себе си вече е доказателство, че е второ качество човек. Мисля да посветя и по-нататък

живота си в доказване на...

Сервитьорът се появи до Уп.

– Пак ти – каза той. – Трябваше да разбере, когато ми се провикна. Липсва ти възпитание, Уп.

– При нас има човек, върнал се от гроба – рече Уп, без да обръща внимание на обидата. – Мисля, че ще е много подходящо да отпразнуваме възкръсването му с един приятелски жест.

– Ако искате нещо за пиене, избрано.

– А защо – продължи Уп – просто не донесеш бутилка хубаво питие, кофичка лед и четири, не, три чаши. Духа не пие, нали знаеш?

– Да, знам – отвърна сервитьорът.

– Освен ако мис Хамптън не иска някое от онези модерни питиета?

– Коя съм аз, та да се делия? Какво пиете?

– Царевично уиски – каза Уп. – Ние с Пит имаме отвратителен вкус, що се отнася до напитките.

– Е, нека да е царевично уиски – съгласи се Карол.

– И да е ясно, донеса ли бутилката, пригответи се да плащаш. Спомням си как веднъж...

– Ако не ми стигнат парите – каза Уп, – на помощ ще дойде нашият Пит.

– Пит ли? – сервитьорът погледна Максвел. – Професоре! – възкликна той. – Чух, че вие...

– Ето какво се опитвах да ти кажа – говореше Уп. – Това празнуваме. Върнал се от гроба.

– Нищо не разбирам.

– Не е и необходимо – рече Уп. – Само докарай питието.

Сервитьорът бързо напусна.

– А сега – обърна се Духа към Максвел, – моля те, разкажи какъв си. Очевидно не си дух, или ако си, то в проявленията на един дух има огромен напредък от времето, когато човекът, когото аз представям, е напуснал тази земна суета¹.

– Изглежда – започна Максвел – съм раздвоена личност. Единият от мен, както разбирам, е катастрофирал и умрял.

– Но това е невъзможно – обади се Карол. – Раздвоена личност в смисъл на психика, да, разбирам. Но физически.

– Нито на небето, нито на земята има нещо невъзможно – каза Духа.

---

1. Цитат от Шекспир.

– Лош цитат – отбеляза Уп. – А освен това и неточен.

Той сложи ръка на косматата си гърд и силно започна да се чеше с късите си пръсти.

– Не ме гледайте толкова ужасена – обърна се той към Карол. – Сърби ме. Аз съм дете на природата, затова и се чеша. Но не съм съвсем гол. Нося гащета.

– Отърсва се от старото – обясни Максвел, – но едва отскоро.

– Да се върнем на тази раздвоена личност – каза момичето. – Можете ли да ни обясните какво всъщност се случи.

– Отправих се към една от планетите на Енотовата кожа, но по пътя вълновата ми схема се раздвои по някакъв начин и аз стигнах на две места.

– Искате да кажете, че има двама Пит Максвеловци.

– Така излиза.

– Ако бях на твоё място – обяви Уп, – щях да ги съдя. Тези от спорта, даже и убийство мъкнат на гърба си. Може да ги обрулиш много. Двамата с Духа ще ти свидетелстват. Ходихме на погребението ти. Всъщност – продължи той – мисля, че ние с Духа също трябва да ги съдим. За психически тормоз. Най-добрият ни приятел – студен и неподвижен в ковчега, а ние – покрусени от скръб.

– И знаеш ли, наистина беше така – рече Духа.

– Не се съмнявам – вмъкна Максвел.

– Трябва да ви кажа – обади се Карол, – че и тримата приемате станалото много леко. Ето, единият от трима добри приятели...

– Какво искате от нас? – запита Уп. – Да пеем „Алилуйа“ навярно? Или да се подуем от плач и да се неначудим? Загубихме другар, сега той пак се върна и...

– Но единият Пит е мъртъв.

– Е – продължи Уп, – доколкото това засяга нас, той никога не е бил повече от един. И може би така е по-добре. Представяте ли си какво объркано положение щеше да се получи, ако бяха двама.

Карол се обърна към Максвел:

– А вие как мислите?

Той поклати глава.

– След един-два дни сериозно ще помисля за това. Но точно сега, струва ми се, отлагам тези размишления. Да ви кажа истината, само като ми дойде наум, изтръпвам. Но тази вечер съм с едно хубаво момиче, с двама стари приятели и с този голям саблезъб, ще оправдаем една бутилка, а по-късно ще си похапнем.

Той се усмихна весело. Тя сви рамене.

– Никога не съм виждала по-шура компания. Но ми харесва.

– На мен също ми харесва – обяви Уп. – Казвайте каквото си щете, но тази ваша цивилизация далеч превъзхожда едновременната. Най-щастливият ден в живота ми беше, когато Времето ме грабна оттам точно в момента, когато няколко мои любящи братя от племето се готвеха да се нахранят с мен. Не че особено ги обвинявам, нали разбирате. Зимата беше дълга и сурова, снегът – дълбок, дивеч рядко се срещаше. Няколко души от племето решиха, че имат да уреждат сметки с мен. И няма да ви лъжа, май наистина имаха някакви сметки. Готвеха се да ме цапардосат по главата, и така да се каже, да ме стоварят в казана.

– Канибализъм! – ужаси се Карол.

– Да, естествено – продължи той. – В онези сурови първобитни дни, това беше съвсем приемливо. Разбира се, вие не можете да го проумеете. Никога не сте били наистина гладни, нали? До смърт гладни. Чак сбръчкани от глад...

Замълча и се огледа.

– Най-хубавото на тази култура е изобилието на храна – обяви той. – В онова време имаше превратности в живота. Ще убием мастодонт, ще ядем, докато почнем да повръщаме, после пак и...

– Съмнявам се – предупреди Духа, – че това е подходящ предмет за разговор на маса.

Уп погледна Карол.

– Трябва да признаете – настоя той, – че съм откровен. Имам ли предвид повръщам, казвам повръщам, а не повдига ми се.

Сервитьорът донесе питието, удряйки бутилката и кофичката с лед в масата.

– Сега ли ще поръчате? – запита той.

– Не сме решили още дали ще ядем в това отвратително заведение – каза Уп. – Да се натряскаме тук бива, но...

– Тогава, сър – рече сервитьорът и сложи сметката на масата.

Уп порови из джобовете си и извади пари. Максвел издърпа кофичката и бутилката по-близо и започна да разлива питието.

– Ще вечеряме тук, нали? – попита Карол, – ако Силвестър не получи обещаният от вас бифтек, не знам какво ще се случи. Беше толкова търпелив и добър, въпреки целия този мирис на храна...

– Той вече изяде един – подчерта Максвел. – Колко може да погълне?

– Неопределено количество – рече Уп. – В старо време такава

чудовище виждаше сметката на цял лос с едно сядане. Казвал ли съм ви някога...

– Да, разбира се – обади се Духа.

– Но пържолата беше печена – запротестира Карол, – а той ги обича сурови. Освен това, беше и малка.

– Уп – каза Максвел, – докарай пак сервитьора тук. Добре го вършиш. Имаш глас за тая работа.

Уп махна с мускулестата си ръка и се провикна. Почака миг, но без резултат.

– Няма да ми обърне внимание – изръмжа Уп. – Може би не е нашият сервитьор. Никога не мога да ги различа тия маймуни. Всички ми се струват еднакви.

– Днес посетителите не ми харесват – заговори Духа. – Все ги наблюдавам. Нещо тревожно се носи из въздуха.

– Какво не е в ред? – попита Максвел.

– Твърде много от Английската литература са плъзнали насам. Това не е тяхното заведение. Тук идват повече хора от Времето и Свръхестествения.

– Имаш предвид тая работа с Шекспир ли?

– Възможно е – отвърна Духа.

Максуел подаде питието на Карол, а друга чаша бутна през масата на Уп.

– Срамота е, струва ми се, да не дават чаша и на вас – обърна се Карол към Духа. – Поне малко да смръкнете не можете ли?

– Не се тревожете за това – каза Уп. – Момчето се напива от лунни лъчи. Може да танцува върху дъгата. Има много предимства, които аз и вие нямаме. И едното е, че е безсмъртен. Какво може да убие един дух?

– Не съм сигурен – обади се Духа.

– Но едно ме тревожи – продължи Карол. – Нямате нищо против, нали?

– Не, разбира се – отвърна Духа.

– Това е, че не знаете чий дух сте. Вярно ли е, или само се шегувате?

– Вярно е. Мога да ви кажа още, че съм много затруднен и объркан. Но просто съм забравил. От Англия е, толкова поне знам. Но името не мога да си спомня. Подозирам, повечето духове...

– Други духове нямаме – каза Максвел. – Контакти с още духове, да, разбира се, и разговори, и интервюта с тях. Но друг не е идвал да живее с нас. Защо го направи, кажи, Дух, защо дойде да живееш при нас?

– Той е даровито създание – заговори Уп. – Винаги преценява къде е най-хубаво.

– Тук грешиш – отвърна Максвел. – Дяволски малко можем да направим за Духа.

– Давайте ми чувство за реалност – каза Духа.

– Е, каквато и да е причината – продължи Максвел, – радвам се, че дойде при нас.

– Вие тримата сте приятели от много, много отдавна – каза Карол.

– Странно ли ви изглежда.

– Да, може би. Не знам точно какво имам предвид.

От предната част на залата долетя шум от боричкане. Карол и Максвел се завъртяха на столовете си, за да погледнат по посока на боричкането, но там не се виждаше нищо.

Изведнъж някакъв мъж се качи на масата и запя:

Ура за стария Бил Шекспир.
Пиеси никога не е творил.
Седял си е у дома, безспир
момичетата гонил
и мръсни песнички редил.

Подигравки и дюдюкания се разнесоха из залата. Хвърлиха нещо и то полетя към певеца. Половината посетители поеха песента:

Ура за стария Бил Шекспир.
Пиеси никога не е...

Някой гръмогласно изрева:

– По дяволите стария Бил Шекспир!

Залата гръмна от побоища. Прекатурваха се столове. И други хора се качиха по масите. Ехтяха викове, започна голяма блъсканица. Заразмахваха се юмруци. Разни предмети се разлетяха из въздуха.

Максвел скочи на крака, протегна ръка и бързо бутна Карол зад себе си. С боен вик Уп шурмува масата и я прескочи. Кракът му закачи кофичката и ледените блокчета полетяха.

– Ще ги поваля – изрева той на Максвел. – Струпай ги от едната страна.

Максвел видя, как към него, незнайно откъде, се насочи юмрук. Той се приведе встрани, вдигна своя, готов за яростен удар и замахна към нищото, но целейки се в посоката, откъдето беше дошъл юмрукът.

Над рамото му се появи мускулестата ръка на Уп, свита накрая в огромен пестник. Той се бухна в някаква физиономия, изломоти се нещо и там, зад масата, едно тяло се сгромоляса на пода.

Нещо тежко и бързо улучи Максвел зад ухото и той падна. Навсякъде край него се движеха крака. Някой стъпи на ръката му. Друг падна върху него. Над себе си, очевидно отдалече, чуваше дивите викове на Уп.

Изви се, отметна падналото отгоре му тяло и с олюляване се изправи.

Една ръка го сграбчи за лакътя и го завъртя.

– Да се махаме оттук – каза Уп. – Някой ще пострада.

Карол, наведена, подпряна на масата, здраво стискаше с две ръце Силвестър за врата. Той стоеше на задните си крака, а с предните дращеше във въздуха. От гърлото му се надигаше ръмжене, дългите му зъби проблясваха.

– Ако не се махнем – продължи Уп, – този саблезъб ще си получи бифтека.

Той бързо се наведе, прегърна тигърчето, вдигна го за корема и силно го притисна за гърдите си.

– Погрижи се за момичето – обърна се Уп към Максвел. – Някъде тук има заден вход. И не оставяй бутилката. По-късно ще ни потрябва.

Максуел се протегна и сграбчи бутилката.

От Духа нямаше и следа.

6

– Аз съм страхливец – призна Духа. – Не отричам, видя ли сбиване се плаша като заек.

– А ти си единствения човек в света – отбеляза Уп, – когото никой не може да удари.

Седнаха край грубата квадратна, разнебитена маса, която Уп веднъж, в момент на неудържима домакинска страст бе сглобил от сурови дъски. Карол бутна чинията си на страна.

– Умирах от глад – каза тя, – но повече не мога да ям.

– Не сте само вие – рече Уп. – Погледнете вашия саблезъб.

Силвестър лежеше свит пред камината. Подрязаната опашка плътно се притискаше в задницата му, пухкавите лапи закриваха носа му. При дишането мустаците му нежно помръдваха.

– За пръв път в живота си – обяви Уп, – виждам преситен от ядене саблезъб.

Посегна към бутилката и я разклати. Издаваше звук на празно. Той се изправи тежко, прекоси стаята, коленичи, повдигна една малка вратичка върху пода, пхна ръка и започна да търси нещо долу, под нея. Измъкна стъклен буркан и го сложи настрана. Измъкна втори и него постави до първия. Накрая победоносно се надигна с една бутилка.

Прибра обратно бурканите и затвори вратичката. Върна се на масата, разпечата бутилката и посегна да налее.

– Момчета, не искате лед, нали? – запита той. – само разводнява пиетието. А освен това и нямам.

С рязко движение на палеца посочи към скритата в пода врата.

– Това е скривалището ми – обясни той. – Крия си по една-две бутилки там. Някой ден може да си счупя я крак, я нещо друго и лекарят ще ми каже да не пия...

– Но не и заради счупения крак – каза Духа. – Заради счупен крак никой няма да ти забрани да пиеш.

– Е тогава за нещо друго – настоя Уп.

Седнаха доволни пред пиетието. Духа се взираше в огъня. Засилващия се вятър отвън удряше по колибата.

– Никога не съм яла по-хубаво нещо – обяви Карол. – За пръв път изобщо пека бифтек, намушен на пръчка, и направо на огъня.

Уп доволно се оригна.

– Така го печехме в старата каменна ера. Или пък като този саблезъб го ядохме суров. Нямаше печки, фурни, нито разни му там модерни неща.

– Имам чувството – каза Максвел, – че ще е по-добре да не питам, но откъде е тази плешка? Струва ми се, всички месарници бяха затворени.

– Е, да, бяха – призна Уп, – но имаше там една, на задната ѝ врата висеше ѝ това катинарче...

– Някой ден – отбеляза Духа – ще си докараш беля на главата.

Уп поклати глава.

– Не мисля. Поне този път не. От първа необходимост... не, струва ми се, не се казваше така. Когато човек е гладен, той има право на храна, където и да я намери. Такъв беше законът на предисторическата епоха. Мисля, че все още го вземате под внимание в съда. Освен това, утре ще се върна и ще обясня какво е станало. Между другото – обърна се той към Максвел, – имаш ли някакви пари?

– Колкото щеш – отвърна Максвел. – Носех командировъчни за пътуването се до Енотовата кожа, но не похарчих нито цент.

– Значи на другата планета са те приели като гост – каза Карол.

– Мисля, да – отвърна Максвел, – но така и не разбрах точно отношенията ни.

– Хубави хора ли бяха?

– Да, много хубави, но дали бяха хора не знам.

Обърна се към Уп.

– Колко ще ти трябват?

– По моите изчисления сто ще стигнат. За месото, за разбитата врата, а да не говорим за накърнените чувства на нашия приятел – месаря.

Максвел извади сгъваемия си портфейл от джоба, отброи няколко банкноти и ги подаде на Уп.

– Благодаря. Някой ден ще ти ги върна.

– Не – каза Максвел. – Аз черпя. Реших да заведа Карол на вечеря, но нещата се пообъркаха.

Пред камината Силвестър се протегна, прозя се, после пак заспа, но сега по гръб с крака, вирнати във въздуха.

– На гости ли сте тук, мис Хамптън? – запита Духа.

– Не – изненада се Карол, – тук работя. Какво ви кара да мислите така?

– Тигърът – отвърна Духа. – Биомеханизъм, казахте. Помислих си естествено, че работите в биомеханиката.

– Разбирам – каза Карол. – Във Виена или Ню Йорк.
– Център има и някъде в Азия – продължи Духа. – В Улан Батор, ако си спомням добре.

– Бил ли сте там?

– Не – отвърна Духа. – Само съм чувал.

– Но е могъл да бъде – намеси се Уп. – Той може да отиде навсякъде. Само докато мигнеш. Затова хората от Свръхестествения продължават да го търпят. Надяват се накой ден да се доберат до всичко, което той притежава. Но стария Дух е предпазлив. Няма да им каже.

– Истинската причина за мълчанието му е – обясни Максвел, – че по ведомост се води при Транспорта. За тях е важно да си кротува. Ако разкрие техниката на своето придвижване, Транспортният институт трябва да се закрие. Няма да има вече нужда от него. Хората ще могат просто да се вдигнат и да отидат, където искат, по желание, на една мила разстояние или на милион светлинни години.

– И е тактична душа – каза Уп. – Думите му бият натам, че неща като този саблезъб струват скъпо, ако човек не е специалист в Биомеханиката и не може сам да си ги направи.

– Да, разбирам – отвърна Карол. – Струва ми се, има истина в това. Действително те струват много пари. А аз нямам толкова. Баща ми, преди да се пенсионира, работеше в Биомеханиката. В Ню Йорк. Силвестър е сглобен на водения от него семинар. Студентите го подарили на татко.

– Все още не вярвам – каза Уп, – че този тигър е биомеханизъм. Когато ме гледа, в очите му има същия този мръсен блясък.

– Всъщност – обясни Карол – днес той е повече био– отколкото механизъм. Терминът води началото си от времето, когато онова, което замествало тогава много сложния електронен мозък и нервната система се е помещавало в специална протоплазма. Но сега единствените механични части у него са органите, които се износват лесно, сърцето, бъбреците, белия дроб и неща от тоя род. Днес в Биомеханичния се правят истински живи същества. Но вие, разбира се знаете всичко това.

– Говорят се странни неща – намеси се Максвел. – Под ключ държели група супермени. Чувала ли сте за това?

– Да, чувала съм – отвърна тя. – Слухове винаги е имало.

– И най-хубавият, който научих напоследък – рече Уп, – е истинско бижу. Някой ми каза, че свръхестествениците са се свързали с Дявола. Какво ще кажеш за това, Пит?

– Знам ли – отговори Максвел. – Мисля, че някой беше опитвал. Почти съм сигурен, че някой трябва да е опитвал. Толкова явен факт,

човек не може да го е отминал.

– Нима искате да кажете – запита Карол, – че наистина е възможно да има Дявол?

– Преди два века – отговори Максвел, – хората питаха със съвсем същия глас както вие сега, дали наистина има такива неща като троли и таласъми.

– И духове – допълни Духа.

– Сериозно ли говорите? – извика Карол.

– Не, разбира се – отвърна Максвел, – но не съм готов да изключая съществуването дори на Дявола.

– Удивителен век – обяви Уп. – Сигурно и друг път сте ме чували да го изтъквам. Сложихте край на суеверията и разните там бабини деветини. Търсите истината в тях. Но моите съвременници знаеха, че има троли, таласъми и прочие. Легендите за тях, както разбирате, винаги са се базирали на действителни факти. Само, че по-късно, когато човекът надрасна дивашката си простота, ако мога така да се изразя, отрече тези факти; не можеше да си позволи да вярва в неща, за които знае, че са истински. И той ги поукраси и запази на сигурно място в легендите и митовете, а когато човешкото население продължи да се множи, тези същества се скриха дълбоко. И много добре направиха, защото имаше време, когато те не бяха такива мили създания, за каквито сега ги мислите.

– А Дяволът? – запита Духа.

– Не съм сигурен – отвърна Уп. – Възможно е, но не мога да твърдя. Имаше всички тия неща, които вие примамихте, отново открихте и изпратихте в резерватите им. Но имаше и много други. Някои – страшни и всички – неприятни.

– Изглежда не сте ги обичали много – отбеляза Карол.

– Да, мис, не ги обичах.

– Струва ми се, – каза Духа, – това би било богата тема за някои проучвания в института „Време“. Явно, имало е различни видове от тия... може ли да ги наречем примати?

– Да, може – рече Максвел.

– Примати от съвсем друго естество, не като маймуната и човека.

– От друго естество ли? – учуди се Уп. – Злобни гадинки.

– Един ден, уверена съм, институтът „Време“ ще си каже думата – обяви Карол. – Там знаят всичко това, нали?

– Би трябвало – отвърна Уп. – Толкова често съм им разказвал, и то със съответните описания.

– Доста работа имат във Времето – напомни им Максвел. – Много

области ги интересуват. Пък и трябва да обхванат цялото минало.

– А пари нямат – каза Карол.

– Ето – обяви Максвел, – говори един лоялен сътрудник на Времето.

– Но наистина е така – извика тя. – Другите дисциплини могат толкова много да научат от изследванията на Времето. На писаната история не може да се разчита. В доста случаи се оказва различна от действителните събития. Въпрос на предпочитание, пристрастие или просто лоша интерпретация, запазена навеки в писмена форма. Но отделят ли другите институти средства за проучванията на времето? Ще ви отговоря. Не! Само няколко, разбира се. Юридическият ни съдейства чудесно, но малко са такива като него. Страхуват се. Не искат да нарушават спокойствието в уютните си малки светове. Вземете например историята с Шекспир. Мислиш си, Факултетът по английска литература ще е доволен да открие, че Оксфорд е написал пиесите. В края на краищата, по този въпрос се говори от много години – кой всъщност е написал пиесите? Но когато накрая Времето уточни кой действително ги е написал, те се възмутиха.

– И сега – каза Максвел – Времето докарва тук Шекспир да изнесе лекция как не е написал пиесите. Не намирате ли това за не дотам тактично?

– Въпросът изобщо не стои така – отговори Карол. – Работата е, че Институтът е принуден да извлича атракция от историята, за да спечели малко пари. И винаги е така. Всевъзможни планове за повече пари. И си печелим репутация на група клоуни. Не мислете, че на декана Шарп му прави удоволствие...

– Познавам Харлоу Шарп – прекъсна я Максвел. – Повярвайте ми, той извлича удоволствие от всичко.

– Клевета – каза Уп с престорен ужас. – Не знае ли, че за подобно дрънкане могат да те разпнат на кръст?

– Присмивате ми се – продължи Карол. – Присмивате се на всеки и всичко. Вие също, Питър Максвел.

– Моля за извинение вместо тях – започна Духа, – тъй като на нито един от двамата не стига приличие, да се извини сам. Трябва да поживеете заедно десет-петнадесет години, за да разберете, че наистина никому не мислят злото.

– Но ще дойде ден – заговори пак Карол, – когато Времето ще има средства да прави каквото си поиска. И всичките си любими проекти ще осъществи, и останалите институти ще прати по дяволите. Когато

делката...

Внезапно млъкна. Замръзна на стола, без да мръдне. Човек имаше чувството, че иска да сложи ръка на устата си и само с огромни усилия на волята се въздържаше да не го направи.

– Каква сделка? – запита Максвел.

– Струва ми се, знам – каза Уп. – Чух слух, съвсем дребен, и не му обърнах внимание. Макар, като си помисля, тези мръсни дребни слухове винаги излизат верни. Големите, грозните, шумните...

– Уп, без речи – прекъсна го Духа. – Кажете ни само какво си чул.

– Невероятно – продължи Уп. – Няма да повярвате. Никога.

– Престанете! – възкликна Карол.

Всички я погледнаха и замълчаха.

– Изпуснах се – обясни тя. – развълнувах се и се изпуснах. Моля ви и тримата, забравете го и толкова. Дори не съм сигурна дали е истина.

– Разбира се – отвърна Максвел. – Тази вечер бяхте изложена на груба компания, лоши обноски и...

Тя поклати глава:

– Не! Не е хубаво да ви моля. Нямам право да ви моля. Просто трябва да ви кажа и да имам доверие във вашата дискретност. Пък и съм сигурна, че е истина. Институтът „Време“ получи предложение за Артефакта.

В стаята се възцари тишина. Тримата стояха неподвижни, едва дишаха. Тя ги погледна един след друг, без да разбира напълно какво им е.

Накрая Духа леко се размърда и в тишината се разнесе шумолене, сякаш белият му чаршаф беше истински и шумолеше, когато той се движеше.

– Не можете да си представите колко сме привързани и тримата към Артефакта.

– Вие ни поразихте – обади се Уп.

– Артефакта – каза тихо Максвел. – Артефакта, единствената велика загадка, единственото нещо в света, което обърква всеки...

– Един странен камък – допълни Уп.

– Не е камък – рече Духа.

– Тогава, навярно – намеси се Карол – ще ми кажете какво е.

Това е единственото нещо, помисли си Максвел, което нито Духа, нито който и да е друг можеше да направи. Открила го е изследователска експедиция на Времето преди около десет години на върха на един хълм в Юрската епоха и с цената на много средства и изобретателност бил върнат в настоящето. За да се изтъркаля такава тежест напред във

времето, се е изисквало енергия, далеч надминаващо всичко познато досега, потребна била енергия, която да осигури прехвърлянето назад във времето на портативен ядрен генератор, пренесен на много части и сглобен на място. А после следвала задачата да се върне генераторът, тъй като нищо от този род, а това е въпрос на етика, не може да се изоставя в миналото, дори и в такова далечно минало като Юрската епоха.

– Аз не мога да ви кажа – отвърна Духа. – И никой не може.

Духа беше прав. Никой не е в състояние да го разгадае. Масивен блок от някакъв материал, който изглежда не беше нито камък, нито метал, макар по едно време да го мислеха за камък, а после за метал. Не се поддаваше на никакви изследвания. Дълъг шест фута, на ширина и височина по четири, той представляваше черна маса, която нито поглъщаше, нито освобождаваше енергия, светлината и другите лъчи се отразяваха в повърхността ѝ, не можеше да се насече или пък нащърби, спираше лазерния лъч така изкусно, сякаш той не е съществувал. С нищо не можеше да се надраска, с нищо не можеше да се проучи, не подаваше никаква информация за себе си. Той лежеше на издигнатия за него фундамент в предния двор на Музея на времето и беше единственото нещо в света, за което никой не можеше да направи дори сериозна догадка.

– Тогава – запита Карол – защо се вцепенихте от ужас?

– Защото – отвърна Уп – Пит подозира, че едно време той е бил богът на Мъничкия народ. Да, ако тези отвратителни малки гадини изобщо са способни да признават някакъв бог.

– Съжалявам – каза Карол. – Наистина съжалявам. Не знаех. Може би, ако Времето знаеше...

– Нямам достатъчно факти – обясни Максвел, – за да говоря по въпроса. Всичко на всичко – едно предположение. Просто някакво чувство, останало у мен в резултат на неща, които съм чул да говорят сред Мъничкия народ. Но дори и те не знаят. Толкова отдавна е било.

Толкова отдавна, помисли си той. Господи, преди почти двеста милиона години.

7

– Този Уп – каза Карол, не мога да го забравя. И оная негова странна къща на края на света.

– Ще се обиди ако ви чуе да я наричате къща – отговори Максвел. – Тя е колиба и той се гордее с нея като с колиба. Скокът от пещера в къща би бил твърде голям за него. Щеше да се чувства неудобно.

– Пещера ли? Наистина ли е живял в пещера?

– Нека ви кажа някои неща са стария приятел Уп. Ужасен лъжец е. Не вярвайте на всичко, което разправя. За канибализма, например...

– Сега малко ми полекна. Хора да се изяждат един друг!

– А канибализъм е имало наистина. Няма съмнение в това. На него може да се разчита само за сведения от общ характер. Но заговори ли за личните си преживявания, можете да се съмнявате.

– Странно – каза Карол. – Виждала съм го, чудила съм се понякога що за човек е, но никога не съм мислила, че ще се запозная с него. Всъщност и никога не съм искала. На някои хора им тегля чертата – и той беше между тях. Представях си го недодялан...

– Та той е недодялан – прекъсна я Максвел.

– Но и обаятелен.

Ясните есенни звезди хладно грееха дълбоко в тъмното небе. Шосето, почти празно, се виеше край хребета. Далече долу блещукаха разпрострелите се нашироко светлини на университетското градче. Вятърът бушуваше на хребета и донасяше слабия мирис на горящи листа.

– Огънят беше хубав – продължи Карол. – Питър, защо ние не си кладем огън? Толкова е просто. А и камина да се построи няма да е много трудно.

– Имало е време, преди няколкостотин години – обясни Максвел, – когато във всяка къща или почти във всяка къща е имало поне по една камина. А понякога и повече. Всичко това, цялата тая работа с огъня е отживелица, разбира се. В онези дни огънят е бил защитник, давал е топлина. Но вече безвъзвратно сме го надраснали.

– Не мисля. Просто сме го отминали и това е всичко. Обърнали сме гръб на тази част от нашето минало. Все още се нуждаем от огън. Навярно, една психологическа нужда. Примитивно може би, но у нас все трябва да има още нещо примитивно.

– Уп не би могъл да живее без огън – обясни й той. – Когато

Времето го доведе, именно липсата на огън най-много го безпокоеше. В началото, след като го докараха тук, трябваше да го държат в плен, разбира се, или поне строг контрол, ако не наистина затворен. Но щом, така да се каже, си стана сам господар и получи парче земя в края на университетското градче, самичък си построи тази колиба. Груба, както той си искаше. И, разбира се, с камина. И с градина. Трябва да видите градината му. Идеята да се садят растения за ядене беше нова за него. За такова нещо в онова старо време никой не бил и помислял. Пирони, триони, чукове, дори дървеният материал се оказаха новост, пък и всичко друго. Но много лесно се приспособяваше. Залови се за новите инструменти и идеи, без ни най-малко да се дърпа. Нищо не го учудваше. За да построи колибата използва и чука, и триона, и трупите, и всичко останащо. Но мисля, градината му се стори най-удивителното нещо – да отглеждаш яденето си сам, а не да ходиш на лов за него. Предполагам забелязахте, че дори сега се вълнува от голямото изобилие и лесната достъпност на храната.

– И на напитките – допълни Карол.

Максуел се засмя:

– Още една идея, която му хареса. Можем да кажем, че му е станала почти хоби. Прави си свое пиене. Има си казан за варене отзад, в бараката за дърва, и източва най-ужасната ракия, която човек е пил. Много страшно нещо.

– Но не е за гости – отбеляза Карол – Тая вечер пихме уиски.

– Само на приятели дава от ракията си. Тези буркани от компот, които отдели...

– Чудих се за какво са. Струваше ми се, че в тях няма нищо.

– Бистра, люта контрабандна ракия, ето какво имаше в тях.

– Казахте, че някога е бил пленник. А сега? Доколко е свързан с Времето?

– Под опека на Института е. Фактически, изобщо не е обвързан. Но да го пропъдиш, не можеш. Той е по-предан привърженик на Времето и от вас.

– А Духа? Той живее при Свръхестествениците, нали? Под опека на Института по Свръхестествени явления ли е?

– Едва ли. Духа е бездомна котка. Ходи, където си иска. Има приятели по цялата планета. Доколкото разбирам, той е голяма личност в Института по сравнителна религия към Хималайския университет. Но успява да се отбива и тук много редовно. Двамата с Уп се погодиха още щом Институтът по Свръхестествени явления направи първия си

контакт с Духа.

– Пит, вие го наричате Дух. А какво е той в действителност?

– Как какво, Дух.

– А какво е това дух?

– Не знам. И не мисля, че някой знае.

– Но вие работите в Свръхестествения.

– Да, вярно, но винаги съм се занимавал с Мъничкия народ и по-специално с таласъмните, макар да са ме интересували и останалите. Дори баншите, а няма нищо по-коварно и безрасъдно от един банши.

– Сигурно има специалисти и по духовете. Какво казват те?

– Мисля, че има няколко становища. Написани са тонове книги за призраците, но не съм имал време да се запозная с тях. Зная, в ранните епохи са вярвали, че всеки човек след смъртта си се превръща в дух, но сега, доколкото разбирам, в това вече никой не вярва. Съществуват някои специални обстоятелства, при които възникват духовете, но не знам какви са те.

– А това негово лице – рече Карол, – малко призрачно, но някак си чаровно. Трудно се съдържах да не се вгледам в него. Тъмна празнота, загърната в чаршаф. И понякога намек за очи. Малки светлини, които биха могли да бъдат очи. Или така ми се е сторило?

– Не. На мен също така ми се е струвало.

– Бихте ли хванали този глупав саблезъб, да го издърпате малко. Ще се изхлузи на бързия пояс. Нищо не разбира. Би заспал навсякъде и по всяко време. Само за ядене и спане мисли.

Максуел посегна и издърпа Силвестър в първоначалното му положение. Саблезъбият изръмжа в съня си.

Максуел опъна гръб, облегна се на седалката и погледна небето.

– Вижте звездите – каза той. – Няма нищо по-хубаво от земното небе. Радвам се, че пак се върнах.

– И какво ще правите сега, след като сте се върнали?

– Ще ви изпратя до вкъщи, след това ще си взема багажа и ще се върна при Уп. Той ще отвори един от онези неразпечатани буркани от компот, ще пием, ще седим и ще разговаряме до зори. После ще легна в леглото, което си има за гости, а той ще се свие върху купчината листа...

– Видях листата в ъгъла и изгарях от любопитство. Но не попитах.

– Винаги там спи. Не се чувства удобно в легло. В края на краищата, в продължение на много години купчината листа за него са били върха на разкоша...

– Пак се опитвате да ми се присмивате.

– Не, не се опитвам – рече Максвел. – Казвам ви истината.

– Нямах предвид какво ще правите довечера? Искам да ви попитам какво ще правите изобщо? Вие сте мъртъв, не си ли спомняте?

– Ще обяснявам – отвърна Максвел. – Непрекъснато ще обяснявам. Където и да отида, ще има хора, които ще искат да знаят какво се е случило. Може да има дори разследване. Искрено се надявам да няма, но, струва ми се, че трябва да има.

– Какво щастие, че сте били двама. Извинявай, но аз се радвам.

– Ако Транспортният успее да се оправи в тая работа, голяма реклама ще е за него. Всеки от нас ще може да си държи двойник, прибран някъде за непредвидени случаи.

– Тая няма да я бъде – наостри се Карол. – Поне не за всеки индивид. Този, другият Максвел, е втора личност и... не знам какво искам да кажа. Много е късно вече, не мога да го проумея, но съм сигурна, че тая няма да я бъде.

– Да – каза Максвел, – мисля, че няма да я бъде. Глупава идея.

– Вечерта беше хубава. Благодаря ви много. Толкова приятно прекарах.

– И Силвестър получи голям бифтек.

– Да. Няма да ви забрави. Обича хора, които му дават месо... Той е просто един лакомник и нищо повече.

– Има само още едно нещо – продължи Максвел, – едно нещо, което не ни казахте. Кой направи предложението за Артефакта?

– Не знам. Знам само, че има такова предложение. И доколкото разбирам, достатъчно добро, за да се отнасят с внимание към него във Времето. Просто дочух откъслечен разговор, който не трябваше да чувам. Важно ли е?

– Може би – отвърна Максвел.

– Сега си спомням – продължи тя. – Имаше още едно име. Не на този, който възнамерява да го купи, или поне така мисля. Просто на човек, замесен в тая работа. Забравила бях досега за него. Някой с фамилията Чърчил. Говори ли ви нещо това?

8

Уп седеше пред огнището и режеше ноктите на краката си с голяма чекия, когато Максвел се върна с багажа си.

Уп посочи с ножа към леглото:

– Метни го там и седни до мен. Току-що сложих още две дървета в огъня, ето половин буркан, а имам скрити още два.

– Къде е Духа? – попита Максвел.

– Изчезна. Не знам къде е отишъл. Не ми каза. Но скоро ще се върне. Никога не закъснява много.

Максуел сложи чантата на леглото, отиде до камината, седна и се облегна на грубата ѝ каменна стена.

– Тая вечер се държа като палячо – рече той. – Малко повече от обикновено. Каква е причината?

– Тези нейни големи очи – ухили се Уп. – Просто молеха да бъдат шокирани. Съжалявам, Пит, но не можах да се въздържа.

– А всички онези приказки за канибализъм и повръщания – продължаваше Максвел. – Беше много неприлично.

– Е, добре – отвърна Уп, – допускам, че се поувлякох. Но нали хората очакват именно така да постъпи един долен неандерталец.

– Момичето не е глупаво. По-хитро никой не можеше да ни пробута историята за Артефакта – каза Максвел.

– Да пробута ли?

– Да пробута, разбира се. Да не мислиш, че се изгърва, както се престори?

– За това не се сетих – отвърна Уп. – Може и да е така. Но как мислиш, тогава защо го направи?

– Струва ми се, не иска да го продават. Сметнала е, че ако каже на дрънкало като тебе, още утре сутринта цялото градче ще знае. Много приказки биха помогнали да се провали сделката, може и тази сметка да си прави.

– Но, Пит, ти знаеш, не съм дрънкало.

– Знам. Но се държа като такъв тази вечер.

Уп затвори чекията и я пусна в джоба си, вдигна наполовина изпразнения буркан и го подаде на Максвел. Максвел го доближи до устата си и отпи. Огнената течност премина като нож по гърлото му и той се задави. Искаше му се поне веднъж да пие от това нещо, без да се задави.

Свали го от устата си и поседя известно време задъхан, като леко потръпваше.

– Силна работа – каза Уп. – Най-хубавата ракия, която съм източвал от доста време насам. Видя ли мехурчетата отгоре?

Максуел, неспособен да говори, кимна.

Уп посегна, взе буркана, наклони го и намали нивото му с около инч и малко повече. Свали го от устата си и с любов го притисна към косматите си гърди. Издиша така шумно, че пламъците в огнището затанцуваха. Със свободната си ръка потупа буркана.

– Първокласно нещо – каза той.

Избърса устата си с опакото на ръката и поседя така, загледан в огъня.

– Разбира се, теб не можеше да те вземе за дрънкало – заговори той накрая. – Забелязах, как цяла нощ ти фантастично заобикаляше нещата. И все въртеше около истината.

– Може би, защото аз самият не знам напълно истината. Или не знам какво да правя с нея. Настояен ли си да слушаш?

– Винаги – отвърна Уп. – Ако това искаш ти. Макар и да не е необходимо да ми я казваш, ако вършиш това само по задължение. Знаеш, че ще си останем приятели и нищо да не ми кажеш. Не е нужно дори да говорим за това. Има толкова други неща за разговор.

Максуел поклати глава.

– Трябва да ти кажа, Уп. Трябва да го кажа на някого и ти си единственият, на когото ще посмея. Множко ще ми дойде, ако продължавам да го нося в себе си.

Уп му подаде буркана.

– Пийни още една глътка и щом искаш, започвай. Не мога само да проумея такава глупост от страна на Транспортния. Не го вярвам. Покоро си мисля, че е нещо друго.

– И си прав. Там някъде има една планета. Според мен, много близо. Свободно движеща се планета, несвързана с никакво слънце, макар, доколкото разбирам, винаги може да се включи към която си иска слънчева система.

– Трудна работа. Орбитите на другите планети ще се объркат.

– Да, но това не е неизбежно – обясни Максвел. – Няма да обикаля в една и съща равнина с другите планети. И въздействието ѝ ще се предотврати.

Той вдигна буркана, затвори очи и пое голяма глътка. Главата му щеше да се пръсне, стомахът му подскачаше. Свали буркана от устата

си и се облегна на грубата зидария. Вятърът мячеше в комина – самотен звук, но звук, затворен от грубите дървени стени. Една цепеница в огнището се разпадна и пусна нагоре сноп искри. Пламъците танцуваха високо и по цялата стая се гонеха трепкащи сенки.

Уп посегна, измъкна буркана от ръцете на Максвел, но не пи веднага, а го притисна на коленете си.

– Значи другата планета те е настигнала, изкопирала вълновата ти схема – каза той – и вие станяхте двама.

– Откъде знаеш?

– По метода на дедукцията. Най-логично е така да се случи. Знам, че сте били двама. Другият се върна преди теб. Разговарях с него и това беше ти, той беше толкова Пит Максвел, колкото си и ти сега, седнал там. Каза, че няма никакъв дракон, че всичко това с Енотовата кожа са празни работи и затова се е върнал преди определеното време.

– Ето какво било – изрече Максвел. – А аз се чудех защо се е върнал рано.

– Поставен съм пред трудната задача да реша дали трябва да се радвам, или да скърбя – каза Уп. – Навярно и двете по малко, като оставя място за удивлението пред необикновения ход на човешката съдба. Онзи, другият, беше ти, сега той е мъртъв и аз загубих един приятел. Той беше човек, личност, и този човек и личност завърши със смърт. Но ето те тук и ако по-рано загубих приятел, то сега си възвърнах този загубен приятел, защото ти си толкова истинският Питър Максвел, колкото и онзи, другият.

– Казаха ми за нещастен случай.

– Не съм убеден – рече Уп. – Мислих доста по този въпрос. Но откак ти се върна, вече изобщо не вярвам в това. Слизал е от шосето, препънал се е, паднал, ударил си главата...

– Никой не се препъва, когато слиза от шосето. Освен ако е пиан, сакат или тромав. Външният слой едвам пълзи.

– Знам. Така мислеше и полицията. Но друго обяснение нямаше, а полицията, както знаеш, се нуждае от някакво обяснение, за да приключи делото. Мястото беше безлюдно. Почти по средата на пътя за Резервата на таласъмните. Никой не е видял случилото се. Сигурно е станало, когато пътуват малко хора. Може би през нощта. Намериха го около десет часа сутринта. От шест часа вече са се движели хора, но вероятно са били на вътрешните, по-бързите пояси. Не биха могли да виждат много добре навън. Трупът сигурно е лежал там дълго преди да го намерят.

– И ти мислиш, че не е било нещастен случай, така ли? А може би

убийство?

– Не знам. Такава мисъл ми мина през ума. Има едно странно нещо тук, необяснено до сега. Около тялото и във въздуха се усещаше необикновена миризма. Особен дъх, никому неизвестен преди. Вероятно някой е открил, че сте двама. Някой е имал причини да не иска да сте двама.

– Но кой би могъл да знае, че сме двама?

– Хората от другата планета. Ако е имало хора...

И както си седеше и мислеше си спомни всичко, сякаш отново се намираще там. Кристална планета, или поне така му се стори, когато за пръв път я видя. Обширна, разпростряла се във всички посоки, кристална планета и кристално небе с кристални колонии, издигнати от равнината явно до самото небе, макар краищата им да се губеха в млечната му белота, колонии, извисяващи се нагоре, за да придържат небето. Това безлюдно място създаваше впечатление за една огромна, изоставена бална зала, цялата почистена и лъсната за бала, в очакване на музиката и танцьорите, които никога не са идвали и нямаше да дойдат, оставяйки залата вечно празна, светеща от изискан блясък и никому ненужно изящество.

Бална зала, но бална зала без стени, простираща се все по-нататък, не до хоризонта, защото изглежда там нямаше хоризонт, а до една точка, където небето, това странно млечно, стъклено небе се спускаше, за да се съедини с пода.

Той стоеше изумен в тази огромна необятност, необятност не от безкрайното небе, защото небето съвсем не беше безкрайно, не от големите разстояния, защото и разстоянията не бяха големи, а необятност в рамките на една стая, сякаш бе влязъл в къщата на великан, загубил се е и сега търсеше врата, без да има представа къде може да е тя. Място без нищо отличително, всяка колона точно като другата, по небето, ако това бе небе, нямаше облаци, всеки фут, всяка миля без никаква разлика, плоско място с кристална настилка, която се разпростираще по всички посоки.

Искаше му се да извика, да попита дали там има някой, но се страхуваше да вика – вероятно се опасяваше, макар тогава да не го разбираше и едва по-късно си го помисли, че и един единствен звук може да разпилее това студено бляскаво великолепие в облак леден прах. Защото мястото беше тихо, не се чувстваше и най-слабо шумолене. Тихо, студено, пусто и цялото му великолепие и белота се губеха в самотата.

Бавно, внимателно, страхувайки се, че и помръдването на краката

му може да превърне целият този свят в прах, той се завъртя и с крайчеца на окото си зърна – не движение, а съвсем слабо усещане за трептене, сякаш там имаше нещо, но се местеше толкова бързо, че погледът не можеше да го улови. Той се спря, косата му настърхна, погълнат от чувството за пълна неизвестност, отколкото за действителна опасност, страхуваше се от неизвестност, толкова различна и отдалечена от нормалните наши представи, че човек, загледан в нея, можеше да полудее преди да има възможност да извърне поглед.

Нищо не се случи и той отново се раздвижи, обръщайки се внимателно малко по малко, и сега видя, че е стоял с гръб към нещо като съоръжение – машина? Инструмент? Механизъм?

И изведнъж разбра. Ето го странния уред, който го доведе тук, еквивалента на предавател и приемател на материя в този смахнат свят.

Но веднага му стана ясно, това не беше планетата от системата Енотовата кожа. За това място никога не е и чувал. Никъде в познатата вселена нямаше такова място. Станало е нещо нередно и са го заповалили не на Енотовата кожа, закъдето се беше отправил, а на някъкъв далечен, забравен кът от вселената, в някакво пространство, до което вероятно човек не би проникнал и след милион години, толкова далече от Земята, че подобни разстояния той не можеше дори да си представи.

И отново едва доловимо движение, сякаш живи сенки мърдаха на кристалния фон. И докато наблюдаваше, това трептене премина вменящо се очертане, във фигура, и видя, че тук има много такива движещи се очертания и всички те са някакви странни, отделни същества, които сякаш с трептенето си поддържаха своята индивидуалност. Като че, помисли си той с ужас, тези неща някога са били хора, като че са извънземни духове.

– Аз ги възприех – каза той на Уп. – И сигурно съм ги възприел убедително. Или трябваше да го направя, или да ги отхвърля и да остана съвсем сам там, на тази кристална равнина. Човек от преди един век вероятно не би ги възприел. Щеше да се постарее да ги изгони от главата си като чисти въображения. Но аз съм прекарал твърде много време с Духа, за да се заблудя при мисълта за духове. Доста дълго съм работил със свръхестествени явления, за да се съмнявам в идеята за същества и условия извън човешките представи. И странното, успокояващото тук е, че те почувстваха как ги възприех.

– Значи така – запита Уп, – планета, пълна с духове?

Максуел кимна:

– Сигурно и по този начин може да се погледне на нещата. Но

позволи ми да те попитам, какво в действителност е духът?

– Привидение – отвърна Уп, – дух.

– А какво имаш предвид под привидение? Дай ми определение за дух.

– Разбирам – разкая се Уп. – Малко се пошегувах, не се оправдавам. Не знам какво е дух. Дори Духа не знае какво точно е той. Просто знае, че съществува. Ако някой трябваше да знае, то това е той. Сам много е умувал, дълго го е премислял. Общувал е и с други духове, но нищо на лице. Затова, обърни се към Свръхестественния институт...

– Няма обяснение – каза Максвел.

– А дали не е някаква мутация? – предложи Уп.

– Колинз мислеше така, но нямаше привърженици. Аз също не се съгласявах с него. Но това беше преди да отида на кристалната планета. Сега вече не съм толкова убеден. Какво става, когато една раса достигне своя край, когато като раса тя е минала през детството, средната възраст и сега е стигнала старостта? Една раса, която умира, както умира човек, умира от старост. Какво прави тогава? Може да умре, разбира се. Това се очаква от нея. Но представи си, че има причина да не се умира, представи си, че поради някаква причина от първостепенно значение тя трябва още да упорства, да живее, не може да си позволи да умре.

– Ако състоянието на призрачност е някаква мутация наистина – каза Уп, – ако те знаят, че е мутация, ако са толкова развити, че могат да контролират мутацията...

Спря и погледна Максвел.

– И според теб, такова нещо ли е станало?

– Струва ми се възможно – отвърна Максвел. – Все повече и повече започвам да си го мисля.

Уп подаде буркана.

– Пий, имаш нужда. След като свършиш и аз ще глътна малко.

Максуел пое буркана, задържа го, но не пи веднага. Уп посегна към купчината дърва, взе един чукан с масивната си ръка и го хвърли в огъня. Сноп искри се понесоха към комина. Отвън, в нощта, вятърът стенеше край стряхата.

Максуел вдигна буркана и пи. Няколко глътки питие потекоха като лава в гърлото му. Задави се. Как му се искаше поне веднъж да може да пийне от това тук, без да се задави. Върна буркана на Уп. Уп го пое, после, без да пие, пак го свали и погледна през него Максвел.

– Ти каза: нещо, за което си заслужава да се живее. Някаква причина, поради която не трябва да умират, а да продължават съществуването

си както могат.

– Така е – отвърна Максвел. – Информация. Знания. Планета, пълна със знания. Склад от знания. Съмнявам се дали и една десета от тях не надвишава два пъти нашите. А останалото е ново, неизвестно. За част от нещата не сме и сънували. Знания, които не бихме открили още милион години, ако изобщо някога ги открием. Допускам да са складирани електронно – атомите са подредени така, че всеки да носи по малко информация. Пазят се на железни листове, подобно страниците на книга, струпани са на големи купища и всеки слой атоми – да, подредени са на слоеве – носи отделна информация. Четеш първия слой, после преминаваш на втория. Пак като страниците на книга, всеки слой от атоми е страница, а слоевете са подредени един върху друг. На всеки метален лист – не ме питай, даже не мога да пресметна колко пласта атоми има на всеки метален лист. Стотици хиляди – предполагам.

Уп вдигна бързо буркана, отпи голяма глътка, част от питието се разплиска по косматата му гръд, а той силно се уригна.

– Не могат да изоставят тези знания – продължи Максвел, – трябва да ги предадат на някого, който може да ги ползва. Трябва да останат живи някак си, докато ги предадат. И там, за бога, се озовах аз. Упълно-мощиха ме да ги продам.

– Да ги продадеш! Група едва крепящи се духове! Какво биха могли да искат? Каква цена поставят?

Максвел вдигна ръка и избърса челото си, внезапно покрило се с пот.

– Не знам.

– Не знаеш ли? Как можеш да продадеш нещо, щом не знаеш колко струва, колко искат за него?

– Казаха, че ще ми съобщят по-късно. Казаха ми да откроя заинтересования, а те ще ме известят за цената.

– Това е дяволски начин за сключване на търговска сделка – взмути се Уп.

– Да, знам.

– И никакво понятие ли нямаш за цената?

– Ни най-малко. Опитах се да им обясня, но не разбраха, или може би, отказаха да разберат. И оттогава непрекъснато това прехвърлям през ума си, но не мога да го проумея. Всичко се свежда, разбира се, до въпроса, какво би могла да иска подобна банда. И кълна се в живота си, не мога да измисля и едно нещо, което те биха желали.

– Е, да, но правилно са подбрали къде да търсят място за

продажбата си. Какво мислиш да предприемеш?

– Ще се вдигна и ще разговарям с Арнолд.

– Все ги намираш такива мъчни хора.

– Виж какво, трябва да разговарям с Арнолд и с никого друго.

Тук не може да се действа по каналния ред. Нито дума не трябва да се разчуе. На пръв поглед всичко звучи несериозно. Ако средствата за информация или просто клюкарите се доберат до този въпрос, университетът няма да се осмели да се интересува. А разгласи ли се, предприемат ли те нещо, пък сделката пропадне, а повярвай ми, както работя в неведение, нищо чудно да пропадне, ще ни се смеят по цялата вселена, до самия ѝ край. И Арнолд ще си навлече беля, и аз, и...

– Пит, Арнолд е само едно нищожество, което си придава важност. Знаеш го не по-зле от мен. Той е администратор. Движи търговските работи на този университет. Не ме интересува има ли титла на ректор, или не, той е просто един уредник. И пет пари не дава за научната работа. Няма да се изложи на риск и за три планети, пълни със знания...

– Ректорът на университета трябва да е администратор...

– Ако беше станало по друго време – скръбно каза Уп, – можеше да имаш някакъв шанс. Но точно сега, при това положение на нещата, Арнолд действа толкова предпазливо. Премести ректората от Ню Йорк в това затънтено градче...

– Градче – вмъкна Максвел – с големи традиции в свободомислието и...

– Университетската политика – обяви Уп – не се интересува от никакви свободомислещи традиции или от каквито и да е било други традиции.

– Сигурно е така, но човекът, когото трябва да видя, е Арнолд. Бих желал да е някой друг. Не съм във възторг от него, но само с него мога да свърша работа.

– Можел си да отхвърлиш предложението.

– Да водя преговорите ли? Не, не можех, Уп. Никой не би могъл. Щяха да намерят друг някой, можеха да попаднат на човек, който да развали всичко. Не че съм сигурен, че аз няма да го разваля, но поне ще се опитам. А то засяга не само нас, а и тях.

– Ти си харесал тези хора, така ли?

– Не знам доколко съм ги харесал. По-скоро им се възхищавам. А може би ги съжалявам. Правят каквото могат. Толкова дълго са търсили на кого да предадат знанията.

– Да ги предадат ли? Та ти каза, че се продават.

– Само защото има нещо, което те желаят или им е необходимо. Искане ми се да разбере какво е то. Това би улеснило нещата за всички заинтересовани.

– Един малък въпрос. Нали си разговарял с тях? Как го направи?

– С таблиците – обясни Максвел. – Казах ти за таблиците. За металните листове, носещи информация. Разговаряха с мен с помощта на таблици и аз им говорех по същия начин.

– Но как четеше...

– Дадох ми уред, подобен на очила, на чифт слънчеви очила, но по-големи. Нещо огромно. Струва ми се, в него имаше много механизми. Сложих си го и вече можех да чета таблиците. Никаква писменост, просто малки криви в метала. Трудно е да се обясни. Човек гледа през уреда и знае какво казват те. По-късно открих, че той се регулира, за да могат да се четат различните атомни слоеве. Но в началото те просто ми пишеха съобщения, ако бих могъл да нарека това писане. Приличахме на деца, които си пишат въпроси и отговори върху плоча. Аз им отвърших, като мислех в един друг уред, прикрепен към очилата ми.

– Уред-преводач – озадачи се Уп.

– Струва ми се, точно така. Двупосочен преводач.

– И ние сме се опитвали да изобретим такова нещо – каза Уп. – Под „ние“ разбирам обединената техническа мисъл не само на Земята, но и както на смях се изразяваме, на цялата позната Галактика.

– Да, знам – отвърна Максвел.

– А тия си имат. Тия твои духове.

– И още много неща имат – продължи Максвел. – Не знам точно какво. Изпробвах някои образци. Наслуки. Толкова, колкото сам да се убедя, че притежават това, за което говорят.

– Още нещо ме смущава. Ти каза, че е планета. Имат ли тогава звезди, около която да се движат?

– Планетата е с покрив отгоре. Звезда има, доколкото разбрах, но не се вижда, поне от повърхността. А работата е там, че звезда не им е нужна. Запознат си, мисля с концепцията на пулсиращата вселена.

– Взривяващата се вселена. Оная с експлозиите, които отново и отново се повтарят.

– Точно така – каза Максвел. – Сега вече може да не се чудим на това. Излиза, че е истина. Кристалната планета е от вселената, която е съществувала преди образуването на сегашната вселена. Виждаш ли, всичко са пресметнали. Разбирали са, че ще дойде време, когато всичката енергия ще умре и цялата мъртва материя ще започне бавно да се

придвижва назад, за да образува друго космическо яйце, и това яйце пак ще експлоадира и ще роди друга вселена. Знаели са, че смъртта на вселената им приближава, и ако не направят нещо, тя ще бъде и тяхна смърт. И разработили план. Планетарен план. Изтеглили енергията и я складирали. Не ме питай как и откъде са я извлекли или пък са я складирали. Складирали са я някак си в самата материя на планетата, та когато останалата част от вселената почернее и умре, те още да имат енергия. Сложили са си покрив над планетата и са я превърнали в своя къща. Изработили са си двигатели, да насочват планетата така, че тя да бъде едно независимо тяло, независимо движещо се в пространството. И преди да започне свиването на мъртвата материя във вселената, те изоставили звездата си, по това време вече мъртва, черна сгурия, и тръгнали по свой път. И оттогава все така – едно население, останало от миналото, пътуващо на космически кораб-планета. Видели са как старата вселена умира, вселената преди нашата. Останали сами в пространството, в едно пространство без никакъв признак за живот, без нито един проблясък светлина, без нито едно трепване на енергия. Не знам, но може би те са видели и образуването на новото пламтящо космическо яйце. Може да са били много далеч от него, но да са го видели. И ако са го видели, видели са и експлозията, отбелязала началото на тази вселена, в която живеем ние, ослепителния пламък, далече от тях, който изпратил пак енергията като мълния в космоса. Видели са как грейват червени първите звезди, видели са как Галактиката придобива определена форма. И когато тя вече е създадена, те се присъединяват към тази нова вселена. Можели са да ходят, в която си изберат Галактика и да влизат в орбита, около която си искат звезда. Можели са да се местят винаги, щом пожелаят. Били са космически цигани. Но сега краят приближава. Планетата, струва ми се, продължава да се държи, защото енергийният апарат още работи. Навярно планетата също си има предел, но той е далеч. Но расата умира, а в архивите са натрупани знания на две вселени.

– От петдесет милиарда години – допълни Уп. – Петдесет милиарда години познание.

– Най-малко толкова – каза Максвел. – А може и много повече.

Те седяха мълчаливо и мислеха за тези петдесет милиарда години. Огъня мъкнаше нещо в комина. От далече до тях достигнаха ударите на часовника на консерваторията, който отчиташе времето.

9

Максуел се събуди. Уп го разтърсваше за раменете.

– Един тук иска да те види.

Максуел отхвърли завивките, пусна крака на пода, опипа слепешката за панталоните си. Уп му ги подаде.

– Кой е той?

– Казвал се Лонгфелоу. Противен, надут господин. Чака те навън. Разбираш ли, не смее да стъпи в колибата, страхува се от зараза.

– Тогава да върви по дяволите – и Максуел се приготви пак да се пъкне в леглото.

– Не, не – запротестира Уп. – Хич не ме интересува. Не се обиждам. Нищо не може да ме развълнува.

Максуел се навря в панталоните си, пъкна крака в обувките и подритна в тях.

– Имаш ли представа кой е този човек?

– Никаква – отвърна Уп.

Препъвайки се, Максуел мина при пейката до стената, сипа вода от кофата в умивалника, наведе се и наплиска лицето си.

– Колко е часът?

– Седем и нещо.

– Мистър Лонгфелоу изглежда е бързал да ме види.

– Сега е навън, ходи нетърпеливо напред-назад.

Лонгфелоу наистина беше нетърпелив.

Щом Максуел излезе от вратата, той избърза към него и му подаде ръка.

– Професор Максуел – рече той, – толкова се радвам да ви открия. Не беше лесно. Казаха ми, че може да сте тук – той погледна колибата и дългият му нос леко се сбръчка, – и аз се възползвах.

– Уп – обясни Максуел спокойно – е мой стар, скъп приятел.

– Може би ще се поразходим – предложи Лонгфелоу. – Утрото е необикновено хубаво. Закусихте ли вече? Не, сигурно не сте.

– Много по-лесно ще е, ако ми кажете кой сте.

– От администрацията съм. Името ми е Лонгфелоу. Личен секретар съм на ректора.

– Тогава, точно вие сте човекът, когото искам да видя – рече Максуел. – Нужна ми е среща с ректора възможно най-бързо.

Лонгфелоу поклати глава:

– Веднага ще ви съобщя, че това е абсолютно невъзможно.

Тръгнаха в крак по пътеката, която водеше надолу към шосето. От гъстите кестени край нея бавно падаха и летяха към земята удивителни, лъскави жълти листа. Долу, до шосето, един клен пламтеше ален на синия фон на утринното небе. А далече в това небе се носеха ято патици, подредени във формата на буквата „V“.

– Невъзможно ли? – започна Максвел. – Звучи като окончателен отговор. Сякаш сте го обмисляли и сте стигнали до това решение.

– Ако желаете да разговаряте с д-р Арнолд – каза му студено Лонгфелоу, – има си съответните канали. Трябва да разберете, че ректорът е зает човек и...

– Разбирам всичко това – прекъсна го Максвел. – Разбирам и за каналния ред. Неизброими ограничения, молба, минала от ръка на ръка, и един разговор, за който ще знаят толкова много хора...

– Професор Максвел, струва ми се, няма никаква полза да го усуквам. Вие сте настойчив човек, и доста упорит, мисля, а с такъв тип хора често е най-добре да се поставя въпроса направо. Ректорът няма да ви приеме. Не може да си го позволи.

– Защото сме били двама, навярно? И защото единият е мъртъв?

– Днешната преса ще е пълна с тия неща. Всички заглавия ще крещат, че един човек се е завърнал от гроба. Сигурно сте слушали радио или сте гледали телевизия.

– Не, не съм.

– Е, добре, но когато го сторите, ще разберете, че сте направили голяма сензация. И няма да крия, положението е много объркано.

– Искате да кажете скандално?

– Мисля, че може и така да се нарече. А ръководството си има достатъчно неприятности и без да се намесва в ситуация като вашата. Историята с Шекспир, например. В нея не можем да не се намесваме, но във вашата можем.

– Сигурно Шекспир и аз не сме най-голямата грижа на ръководството – каза Максвел. – То си има други проблеми – шумът около възраждането на дуела в Хайделберг, спорът за това, етично ли е да се наемат някои извънземни студенти във футболните отбори и...

– Не разбирате ли – просъска Лонгфелоу. – Какво става в университетското градче, ето кое е важното.

– Защо ръководството се прехвърли тук ли? Докато Оксфорд, Калифорния, Харвард и половин дузина още...

– Ако питате мен – отвърна Лонгфелоу сухо, – въпрос на лошо взето решение от страна на управителния съвет. Това създаде много трудности на Ректората.

– Какво ще стане – запита Максвел, – ако просто се кача на хълма, вляза в ректората и започна да удрям по бюрата?

– Много добре знаете. Ще ви изхвърлят.

– А ако взема със себе си и отряд журналисти от пресата и телевизията и те ме чакат навън?

– Тогава, предполагам, няма да ви изхвърлят. Може даже да стигнете до ректора. Но не мога да ви уверя, че при такива обстоятелства ще постигнете желаното.

– Значи ще загубя, каквото и да предприема.

– Всъщност – каза му Лонгфелоу, – тази сутрин дойдох със съвсем друга мисия. Нося ви хубава новина.

– Представям си. И каква залъгалка ще ми предложите, за да изчезна?

– Не е залъгалка – отвърна Лонгфелоу, много обиден. – Казаха ми да ви предложа поста декан на Експерименталния институт, който университетът създава на Готика IV.

– Имате предвид онази планета с вещиците и магьосниците ли?

– Великолепна възможност за човек, работещ във вашата област – настоя Лонгфелоу. – Планета, където магьосничеството се е развило без намесата на други разумни същества каквото е случаят на Земята.

– На разстояние сто и петдесет светлинни години – продължи Максвел. – Далечко и навярно отегчително. Но сигурно заплатата е добра.

– Много добра наистина.

– Не, благодаря. Доволен съм от работата си тук.

– Работата ли? – попита Лонгфелоу.

– Да, защо? Освен ако сте забравили, че работя във факултета.

Лонгфелоу поклати глава:

– Вече не. Да не би да не си спомняте? Та вие умряхте преди повече от три седмици. Не можем да оставяме вакантните места непопълнени.

– Искате да кажете, че са ме заместили ли?

– Да, разбира се – отвърна му Лонгфелоу злобно. – И сега излиза, че вие сте без работа.

Сервитьорът донесе бърканите яйца и бекона, наля кафето, после се отдалечи и остави Максвел на масата. Зад широкия прозорец като синьо стъкло се простираше езерото Мендота и хълмовете се губеха пурпурни на другия бряг. По ствола на чворестия дъб, който се намираще точно до прозореца, се спусна катеричка, спря се с главата надолу и се загледа с малките си лъскави очи в седналия зад масата мъж. Един кафявочервен лист, поклащайки се от лекото топло въздушно течение, бавно полетя от една клонка към земята. На скалистия бряг, без да бързат, хванати за ръце, се разхождаха в утринната тишина край езерото момиче и момче.

Щеше да е възпитано и учтиво от негова страна, ако беше приел поканата на Лонгфелоу за закуска, каза си Максвел. Но до момента той получи всичко, каквото можеше да иска от личния секретар, и сега трябваше да е сам, да спечели малко време, за да оцени положението, да помисли, макар по всяка вероятност, време за размишления нямаше.

Уп излезе прав. Сега стана ясно, че да видиш ректора на университета не е лесна работа и не само заради натоварената програма и манията на персонала му всичко да се извършва по каналния ред, но и поради някаква не съвсем разбираема причина. Тази работа с двойния Питър Максвел беше придобила размерите на скандал и Арнолд имаше горещото желание да стои по-настрана от него. Максвел седеше там, загледан през прозореца в опулената, вторачена в него катеричка, и се чудеше дали това отношение на ръководството нямаше някаква връзка с Дрейтън. Дали Службата за сигурност не е взела под прицел Арнолд? Не изглеждаше много вероятно и все пак беше възможно, призна Максвел. Както и да е, но изостреното нервно състояние на Арнолд се потвърждаваше от бързото предложение да заеме този пост на Готика IV. Не само че ръководството не искаше да има нищо общо с този втори Питър Максвел, но държеше и да го махне от Земята, да го скрие на планета, където много скоро щеше да бъде забравен.

Разбираемо е постът му в Свръхестественния институт да се заеме след смъртта на другия Питър Максвел. В края на краищата занятията трябва да продължават. Не могат да оставят празнини в преподавателското тяло. Но дори и така да е, и друга длъжност можеше да му се намери. Фактът, че това не се направи, а длъжността на Готика IV му се

предложи толкова бързо, беше достатъчно доказателство, че не го искат на Земята.

И все пак странно. Ръководството до вчера по някое време не е могло да знае за съществуването на двама Питър Максуеловци. Нямало е проблем, докато не са им съобщили. А това означава, каза си Максуел, че някой бързо е стигнал до Ректората, някой, който е искал да се отърве от него, някой, който се е страхувал от намесата му. Да се намеси, но в какво? Отговорът на този въпрос изглеждаше толкова лек и прост, та той инстинктивно почувства, че греша. Но колкото и да диреше отговор, отговор имаше само един – този някой знаеше за запаса от знания на кристалната планета и действаше да ги получи.

Имаше едно име, от което да тръгне. Карол каза Чърчил. Този Чърчил по някакъв начин беше свързан с офертата, направена на Времето за Артефакта. Възможно ли е Артефакта да е цената за знанията на кристалната планета? На това, разбира се, не можеше да се разчита, макар да не е невъзможно, защото, защото никой не знае какво точно е Артефакта.

Че Чърчил е заангажиран в сделката, въобще не го изненада. Разбира се, той работеше не за себе си, а за друг. За някой, който не смееше да разкрие самоличността си. В подобни сделки този Чърчил доказваше колко е полезен. Той беше професионален посредник и си разбираше от работата. Имаше връзки и през време на дългогодишната си практика несъмнено е прекарвал най-различна информация до множество неизвестни и властни учреждения.

И ако случаят е такъв, Максуел разбра, че работата му ставаше много трудна. Не само ще трябва да се пази от клюкарите, с които е пълно по административните канали, но сега два пъти повече ще трябва да е сигурен, че нищо от неговата информация няма да попадне в чужди ръце, за да се използва срещу него.

Катеричката вече се беше спуснала по ствола на дървото и сега оживено тършуваше по склона на поляната, шумолеше сред нападалите листа и търсеше да открие някой желъд, който преди това може да е пропуснала. Момичето и момчето отминаха, скриха се от погледа и сега слаб вятър леко вълнуваше повърхността на езерото.

Само още няколко души още закусуваха в заведението. Повечето от тези, които Максуел завари там на влизане, вече бяха свършили и си бяха отишли. От горния етаж се носеха далечни шепнещи гласове, тътреха се крака, защото, както всеки ден, сега поток от студенти започваше да изпълва клуба, сборното им място през свободните часове.

Това здание бе едно от най-старите в градчето, помисли си Максвел, и едно от най-хубавите. Вече повече от петстотин години то е място за срещи, подслон, занималня за толкова много поколения и през това време незабелязано се е установила една традиция, според която то е станало втори дом за много хиляди студенти. Тук те намираха тишина за размисъл и занимания, тук имаше уютни кътчета за хубави разговори, тук са игралните за билиард и шах, и столовете, и залите за събрания, и закътаните в незаетите ъгли малки читални с лавици книги.

Максуел бутна назад стола си, но продължи да седи. Разбра, че не му се ставаше и не му се излизаше, защото добре знаеше, че напусне ли веднъж това място, ще трябва да потъне в изпречилите се пред него проблеми. Зад прозореца се стелеше златен есенен ден, сгрят от издигащото се високо в небето слънце, ден, роден за дъжд от златни листа и синя мъгла по далечните хълмове, за тържественото великолепие на хризантемите в градинските алеи, за тихия пламък от златника и астра в полята и незастроените места.

Зад гърба си дочу бързия ход на множество крака с тежки обувки и когато се извърна на стола, видя собственика на тези крака, който бързо се приближаваше към него, пресичайки червените плочки по пода.

Приличаше на сухопътна скарида с извънредно големи размери, членестоного със странно приведено тяло и дълги неестествени израстъци – явно сетивни ограни, – които излизаха от малката му главичка. Имаше нездрав, бял цвят на кожата и трите му кръгли очи се клатеха на краищата на дълги антени.

Спря се до масата и трите антени се завъртяха, за да насочат трите очи право върху Максвел.

То заговори с висок пронизителен глас, кожата на гърлото му бързо туптеше под явно несъразмерната му глава.

– Съобщиха ми, че вие сте професор Питър Максвел.

– Правилно са ви съобщили. Аз съм Питър Максвел.

– А аз съм от планетата, която вие наричате Острие на копие двадесет и седем. Името ми не представлява интерес за вас. Явявам се сега, за да изпълня едно поръчение на моята работодателка. Може би тя ви е известна под името мис Нанси Клейтън.

– Да, разбира се – каза Максвел, като си помисли, че е съвсем в стила на Нанси Клейтън да наеме за разносвачи на послания извънземни създания като това тук.

– Искам да получа добро образование, затова и много работя. Върша всичко, каквото намеря – обясни Скаридата.

– Похвално – рече Максвел.

– Минавам курс по математика на времето – обяви Скаридата. – Специализирам конфигурации в границите на света. До лудост съм увлечен в тая работа.

Скаридата никак не изглеждаше чак толкова увлечен.

– И откъде целият този интерес? – запита Максвел. – Нещо в произхода ви ли има? Или нещо в културното ви наследство?

– Да, наистина много. Това е съвършено нова идея. В моя свят нямаме представа за времето, нямаме възприятие за такова нещо като времето. Но доста се отплесвам. Идвам тук с поръчение. Мис Клейтън желае да присъствате на приема й тази вечер. У тях, в осем часа.

– Струва ми се, мога – отвърна Максвел. – Кажете й, че винаги отдавам голямо значение на това да бъде на нейните приеми.

– Много се радвам – каза Скаридата. – Тя толкова иска да отидете. За вас много се говори.

– Да, разбирам.

– Мъчно може някой да ви намери. Здравата потичах. Попитах на много места. Но накрая успях.

– Съжалявам, че толкова съм ви затруднил.

Максуел бръкна в джоба и извади визитната си картичка. Съществото протегна един от предните си крака, сграбчи я с чифт щипци, сгъна я веднъж, после още веднъж и я мушна в една кесийка, която се издуваше на гърдите му.

– Вашата любезност надминава очакванията ми – изписка то. – Има още едно съобщение. Повод за приема са неотдавна открити картини. Картини загубени, изчезнали за много дълго време. От Албърт Ламбърт, благородник. Голям триумф за мис Клейтън.

– Уверен съм – каза Максвел. – Мис Клейтън е специалистка по триумфите.

– Като работодателка тя е мила – рече с упрек Скаридата.

– Разбира се – съгласи се Максвел.

Съществото се обърна бързо и на галоп излезе от помещението. Докато то се оттегляше, Максвел се заслуша, чу го как изтопурка по стълбите и стигна входа, който водеше към улицата.

Максуел стана и сам се насочи към стълбите. Ако ще ходи за откриването на картината, каза си той, по-добре да поназубри нещо за художника. И точно това, помисли си той с усмивка, ще направят днес почти всички поканени от Нанси.

Ламбърт ли? Името смътно му напомняше нещо. Беше чел някъде

за него, вероятно много отдавна. Може би в някакво списание, за да убие времето.

Максуел разтвори книгата.

„Албърт Ламбърт – се казваше на първата страница – е роден в Чикаго, щата Илинойс, на 11 януари, 1973 година. Известен е като художник на гротескния символизъм. Ранното му творчество не предсказва голям талант. Първите му произведения, макар да са професионално направени и да показват добро майсторство и дълбок поглед в темата, не са особено забележителни. Гротескният период идва след петдесет годишната му възраст и вместо да се развива постепенно, разцъфва почти за една нощ, сякаш художникът е работил тайно и не е показвал платната си от това време, докато не е бил удовлетворен от новата фаза в творчеството си. Но няма доказателства, че случаят действително е такъв; по-скоро, изглежда има някакви факти, че той не е...“

Максуел остави четенето, стигна до цветните илюстрации и бързо прелисти образците от ранните творби на художника. И изведнъж, от една страница нататък, картините се променяха, променяха се цветовете, художествената концепция, а на Макссуел се стори, че се променяше дори самото майсторство. Сякаш произведенията бяха на двама различни художника: първият, обвързан мислено с някаква вътрешна потребност за система в изказа, вторият, погълнат, завладян, движен от някакви потресаващи преживявания, от които се опитваше да се очисти, пренасяйки ги върху платното.

Вкочаняваща, тъмна, ужасна красота се излъчваше от страницата, и на Макссуел му се струваше, че в мрачната тишина на читалнята в библиотеката може да чуе твърдото шумолене на черни крила. Безобразни същества подрипваха по безобразен пейзаж, но и съществата, и пейзажът, разбра изведнъж Макссуел, не бяха просто фантазия, нито своеобразен плод на преднамерено умопомрачение, а му изглеждаха твърдо базирани на някаква ексцентрична геометрия, опираща се на логиката и на един възглед, чужд на всичко видяно досега. Формата, цветът, подходът и отношението не бяха просто изопачени човешки представи: обратно, човек веднага добиваше чувството, че те са прозаично изобразяване на една ситуация в област, извън всякаква човешка представа. Гротеска и символизъм, се казваше в текста, може и да ги има, разбира се, но ако е така, помисли си Макссуел, то това е символизъм, до който се достига само след най-щателни, усърдни проучвания.

Разгърна страницата и там пак това пълно отклонение от човешкото – друго място на действието, с други същества върху друг пейзаж, но както първата репродукция и тази носеше зашеметяващото въздействие на действителността, и то не плод на въображението на художника, а изобразяваше сцена, която е видял някога и сега се мъчеше да я очисти от ума и паметта си. Колкото човек може да измие ръцете си, мислеше Максвел, натривайки си яростно със зловонен, груб сапун, търкайки ги отново, безкрай, в отчаян опит с физически средства да премахне сполетялата го психическа травма. Една сцена, която вероятно е наблюдавал не с просто око, а през неизвестен оптически апарат на някоя изчезнала и непозната раса.

Максуел седеше замаян, вираше се в страницата, искаше да извърне очи от нея, но не беше в състояние да го направи, пленен от неземната и страшна красота, от някаква ужасна, скрита цел, без да може да я разбере. Времето, беше казал Скаридата, е нещо, за което неговата раса никога не е мислила, универсален фактор, незасегнал културата ѝ, и тук, в тези цветни репродукции се криеше нещо, за което човек никога не е мислил, никога дори не е сънувал.

Протегна ръка да хване книгата и да я затвори, но се поколеба, сякаш имаше причина да не я затваря, някаква непреодолима причина, която го караше да продължава да се вира в репродукцията.

И в този момент на колебание забеляза нещо необикновено, нещо, което навярно го държеше вторачен в страницата – един озадачаващ факт, който го караше да продължава да се вира в репродукцията.

Дръпна ръце от книгата и продължи да седи загледан в репродукцията, после бавно обърна страницата и щом погледна тази трета картина, необикновеното там му стана ясно – едно едва доловимо движение, оставено от четката, един технически похват на художник, който създава видимо трептене, сякаш там има нещо веществено, блещукащо, което в един миг се вижда, а в следващия почти не се забелязва.

Той седеше полуотворил уста и наблюдаваше трептенето – една оптическа измама, най-вероятно оптическа измама, създадена от майсторството на художника с четката и боите. Оптическа измама или не, но тя лесно се разпознаваше от всеки, видял призрачната раса на кристалната планета.

И в дълбоката тишина на мрачната стая един въпрос не го оставяше на мира. Откъде е могъл Албърт Ламбърт да знае за хората на кристалната планета?

12

– Чух за теб и ми се стори невероятно, разбира се – каза Алън Пристън. – Но източникът на информацията ми изглеждаше безупречен, и аз се помъчих да се свържа с теб. Малко съм разтревожен от това положение, Пит. Като адвокат трябва да ти кажа, че ще си имаш неприятности.

Максуел седна на стола пред бюрото на пристън.

– Да, сигурно – отвърна той. – Първо, излиза, че съм загубил работата си. Съществува ли нещо от рода на възстановяване на правата в случай като моя?

– В случай като твоя ли? – запита адвокатът. – А какво е точно положението? Изглежда никой не знае. Всички говорят за това, но всъщност никой не знае. Аз самият...

Максуел се усмихна кисело.

– Да, сигурно би желал да знаеш. Ти си озадачен, объркан и не съм сигурен в разсъдка си. Седиш там и се чудиш, дали наистина аз съм Питър Максуел?

– Е, добре, ти ли си Питър Максуел?

– Разбира се, че съм аз. Няма да те обвинявам, нито теб, нито когото и да е, ако се съмнявате. Ние сме били двама. Нещо се е случило с вълновата схема. Единият от нас е отишъл до Енотовата кожа, вторият – някъде другаде. Този, който е отишъл до Енотовата кожа, се е върнал на Земята и е умрял. Аз си дойдох вчера.

– И разбра, че си мъртъв.

Максуел кимна:

– Апартаментът ми – даден на друг, всичките ми вещи изчезнали. От университета ми казаха, че мястото ми е заето и аз съм без работа. Затова те попитах как мога да си възстановя правата.

Пристън се облегна на стола и замислен загледа Максуел.

– Законно – каза той – мисля, че университетът стои на здрава почва. Ти си умрял, разбираш ли? Сега нямаш никакви права. Поне докато не ги възстановим.

– Чрез дълъг съдебен процес ли?

– Да, предполагам. Не мога да ти дам точен отговор. Случаят е безпрецедентен. Разбира се, има прецеденти, за невярно установена личност, самоличността на някой умрял да е сбъркана с друг, още жив. Но

при теб няма грешка. Мъжът, който безспорно беше Питър Максуел, е мъртъв и няма прецедент за установяване самоличността при подобни обстоятелства. Ще трябва да създаваме собствен прецедент по пътя на дълго, трудно ровене из най-мътните съдебни аргументи. Години може да продължи. И да ти кажа правата, не знам откъде и как да започна. Може да се получи нещо, да се придвижи, но ще е необходима много работа и умуване. Най-напред, разбира се, трябва законно да установим кой си ти.

– Кой всъщност съм аз? За бога, Ал, та ние знаем кой съм аз.

– Но законът не знае. Законът няма да те признае такъв, какъвто си днес. Не съществуващ юридически. Ти си безусловно никой. Всичките ти документи са в архива и вече са картотекирани...

– Та аз си имам документи – каза спокойно Максуел, – ето тук, в джоба ми.

Пристън го загледа вторачено.

– Да, сигурно имаш, ще помисля върху това. Господи, каква бъркотия.

Той стана, прекоси стаята, клатейки глава. Отиде до стената и се обърна, върна се и пак седна.

– Нека помисля. Дай ми малко време. Може да изровя нещо. Трябва да изровим нещо. Много работа имаме. И въпросът с твоето завещание...

– Моето завещание ли? Забравих за завещанието. Не съм и помислил за него.

– Сега го легализират. Но мога да го спра по някакъв начин.

– Завещал съм всичко на брат си, който работи в Изследователската служба. Мога да се свържа с него, макар и да не е съвсем дребна работа. Обикновено е на път с флота. Но въпросът е, че там няма да има затруднения. Още щом научи какво е станало...

– Той няма да създаде пречки – прекъсна го Пристън, – но със съда работата е друга. Може да се оправи, разбира се, но навярно ще трябва време. Докато се изясни, няма да имаш никакви права над имуществото си. Не притежаваш нищо освен дрехите, с които си облечен и това, което е в джоба ти.

– От Университета ми предложиха длъжност на Готика IV, декан на научния институт. Но в момента нямам намерение да я заемам.

– А как си с парите?

– Всичко е наред. Засега. Уп ме приюти при себе си, а аз имам малко пари. Потрябва ли, ще намеря някаква работа. В случай на нужда

Харлоу Шарп ще ми помогне да се измъкна от затруднението. Ако нищо друго не остава, ще тръгна с една от експедициите му. Мисля, ще ми хареса.

– А за това не трябва ли да имаш някаква научна степен във Времето?

– Не, щом отиваш като обикновен работник в експедицията. Но ако ръководиш проучвания от какъвто и да е вид, сигурно ще ти е нужно.

– Преди да започна да действам – каза Пристън, – ще трябва да разбера всички подробности. Всичко, което се е случило.

– Ще ти напиша пълно изложение. Ще го заверя при нотариуса. Ще направя всичко, каквото искаш.

– Струва ми се, можем да заведем дело срещу Транспортния институт. Те забъркаха тази каша.

Максуел започна да увърта:

– Не точно сега. По-късно може да помислим и за това.

– Пригответи изложението – каза му Пристън. – А междуременно аз ще помисля и ще се поровя из законите. Тогава може да започнем. Чел ли си вестниците? Гледал ли си телевизия?

Максуел поклати глава:

– Нямах време.

– Просто са обезумели – продължи Пристън. – Чудно как не са те пресрещнали някъде още. Сигурно те търсят. Засега имат само предположения. Миналата нощ са те видяли в „Прасето и свирката“. Много хора явно са те забелязали там, или си мислят, че са те забелязали. И сега се изтъква, че си се върнал от гроба. На твоето място бих стоял настрана от тях. Но ако те открият, абсолютно нищо не им казвай.

– Нямам и намерение – отвърна Макссуел.

Седяха в тихия кабинет и известно време, без да говорят, гледаха един към друг.

– Каква каша! – каза на края Пристън. – Каква чудесна каша! Не, Пит, вярвам, че тя ще ми достави удоволствие.

– Между другото – заговори Макссуел – Нанси Клейтън ме покани тази вечер на прием. Чудих се дали няма някаква връзка, но защо пък трябва да има. Нанси ме е канила понякога.

Пристън се усмихна.

– Та ти си знаменитост, истински улов за Нанси.

– Не съм съвсем сигурен – отвърна Макссуел. – Навярно е чула, че съм се появил. И е любопитна, разбира се.

– Да – сухо рече Пристън, – и е любопитна.

13

Максуел очакваше в колибата да го дебнат репортерите, но там нямаше никого. Очевидно не са разбрали, че се е настанил там.

Калибата се открояваше в сънливия късен следобед и есенното слънце заливаше като разтопено злато старите дъски на постройката. Пчели мързеливо жужаха в една леха с астри пред вратата, а няколко жълти пеперуди се носеха в мъгливия следобед по склона над шосето.

Максуел отвори вратата и пъкна глава вътре. Там нямаше никого. Уп беше излязъл да поскита някъде, а от Духа – никаква следа. Купчината главни тлееха червени в камината.

Максуел затвори вратата и седна на пейката пред колибата.

Далеч на запад, като тънко синьо оптично стъкло блестеше едно от четирите езера на университетското градче. От изсъхналата острица и умиращата трева околността добиваше кафява и жълта окраска. Туктаме пламтяха малки цветни островчета от пъстри групи дървета.

Топло и тихо – помисли си Максуел. Място, където можеш да си мечтаеш. Колко различно от онези, нарисувани преди толкова много години от Ламбърт, яростни, мрачни пейзажи.

Седеше и се чудеше защо тези пейзажи се набиха така здраво, така натрапчиво в ума му. Чудеше се още, откъде е могъл да знае художникът как потрепват призрачните обитатели на кристалната планета. Не е възможно да е просто съвпадение. Това не е нещо, което човек може лесно да си представи. Разумът подсказваше, че Ламбърт е знаел за тези призрачни хора, но пак разумът ясно отвръщаше, че е невъзможно.

А останалите същества, всичките други гротескни чудовища, разпърснати от Ламбърт по платната с безумна, яростна четка? Откъде са се намерили там? Откъде са дошли? Или те са само плод на фантазията на един луд, откъснат суров и кървящ, от един необикновено измъчен ум? Бяха ли обитателите на кристалната планета единствените достоверни създания, изобразени от Ламбърт? Това не изглеждаше съвсем правдоподобно. Някъде и някак си Ламбърт трябва да е видял и другите същества. А пейзажът, и той ли беше чисто въображение, нарисуван да поддържа настроението, създадено от тези същества? Или пък такъв е бил пейзажът на кристалната планета по времето, преди тя да е била завинаги заключена между пода и тавана си, и затворена за вселената? Но това, каза си той, е невъзможно, защото планетата е била оградена преди

раждането на сегашната вселена. Най-малко преди десет милиарда години, а може и преди петдесет милиарда.

Максуел се размърда неспокойно. Във всичко това нямаше никаква логика. Абсолютно никаква логика. А той си имаше достатъчно неприятности и без картините на Ламбърт. Загуби работата си, лишиха го от имуществото му, сам той нямаше законните права на човешко същество.

Но всичко това не беше чак толкова важно, поне засега. На първо място стоеше въпросът за натрупаните знания на кристалната планета. И тези знания университетът трябва да ги има – маса знания, със сигурност повече от всичките знания в познатата Галактика. Някои ще са повторение на вече известни неща, разбира се, но ще има, в това не се съмняваше, други огромни области на познание, за които човек още не е и помислял. Малкото, което бе успял да види там, подкрепяше това му убеждение.

И все пак му се стори, че седи приведен над масата, почти колкото масичка за кафе, с камари метални листове, свалени от лавиците, и с прикрепено на очите приспособление за четене, за превод, наричайте го както щете.

В един металически лист се говореше за разума не с метафизически и философски понятия, а като за механизъм, използваха се термини и концепции, които той не можа да схване. Дълго се мъчи над терминологията, спомни си той, защото разбра, че пред него се намираше трактат от област на познание, недокосвана още от никого, но след малко го сложи настрана, тъй като не беше по силите му да го разбере. Имаше и друг метален лист, друга книга, която изглежда представляваше ръководство за употребата на различни математически принципи в социалните науки, макар че за някои от споменаваните социални науки той само можеше да гадае, опипвайки идеите също както слепец проследява летящи пеперуди. Там се намираха, припомни си той, историите не на една, а на две вселени. И история на биологията, в която се разказваше за формите на живот, така фантастични в самата си основа и функции, че изглеждаха невероятни. А един много тънък лист метал, толкова тънък, та се подвиваше и огъваше като хартия, докато работеше с него, се оказа до такава степен далеч от възможностите му да го разбере, че даже и не долови за какво се отнася. В друг по-дебел метален лист, много по-дебел, той прочете за мислите и философиите на тези същества и цивилизации, отдавна вече превърнали се в прах, и прочетеното го накара да се олюлее отвратен, оскърбен и ужасен, но и малко изумен пред

пълната безчовечност на тези философии.

Всичко това, и повече, много повече, трилион пъти повече чакаше там, на кристалната планета.

Важното беше, напомни си той, да изпълни даденото му поръчение. От съдбоносно значение е да се добере до библиотеката на кристалната планета, и макар да нямаше поставени срокове, трябваше да го направи бързо. Защото не успее ли, не се съмняваше в това, планетата по всяка вероятност ще потърси пазар другаде или ще предложи каквото има в друг сектор на Галактиката, а дори и извън нея.

Възможно е Артефакта да е цената, каза си той, макар и да не беше сигурен. Обстоятелството, че за него е направена оферта, че Чърчил е замесен някак си, го правеше да изглежда правдоподобно. Но в момента нищо не можеше да твърди. Не е изключено Артефакта да е необходим на някого по друга причина, вероятно на някого, разбрал най накрая какво точно представлява той. Опитва се да си представи какво именно може да са открили, но нямаше факти, за които да се залови, и не успя.

Ято косове се спусна от небето, понесе се точно над покрива на колибата и полетя към шосето. Максвел наблюдаваше как птиците се насатяват в пожълтялата растителност на блатото, как изящно се люлеят по привеждащите се стебла на бурените, растящи там в изобилие. Преди да отлетят към някое уединено гористо място, избрано за бивак в полета им на юг, те са дошли тук за около час да се нахранят.

Максуел стана и се протегна. Спокойствието и тишината в светлокафявия следобед го завладяха. Искеше му се да подремне. След някое време ще се върне Уп, ще го събуди, ще си хапнат и ще поговорят малко, преди той да се отпрати към Нанси.

Отвори вратата, влезе в колибата, прекоси стаята и седна на леглото. Може би, помисли си той, ще трябва да види дали има чиста риза и чорапи за приема. Посегна, издърпа чантата си и я вдигна при себе си.

Откопча я, отметна назад капака и извади панталоните, за да стигне до ризите, наредени под тях. Ризите бяха там, но имаше и нещо друго – апарат с лентичка и два окуляра сгънати към него.

Вреци се учуден, позна го. Това бе апаратът-преводач, който използва на кристалната планета, за да разчита металните листове. Вдигна го и го провеси на ръката си. Ето я лентата за прикрепянето му около главата, енергийния генератор отзад и двата окуляра, които човек намества, след като е затегнал приспособлението на мястото му.

Трябва да го е прибрал по погрешка, помисли си той, но за нищо на света не можеше да си спомни кога го е пхнал. Ето го сега тук и това

навярно не е лошо. Може даже в бъдеще да го използва, може да му помогне да докаже, че наистина е бил на планетата. Но доказателството му не беше убедително и той го разбираше. Само едно приспособление, съвсем обикновено приспособление, въпреки че ако човек се захванеше с него, можеше да не му се стори чак толкова обикновено.

Отнякъде се чу леко почукване и изненадан от такъв слаб шум, Максвел настръхна и напрегнато се заслуша. Сигурно някоя клонка, отвята от вятъра, е потропала по покрива, макар шумът от клонка върху покрив да е по-различен.

Чукането спря, сетне се поднови, този път равномерно, по-скоро като шифър. Три бързи почуквания, пауза, после две бързи, пак пауза и сетне отново всичко се повтаряше.

Зад вратата имаше някой.

Максуел скочи от леглото и нерешително се спря. Сигурно вестникарите най-после са го открили или пък си мислят, че са го открили, и ако е така, може би е по-добре да не им отваря. Но струваше му се, че чукането на вратата не беше достъчно силно, достатъчно настоятелно за един или няколко репортера, настигнали го най-сетне в леговището му. Чукаше се слабо, почти колебливо, сякаш го правеше човек, който не желае да съобщи за присъствието си или по една или друга причина се съмняваше в намеренията си. А и разбираше, че ако навън имаше репортери, няма смисъл да не ги пуска, защото след малко те ще натиснат вратата, ще видят, че е отворена и ще нахълтат.

Чукането, спряло за миг, пак се поднови. Максвел се затътри към вратата и силно я отвори. Навън стоеше Скаридата, призрачен, искрящ в белота под слънчевите лъчи. Под един от крайниците, който сега му служеше по-скоро за ръка, отколкото за крак, здраво стискаше към тялото си увит в хартия пакет.

– За бога, влезте преди някой да ви е видял тук – каза рязко Максвел.

Скаридата влезе, а Максвел затвори вратата, чудейки се какво го е принудило да дойде.

– Не се безпокойте за жетварите на новини – рече Скаридата. – Внимавах, оглеждах се. Никой не ме следеше. Имам такъв глупав вид, че никой никога не ме следи. Никой никога не подозира у мен каквито и да е намерения.

– Щастие е да притежаваш такава особеност – отбеляза Максвел. – Мисля, че това се нарича защитна окраска.

– Дойдох пак от името на мис Нанси Клейтън. Знае, че сте

заминали с малко багаж, че не сте имали възможност да си направите покупки или да се изперете. Не желае да ви обиди, натоварен съм да ви кажа това и добре да го подчертая, но иска да ви изпрати някои дрехи.

Той измъкна вързопа изпод мишницата си и го подаде на Максвел.

– Много мило от страна на Нанси.

– Тя е внимателен човек. Упълномощи ме да ви кажа и друго.

– Продължавайте.

– Ще дойде кола да ви заведе до къщата.

– Не е нужно – каза Максвел. – Шосето минава точно покрай тях.

– Още веднъж ме извинете – заяви твърдо Скаридата, – тя мисли, че така е най-добре. Разни същества сноват насам-нарам, за да разберат къде се намирате.

– Можете ли да ми кажете – запита Максвел, – как е узнала мис Клейтън къде се намирам?

– Наистина не знам – отвърна Скаридата.

– Добре тогава. Благодарете на мис Клейтън от мое име.

– С удоволствие – каза Скаридата.

14

– Ще ви закарам при задния вход – обясни шофьорът. – Отпред гъмжи от вестникари. По-късно ще си отидат, но сега са цели тумби. Мис Клейтън предположи, че няма да искате да ги срещате.

– Благодаря. Много сте внимателен.

И той си каза, че и сега както обикновено Нанси си бе присвоила привилегията да се разпорежда с живота на другите.

Къщата ѝ се намираше на ниския склон, ограждащ западния край на езерото. Вляво водата нежно блестеше под току-що изгрялата луна. Фасадата на къщата се озаряваше от светлини, но задният вход беше тъмен.

Колата сви от магистралата и бавно се заизкачва по една тясна алея с масивни дъбове от двете ѝ страни. Уплашена птичка с крясък литна, разтревожена и отчаяна заудря с криле и за миг попадна в светлината на фара. Две разярени кучета се спуснаха в тунела на алеята, разделиха се и затичаха от двете страни на колата.

Шофьорът се захили злорадо:

– Ако вървяхте пеш, жив щяха да ви разкъсат.

– Но защо? – попита Максвел. – Защо пък сега глутница кучета трябва да охраняват Нанси?

– Не са на мис Клейтън – отвърна шофьорът. – На друг са.

Въпросът беше на езика на Максвел, но той го сподави.

Шофьорът свърна в алеята, която минаваше под изящни арки и спря колата.

– През задната врата – каза той. – Не чукайте. После – право през вестибула покрай витата стълба. Гостите са в приемната.

Максуел понечи да отвори вратата на колата, но се поколеба.

– За кучетата не се тревожете – успокои го шофьорът. – Познават колата. Слезе ли някой от нея, не го закачат.

Всъщност нямаше и следа от кучетата. Максвел бързо изкачи трите стъпала, отвори задната врата и стъпи във вестибула.

Той беше тъмен. Слаба светлина проникваше по витото стълбище – явно бяха оставили на втория етаж да свети. Но само толкова, друго осветление нямаше. Някъде от предната част на къщата се чуваха приглушените звуци от пира.

Постоя миг, без да помръдне, очите му привикнаха с тъмнината и

той видя, че вестибюлт продължаваше покрай витото стълбище, после зад него, и към средата на къщата. Там, отзад, имаше вероятно врата или пък рязък завой, който щеше да го отведе при гостите.

Чудно, помисли си той. Ако Нанси е инструктирала шофьора, да го доведе през задния вход, тя трябваше да прати някой да го посрещне или щеше да се погрижи да е светло, за да може да намери сам пътя.

Странно и много неудобно е да пристигнеш по този начин, да се придвижваш слепешката през вестибюла, за да търсиш другите. За миг си помисли да се обърне и да се отправи обратно към дома на Уп. Тогава си спомни за кучетата. Те щяха да са там, щяха да го чакат, а имаха вид на свирепи зверове.

Цялата работа не беше в стила на Нанси, каза си той. Нанси не би направила така. Тук имаше нещо нередно, нещо, което не му харесваше.

Тръгна предпазливо, внимаваше да не се спъне в стол или в маса. Сега виждаше малко по-добре, но вестибюлт все още представляваше тунел без никакви подробности в него.

Мина покрай стълбището, заобиколи го, и сега, след като се лиши частично от светлината му, стана по-тъмно от преди.

Някакъв глас попита:

– Професор Максвел ли е? Вие ли сте, професоре?

Максуел замръзна на един крак, запази равновесие, после внимателно сложи вдигнатия си крак на пода и остана така, без да мърда. Тръпки полазиха по гърба му.

– Професор Максвел – каза гласът, – знам, че сте там.

Всъщност това не беше глас, или по-скоро не приличаше на глас. Нямахме никакъв звук, в това Максвел можеше да се закълне, и все пак той чу думите, може би не толкова в ушите му прозвучаха те, колкото в ума му.

Почувства как в него се надига ужас и се опита да го прогони, но той не го напусна – остана свит някъде в мрака, готов да връхлети отгоре му.

Максуел се опита да заговори, но само преглътна. Гласът рече:

– Изчаках ви тук, професоре. Трябва да разговарям с вас. Във ваш интерес е, както и в мой.

– Къде сте? – запита Максвел.

– Зад вратата, точно вляво от вас.

– Не виждам врата.

Здравият разум не оставяше Максвел на мира. Хуквай и бягай, казваше той. Изчезвай оттук, колкото се може по-бързо.

Но и да хукне и бяга не можеше. Не можеше да си го наложи. И ако избяга, накъде да бяга? Обратно през вратата не ставаше, там го чакаха кучетата. Нито пък можеше да се втурне напред в тъмния вестибюл. Тогава най-вероятно е да се блъсне в нещо, да вдигне страшна тупурдия, да привлече гостите тук и те да го намерят разрошен, в синини, изпотен от страх. Пък и знаеше, затича ли се, ще го обхване паника.

А и без да го намерят в такова състояние, стигаше му, че се промъкна при гостите през задния вход.

Ако чуваше просто глас, някакъв глас, нямаше да се плаши толкова, но това бе странен глас, без интонация, груб, механически, почти стържещ. „Не е човешки“ – каза си Максвел. В стаята се намираще извънземно същество.

– Има врата – рече равният, твърд глас. – Една крачка вляво и – бутнете.

Колко нелепа ставаше цялата тая работа, помисли си Максвел. Или трябваше да влезе, или да хукне и да избяга. Можеше да се опита просто да отmine, но знаеше, че още щом обърне гръб на тази скрита врата, ще побегне, и не защото искаше да побегне, а защото трябваше, бягайки по този начин от страха, на който бе обърнал гръб.

Направи крачка вляво, намери вратата и я бутна. Стаята беше тъмна, но от една лампа, намираща се на около ярд отвън, проникваше през прозореца светлина и падаше върху тантуресто същество, застанало в средата на стаята. Топчестият му корем проблясваше от гърчещи се в него фосфоресциращи неща, сякаш група светещи обитатели са затворени в кръгъл съд.

– Да – каза съществото, – съвсем прав сте. Аз съм едно от онези създания, които вие наричате колесати. За времето на посещението ми тук си дадох име, което лесно ще възприемете. Може да ме наричате мистър Мармадюк. Само за удобство, защото, надявам се, разбирате, че не се казвам така. Всъщност ние нямаме имена. Не са ни необходими. Разграничаваме своята индивидуалност по друг начин.

– Радвам се да се запозная с вас, мистър Мармадюк – заговори Максвел бавно, а другояче и не можеше, тъй като устните му, както и цялото му тяло се бяха смразили.

– И аз с вас, професоре.

– Откъде знаете кой съм? – запита Максвел. – Изглежда, изобщо не се съмнявате. Да, и ви е известно, че ще дойда през вестибюла.

– Разбира се – отвърна колесатият.

Сега Максвел виждаше съществото малко по-ясно – издудо тяло,

прикрепено на две колела, долната му част приличаше на кофа, в която проблясват и се извиват червен.

– Вие сте гост на Нанси, така ли? – запита той.

– Разбира се – отвърна мистър Мармадюк. – При това почетен гост на приема ѝ, струва ми се.

– Тогава, би трябвало да сте при другите гости.

– Оправдах се с умора. Малко я извъртях, да си призная, защото аз никога не се уморявам. И така, дойдох да си почина малко.

– И да ме причакате.

– Точно така – отвърна мистър Мармадюк.

Нанси, помисли си Максвел, не, сигурен беше, че Нанси няма нищо общо тук. Беше повърхностна жена, интересуваше се единствено от безкрайните си приеми, но не беше способна на каквито и да е интриги.

– Трябва да поговорим по един въпрос – започна мистър Мармадюк. – Изгодно е мисля и за двама ни. Струва ми се, търсите купувач за голяма стока. Може пък случайно и аз да имам някакъв интерес към нея.

Максуел направи крачка назад и се опита да намери отговор. Но готов отговор нямаше. Макар че би трябвало да знае как стоят нещата, или поне да се беше сетил.

– Нищо не казвате – продължи мистър Мармадюк. – Не е възможно да греша. Несъмнено вие сте агентът по продажбата, нали?

– Да – отвърна Максвел, – аз съм агентът.

Разбираше, че няма смисъл да отрича. По някакъв начин това същество в стаята знаеше за другата планета и за запаса от знания. А може би знаеше и цената. И той се чудеше, възможно ли е колесатият да е направил предложението за Артефакта.

– Добре, тогава – каза мистър Мармадюк – да преминем веднага към сделката и да обсъдим условията. При това, нека не забравяме да посочим и комисионната за вас.

– Страхувам се – обяви Максвел, – че в момента това е невъзможно. Не знам условията. Разбирате ли, първо трябваше да намеря купувач и после...

– Изобщо не трябва да се тревожите – прекъсна го мистър Мармадюк, – защото аз знам това, което вие не знаете. Запознат съм с условията.

– И ще платите ли цената?

– Безспорно – отвърна колесатият. – Нужно е само малко време за това. Трябва да се извършат някои договорки. Направим ли ги веднъж, двамата с вас ще свършим цялата работа и въпросът ще приключи без

шум и неприятности. Струва ми се, единственото, което трябва да уточним, е комисионната, която вие напълно заслужавате.

– Предполагам, ще е добра – каза студено Максвел.

– Мислихме – обясни мистър Мармадюк – да ви назначим, „библиотекар“ ли се казва това, на стоката, която купуваме. Ще има доста работа по разработването и систематизирането ѝ. За такова нещо ще ни е необходим човек като вас, и мисля, ще я намерите много интересна. А заплатата, молим ви, професор Максвел, вие определете заплатата и условията за назначаването си.

– Ще трябва да си помисля.

– На всяка цена – каза мистър Мармадюк. – В неща от този род е хубаво да си помисли малко човек. Ще видите, че сме склонни на най-голяма щедрост.

– Не това исках да кажа. Ще трябва да си помисля за сделката. Дали именно с вас да уредя продажбата.

– Вероятно се съмнявате, че сме достойни да купим стоката?

– Може и така да е.

– Професор Максвел – рече колесатият, – съветвам ви да оставите настрана съмненията си. Най-хубаво е изобщо да не питаете към нас никакви съмнения. Защото твърдо сме решили да получим това, което вие предлагате. Затова би трябвало да преговаряте най-охотно с нас.

– Независимо дали искам, или не? – запита Максвел.

– Аз не бих поставил въпроса чак толкова направо – обясни мистър Мармадюк, – но вие се изразихте съвсем вярно.

– Не сте в по-изгодно положение от мен, за да ми говорите с такъв тон.

– Нямате представа какво положение заемаме ние – каза колесатият. – Вашите знания стигат само до определена граница в космоса. Не знаете какво лежи зад тази граница.

Имаше нещо в думите му, в начина по който се казаха, от което по тялото на Максвел премина хлад, сякаш остър, леден вятър от някаква неизвестна част на вселената духна в стаята.

Вашите знания достигат само до известна граница във вселената, беше казал мистър Мармадюк. А какво лежи зад тази граница? Никой не знае, разбира се. Знае се само, че колесатите са си създали империя в някаква област отвъд неясната граница, до която се разпростират човешките проучвания. И през тази граница проникваха ужасни истории, такива слухове, каквито се раждат при всяка граница в отговор на човешкия интерес към онова неизвестно, намиращо се съвсем малко по-

нататък.

Редки са били контактите с колесатите, почти нищо не се знае за тях и това по себе си е лошо. Нямамо е протегнати ръце, нямамо е доброжелателни жестове нито от страна на колесатите, нито от страна на хората или техните приятели и съюзници. Границата лежеше там, в онзи голям сектор в космоса, една безмълвна, мрачна линия, която не пресичаха нито едните, нито другите.

– Ще съм в състояние по-добре да реша – каза Максвел, – ако съм по-осведомен, ако знам повече за вас...

– Знаете, че сме буболечки – отвърна Мармадюк и думите му прозвучаха съвсем подигравателно. – Проявявате нетърпимост...

– Не проявяваме нетърпимост – разсърди се Максвел, – и не мислим за вас като за буболечки. Знаем, че вие сте това, което ние наричаме кошерен механизъм. Знаем, че всеки от вас е колония от същества, подобни на живите форми тук, на Земята, които ние наричаме насекоми, и това ни различава от вас, разбира се, но не повече, отколкото от множество същества по разни други звезди. Не ми харесва думата „нетърпимост“, мистър Мармадюк, защото това предполага, че има основания за търпимост, а такова нещо няма, нито за вас, нито за мене, нито за което и да е друго същество във вселената.

Откри, че се тресе от гняв и се учуди защо изведнъж толкова се разсърди от една единствена дума. Можа да запази спокойствие при мисълта, че колесатите купуват знанията на кристалната планета, а после, при една единствена дума внезапно пламна от гняв. Вероятно защото, каза си той, след като толкова различни раси трябва да живеят заедно, търпимостта и нетърпимостта станаха неприлични думи.

– Добре спорите... и любезно – каза мистър Мармадюк. – Пък и вие може да не проявявате нетърпимост...

– Дори да имаше такова нещо като нетърпимост – продължи Максвел, – не разбирам защо ще негодувате толкова. Тя е по-скоро петно върху тоя, който я проявява, отколкото за онзи, към когото е насочена. Тя е не само петно върху доброто възпитание, но и върху общата култура на всеки. Няма нищо по-глупаво от нетърпимостта.

– Но ако не е нетърпимостта – попита колесатият, – тогава какво ви кара да се колебаете?

– Би трябвало да знам как възнамерявате да използвате стоката. Искате ми се да разбера целта ви. Нужно ми е да знам много повече за вас.

– За да прецените ли?

– Не знам как може да преценява човек в подобна ситуация –

отвърна с горчивина Максвел.

– Говорим твърде много – каза мистър Мармадюк. – И разговорът ни е безмислен. Виждам, че нямате никакво намерение да сключвате сделка с нас.

– За момента бих казал, че сте прав.

– Тогава – продължи мистър Мармадюк – трябва да намерим друг начин. Отказът ви ще ни струва много време и неприятности. И ще ви бъдем много неблагодарни.

– Имам чувството, че ще успея да понеса вашата неблагодарност.

– Да си на страната на победителя – предупреди мистър Мармадюк, – е известно предимство, сър.

Нещо голямо бързо мина покрай Максвел. С крайчеца на окоото си той улови как внезапно блеснаха светещи зъби и във въздуха се стрелна едно светлокафяво тяло.

– Не, Силвестър! – извика Максвел. – Остави го, Силвестър!

Мистър Мармадюк не се стъписа. Колелата му се завъртяха, той бързо се изви, обърна се в полукръг и отбягвайки атаката на Силвестър се насочи към вратата. Ноктите на саблезъбия изскърцаха пронизително, когато се завъртя в обратна посока. Виждайки, че колесатият върхлита отгоре му, Максвел се отдръпна от пътя му, но едното колело закачи рамото му и грубо го блъсна встрани. Със свистене, като стрела Мармадюк изскочи през вратата. След него профуча Силвестър, дълъг, жилист, светлокафявото му тяло сякаш летеше плавно във въздуха.

– Не, Силвестър – изкрещя Максвел и се хвърли през вратата. Във вестибула рязко се обърна, подхлъзна се, олюля се нестабилно, но се задържа на краката си.

Отпред бързо се движеше колесатият. Силвестър се намираще съвсем близо зад него. Максвел реши да не хаби повече силите си в безплатно викане по тигърчето, а сам се втурна след тях.

В другия край на вестибула мистър Мармадюк бързо сви вляво, а Силвестър, вече почти отгоре му, не успя веднага да се обърне и изгуби ценни секунди. Предупреден за завоя, Максвел лесно го преодоля и видя пред себе си осветен коридор, който водеше към късо мраморно стълбище, а отгатак, в салона, с чаши в ръце стояха на малки групички множество хора.

Мистър Мармадюк се насочи към стълбището. Движеше се много бързо. Силвестър беше на един скок пред Максвел и вероятно – на около три след колесатия.

Максуел се опита да предупреди с вик, но не му стигаше дъх, а и

събитията се развиваха твърде бързо.

Колесатият се удари в най-горното стъпало, а Максвел се спусна с протегнати ръце. Хвърли се върху саблезъбия и обви с ръце шията му. Двамата се проснаха на пода и докато се премяха със Силвестър по коридора, с крайчеца на окоето си Максвел видя как колесатият отскочи на второто стъпало и започна да се прекатурва.

И тогава изведнъж – писъци на изплашени жени, викове на учудени мъже и звън на счупени чаши. Ето, помисли си Максвел мрачно, Нанси постигна сензация в приема си, каквато не е и очаквала.

Той се стовари до стената в другия край на стълбището, по някакъв начин Силвестър се бе настанил отгоре му и сега се протягаше да близна нежно лицето му.

– Силвестър – каза той, – този път успя. В голяма каша ни забърка.

Силвестър продължи да го близна, хрипящо мъркане се надигна в гърдите му.

Максуел бутна саблезъбия, успя да се надигне по стената и седна.

Там, на пода зад стълбището, лежеше проснат на една страна мистър Мармадюк, двете му колела лудо се въртяха, а от триенето на долното колело в пода той се люшкаше около оста си.

Карол се качи тичешком по стълбите, спря, подпряла ръце на хълбоците, и се загледа в Максвел и саблезъбия.

– Вие, двамата! – извика тя и се задави от гняв.

– Съжаляваме – рече Максвел.

– Почетният гост – изкрещя тя насреща им и едва не се разплака. – Той е почетен гост, а вие двамата го гоните из вестибюла, сякаш е мишка.

– Явно не сме му причинили големи повреди – каза Максвел. – Виждам, че е цял-целеничък. Нямахте да се изненадам, ако коремът му се беше разкъсал и всичките му буболечки се пръснаха по пода.

– Какво ще си помисли Нанси? – запита с негодувание Карол.

– Струва ми се, ще е във възторг – каза ѝ Максвел. – Такова необикновено нещо не е ставало на приемите, откакто огнедишащата амфибия от Копривната система запали коледната елха.

– Измисляш си – заяви Карол. – Не вярвам.

– Честен кръст – настоя Максвел. – Бях тук и го видях. Помагах при гасенето на пожара.

Долу, на пода, няколко от гостите държаха мистър Мармадюк и го обръщаха да застане на колелата си. Малки обслужващи работи препускаха наоколо, обираха счупените чаши и забърсваха разлятото питие от

пода.

Максуел се изправи на крака и Силвестър, дошъл съвсем близо до него, започна да се търка в краката му и да мърка.

Отнякъде беше пристигнала Нанси и разговаряше с мистър Мармадюк. В кръг около тях стояха множество гости и слушаха.

– На ваше място – предложи високо Карол – щях да си обирам крушите оттук колкото е възможно по-бързо. Не мисля, че ще сте добре дошъл.

– Напротив – отвърна й Максуел. – Тук аз винаги съм добре дошъл.

Той тръгна по стълбите. Силвестър величествено крачеше до него. Нанси се обърна и го видя, провря се през обкръжението и отиде да го посрещне.

– Пит! – извика тя. – Значи е истина. Ти си се върнал.

– Разбира се.

– Четох във вестниците, но не повярвах. Помислих го за номер или някаква шмекерия.

– Но нали ме покани – учуди се Максуел.

– Да съм те поканила?

Не се шегуваше. Виждаше се, че не се шегува.

– Искаш да кажеш, че не си изпратила Скаридата.

– Скаридата ли?

– Е, добре, нещо, което прилича на необикновено голяма скарида.

Тя поклати глава и гледайки лицето й, Максуел, малко поразен разбра, че тя остарява. Около ъглите на очите й имаше множество мънички бръчки, които козметиката не бе успяла да скрие.

– Нещо, наподобяващо скарида – продължи той. – Каза, че изпълнява твоя поръчка, че съм поканен на приема. Каза, че ще изпратят кола да ме доведе. Дори ми донесе дрехи, защото...

– Пит – прекъсна го Нанси, – моля те, повярвай ми. Не съм правила всичко това. Не съм те канила, но се радвам, че си тук.

Тя отиде по-близо до него и го хвана под ръка. Лицето й се сбърчи от едва сдържан смях.

– Интересно ще ми е да чуя, какво се случи между теб и мистър Мармадюк...

– Много съжалявам – започна Максуел.

– Не е нужно. Гост ми е и, разбира се, човек трябва да се отнася любезно към гостите си, но той наистина е ужасен. Пит, та той всъщност е досаден, сноб и...

– Не сега – предупреди я Максуел нежно.

Мистър Мармадюк се бе освободил от заобиколилите го гости и търкаляше колелата си към тях. Нанси се обърна насреща му.

– Добре ли сте? – запита тя. – Наистина ли?

– Много съм добре – отвърна мистър Мармадюк.

Той подкара към Максвел и от горната част на тантурестото му тяло изникна ръка като въже, гъвкава, напомняща повече на пипало, отколкото ръка, с три подобни на щипци пръсти в края ѝ. Той я протегна и я надипли върху рамото на Максвел. При този допир Максвел инстинктивно поиска да се отдръпне, но наложи волята си и се принуди да не мърда.

– Благодаря ви, сър – каза мистър Мармадюк. – Много съм ви признателен. Струва ми се, спасихте живота ми. Точно когато паднах, ви видях как скачихте върху звяра. Много героична постъпка.

Притиснат силно до Максвел, Силвестър вдигна глава, отпусна долната си челюст и се озъби с беззвучно ръмжене.

– Нямаше да ви направи нищо лошо, сър – рече Карол. – Кротък е като котенце. Ако не бяхте побягнали, нямаше да ви гони. От глупост си е въобразил, че играете с него. Силвестър обича да играе.

Силвестър се прозя като показва всичките си зъби.

– Тази игра – отвърна мистър Мармадюк – никак не ми харесва.

– Когато ви видях да падате – обади се Максвел, – изплаших се за вас. За миг си помислих, че ще се пръснете.

– О, не е трябвало да се страхувате. Аз съм изключително жилив. Тялото ми е от чудесна материя. Силно и еластично.

Свали ръката си от рамото на Максвел и тя като намаслено въже увисна, гърчейки се във въздуха, за да се прибере обратно в тялото. По повърхността му Максвел не различи никакъв белег, който да показва къде е изчезнала.

– Моля за извинение – каза мистър Мармадюк. – Трябва да видя един човек. – Обърна колелата си и бързо отмина.

Нанси потрепера.

– Тръпки ме побиват от него – рече тя. – Макар, да си призная, той е голяма атракция. Не всяка домакиня може да попадне на колесат. И ще ти кажа, Пит, много връзки пуснах, за да го доведа в къщата си, но сега ми се иска да не съм го канила. Има нещо лукаво в него.

– Знаеш ли защо е тук, на Земята искам да кажа.

– Не знам. Имам впечатлението, че е просто турист. Макар и да не мога да си представя такова същество да бъде просто турист.

– Мисля, че си права.

– Пит – обърна се тя към него, – разкажи ми за себе си. Вестниците съобщават...

Той се усмихна.

– Знаем, върнал съм се от гроба.

– Но всъщност, не си. Разбирам, че е невъзможно. Кого сме погребали? Всички, разбираш ли, просто всички бяхме на погребението и всеки си мислеше, че си ти. А не е било възможно да си ти. Каквото и да...

– Нанси – прекъсна я Максвел. – върнах се едва вчера. Открих, че съм мъртъв, апартаментът ми е нает, загубил съм работата си и...

– Изглежда невъзможно. Такива неща в действителността не се случват. Не разбирам как е станало.

– И на мен самия не ми е съвсем ясно – рече й Максвел. – По-късно, предполагам, ще открия повече неща.

– Както и да е – продължи Нанси, – ти си тук, всичко е наред и ако не искаш да говориш за това, ще кажа на всички, че предпочиташ така.

– Много мило от твоя страна. Но от това нищо няма да излезе.

– За вестникарите не се тревожи – успокои го Нанси. – тук няма хора от вестниците. Обикновено ги пусках, няколко отбрани, на които мислех, че мога да се доверя. Но в тях не можеш да имаш доверие. Открих го от собствен опит. Така че няма да те безпокоят.

– Разбрах, че имаш една картина.

– Значи, знаеш за картината. Да отидем да я видим. Тя е най-забележителното нещо, което имам. Представяш ли си, от Ламбърт. При това – изчезнала. По-късно ще ти обясня как се намери, но няма да ти казвам колко ми струва. На никого няма да кажа. Срамувам се от цената й.

– Голяма ли е, или малка?

– Голяма – отвърна Нанси. – И човек трябва да е много внимателен. Толкова лесно можеш да се излъжеш. Дори не заговорих за купуване, докато не я разгледа експерт. Всъщност, двама експерти. Да сверя мнението им, макар, мисля, не беше необходимо.

– И без съмнение, това е Ламбърт?

– Никакви съмнения. Аз самата почти бях убедена. Никой никога не е рисувал като Ламбърт. Но възможно е, разбира се, да са му подражавали и аз трябваше да съм сигурна.

– Какво знаеш за Ламбърт? – запита Максвел. – Нещо повече от нас? Нещо, което го няма в книгите?

– Не. Действително, не много. Нито пък за него като за човек. Защо питаш?

– Защото си така развълнувана.

– Да, наистина. Та малко ли е да намериш една неизвестна картина на Ламбърт? Имам още две от него, но тази е нещо специално. Защото е била загубена. Е, да, всъщност не знам дали „загубена“ е точната дума. Вероятно ще е по-добре да кажа, че никога не се е знаело за нея. Никъде не е отбелязано да я е рисувал. Поне няма запазени сведения. А тя е една от така наречените му гротески. Човек трудно би помислил, че такова нещо може да се загуби, забута или да се случи каквото и да е с него. За някоя от ранния му период, да, това би било допустимо.

Прекосиха стаята, заобикаляйки насъбралите се на малки групички гости.

– Ето я – каза Нанси.

Провряха се през тълпата, която се бе струпала пред стената с картината. Максвел наклони глава, за да я разгледа.

Различаваше се някак си от цветните репродукции, които видя в библиотеката сутринта. Това е, каза си той, от по-големия размер, от колоритността и чистотата на цветовете, което донякъде се губеше в цветните репродукции. Но той разбра, че това не е всичко. Различни бяха пейзажът, и съществата там. Пейзажът – по-скоро земен, пространства със сиви хълмове, кафяви храсти и необичайни папратовидни дървета. Група създания, които биха могли да бъдат гноми, са се запътили нанякъде по далечен хълм; същество, прилично на таласъм седеше под едно дърво и очевидно спеше, облегло на ствола, прихлупило някаква шапка над очите. И други същества имаше – страшни, цинични, с гнусни тела и лица, смразяващи кръвта в жилите.

Върху билото на далечен хълм с плосък връх, в подножието на който се събираше голяма тълпа от разни същества, се открояваше малко черно петно на фона на сивото небе.

Максуел ахна от учудване, бързо се приближи, спря се и застана неподвижен, изопнат, страхуваше се да не се издаде.

Струваше му се невъзможно никой да не го е забелязал. Сигурно някой го е забелязал, но не е сметнал, че си заслужава да го споменава, или пък не е бил сигурен и не е пожелал да каже нищо за него.

Но за Максвел нямаше съмнение. Беше сигурен в това, което виждаше. Онова малко, черно петно на далечния връх беше Артефакта!

15

Максуел намери един уединен кът с два стола, прикрити зад голямо цъфнало растение в огромна мраморна саксия. Нямахше никого и той седна.

А отвъд неговият ъгъл приемът приближаваше своя край, гостите започнаха да намаляват. Една част си бяха отишли, а останалите сякаш попритихнаха. Ако още някой го попита какво е станало с него, каза си Максвел, ще го цапне по муцуната.

Ще обяснява, беше отвърнал на Карол миналата нощ, непрекъснато ще обяснява. И точно това правеше (е, не съобщаваше докрай истината), но никой не му вярваше. Гледаха го с изцъклени очи и го вземаха или за пиян, или смятаха, че им се подиграва.

А разбра, че всъщност над него се бяха подигравали. Поканен е на приема, но не от Нанси Клейтън. Нанси не му е изпращала дрехите, не му е пращала кола, да го доведе през задния вход, за да мине през вестибюла и покрай вратата, където го чакаше колесатият. Вероятността е едно към десет и кучетата да са на Нанси, но не си спомни да я запита.

Стана му ясно, че някой с много усилия, чрез трудни и сложни комбинации е осигурил на колесатия възможност да разговаря с него. Всичко беше толкова мелодраматично и миришеше толкова на нещо потайно, та ставаше смешно. Само че, някак си той не можеше да мисли за него като за нещо смешно.

Стисна чашата с две ръце и се заслуша в глъчката на приближаващия към своя край прием.

Надникна зад гъстата зеленина на засаденото в саксията растение, но не видя колесатия, въпреки че през по-голямата част от вечерта това същество се навърташе там.

Прехвърли разсеяно чашата в другата си ръка и разбра, че не му се пие повече. Беше пил доста, може би не чак толкова, но тук не беше място да се пие много, не се намира сред тесен кръг приятели, нито в дружеска обстановка, а при множество хора, непознати или малко познати, в една доста голяма и доста безлична стая. Беше уморен, по-изтощен, отколкото си мислеше. След малко ще стане, ще каже лека нощ на Нанси, ако е наблизо, и колкото е възможно по-безшумно ще се добере до колибата на Уп.

А утре? – запита се той. Утре трябва да свърши някои неща. Но

тази вечер няма да мисли за тях. Ще почака до утре.

Вдигна чашата над ръба на мраморната саксия и я изля в пръстта.

– Наздраве – рече той на растението.

И внимателно, като се наведе бавно, за да не загуби равновесие, сложи чашата на пода.

– Силвестър, виждаш ли какво става тук? – запита един глас.

Той се обърна. Там, от другата страна на растението, стояха Карол и Силвестър.

– Хайде, влезте – покани ги той. – Тук си намерих скривалище. Ако вие двамата кротувате...

– Цяла вечер се опитвам да поприказвам с теб насаме, но все нямам възможност. Искам да знам каква беше тая работа двамата със Силвестър да гоните колесатия.

Тя влезе по-навътре в закътания ъгъл и застана в очакване на отговора.

– Аз бях не по-малко изненадан – отвърна той. – Направо ахнах при появата на Силвестър. Нямах и представа...

– Често ме канят – каза студено Карол. – Не заради мен самата, разбира се, колкото и да те учудва това, а заради Силвестър. Той е добра тема за разговор.

– И все пак ти си в по-изгодно положение от мен – продължи Максвел. – Аз въобще не съм канен.

– Но въпреки това си тук.

– Само не ме питай как. Малко трудно ще ти обясня.

– Силвестър винаги е бил възпитан – рече тя укорително. – може би малко лаком понякога, но винаги джентълмен.

– Да, знам – съгласи се Максвел. – Влияя лошо почти на всеки.

Тя заобиколи докрай растението и седна на другия стол.

– Няма ли да ми кажеш каквото те попитах?

Той поклати глава.

– Не знам дали ще мога. Беше малко объркано.

– Не помня да съм срещала човек, който да ходи по нервите на другите повече от теб. Не е честно.

– Между впрочем – запита той – ти видя картината, нали?

– Да, разбира се. За нея беше целия този прием. Картината и онзи смешен колесат.

– Забеляза ли нещо необикновено?

– Необикновено ли?

– Да, в картината.

– Мисля, не.

– Горے на хълма има малък куб. Черен, намира се на върха. Прилича на Артефакта.

– Пропуснала съм го. Не я разгледах много внимателно.

– Но гномите си видяла, предполагам.

– Да, забелязах ги. Или най-малкото, приличаха на гноми.

– А онези, другите същества – продължаваше Максвел. – Те изглеждаха някак си по-различни.

– По-различни от какво?

– По-различни от другите създания, рисувани обикновено от Ламбърт.

– Не знаех – каза тя, – че си специалист по Ламбърт.

– Не съм – възрази той. – Тази сутрин, след като научих за приема и за картината, която Нанси има, отидох в библиотеката и изрових една книга с репродукции от негови творби.

– Но какво от това, ако са различни? – запита Карол. – Нима художникът няма право да рисува каквото си иска?

– Разбира се, че има. Не става въпрос за това. Но рисунката изобразява Земята. Или поне, ако това е Артефакта, а аз мисля, че е така, тогава тя изобразява Земята. Но не тази Земя, не Земята, която познаваме. Вероятно Земята от Юрската епоха.

– А според теб другите му картини не изобразяват ли Земята? Би трябвало да я изобразяват. По времето на Ламбърт не е имало какво друго да се рисува. Нямаło е пътувания из космоса, истински пътувания из космоса, ходели са само до Луната и Марс.

– Но във въображението си те са пътували из космоса – каза й Максвел. – Имало е мислено пътуване и в космоса, и във времето. Нито един художник не е бил ограничаван от мястото и времето. Разбира се, всички си мислят, че Ламбърт рисува в сферата на фантазията. Но след тази вечер аз се чудя дали не е рисувал действителни гледки с действителни същества, места, където е бил.

– Възможно е да си прав – съгласи се Карол. – Но как е могъл да стигне дотам? Тази работа с Артефакта е любопитна, разбира се, но...

– Не нямам предвид това, за което Уп винаги говори – обясни той. – Спомня си за таласъмните, и за тролите, и за останалите от Мъничкия народ още от времето на неандерталските си дни. Но казва, че тогава е имало и други. Други, по-лоши. Злобни, пакостни – и неандерталците до смърт се плашели от тях.

– И ти смяташ, че на картината може да са и съществата, за които

си спомня Уп?

– Помислих си го – призна той. – Чудя се дали Нанси ще има нещо против да доведе утре Уп, за да види рисунката.

– Сигурно не, но всъщност, това не е необходимо – рече Карол. – Направих снимки на картината.

– Но ти...

– Разбира се, знам, така не бива. Но аз попитах Нанси и тя ми каза, че няма нищо против. Какво друго можеше да каже? Не съм правила снимките да ги продавам или нещо такова. Просто снимах, да си ги имам, за мое собствено удоволствие. Трябваше навярно да ми се отплати, че доведох Силвестър със себе си и толкова хора можах да го видят. Нанси разбира каква сметка има от това и не можеше да ми откаже. Ако желаш Уп да ги погледне...

– Искаш да кажеш, че ще ги дадеш ли?

– Разбира се, ще ги дам. И моля те, не ме обвинявай, че съм направила снимки. Това е начин да си оправим сметките.

– Да си оправяш сметките ли? С Нанси?

– Не с нея точно, а с всички онези, които ме канят на гости. С всички, които го правят. Защото всъщност, не аз съм им нужна. Силвестър канят. Сякаш е обучена мечка или някой клоун. А, разбира се, за да го доставят на приемите си, трябва да поканят и мен. Но аз знам защо ме канят и те знаят, че знам, и продължават да ме канят.

– Мисля, че разбирам – каза той.

– А аз мисля, че е много високомерно от тяхна страна.

– И аз.

– Ако ще показваме снимките на Уп, най-добре е да тръгваме. Приемът е към края си. А ти категорично няма да ми кажеш какво стана с колесатия, така ли?

– По-късно. Не точно сега. Може би по-късно.

Напуснаха мястото си иззад саксията с растението и провирайки се между отделните групички от гости, прекосиха стаята и се насочиха към вратата.

– Трябва да издирим Нанси – предложи Карол – и да се сбoguваме с нея.

– Друг път – отвърна Максвел. – Можем да й напишем бележка или да й телефонираме, за да й кажем, че не сме я намерили, да й благодарим за вечерта, да й кажем колко добре сме прекарвали, че нейните приемни са от тези, които се опитваме никога да не пропускаме, колко сме харесали картината, колко умно е постъпила като се е сдобила с нея и...

– Престани да се правиш на клоун – прекъсна го Карол. – Много се насилваш. Не го правиш твърде добре.

– Знам, но винаги се опитвам.

Стигнаха до вратата и се спуснаха по каменно стълбище, което водеше към шосето.

– Професор Максвел! – извика един глас.

Максуел се обърна. По стълбите слизаше Чърчил.

– Моля ви за момент, Максвел – каза той.

– Да, какво има Чърчил?

– Една дума. Насае, ако дамата няма нищо против.

– Ще те почакам на шосето – рече Карол на Максвел.

– Не се тревожи – отвърна й Максвел. – Ей сега ще се оправя с него.

– Не, ще почакам. Не искам неприятности.

Максуел изчака, докато Чърчил слезе бързо по стълбите. Мъжът, леко задъхан, се протегна да хване Максвел под ръка.

– Цяла вечер се опитвам да се добера до вас – започна той, – но вие бяхте непрекъснато обкръжен от хора.

– И какво желаете? – попита го рязко Максвел.

– Колесатият – отвърна Чърчил. – Не му обръщайте внимание. Не познава нашите обичаи. Не знаех какво възнамерява да прави. Всъщност казах му да не...

– Тоест сте знаели, че колесатият може да ме причака?

– Казах му да не го прави – запротестира Чърчил. – Казах му да ви остави на мира. Много съжалявам, професор Максвел. Повярвайте ми, направих всичко възможно.

Максуел вдигна рязко ръка и сграбчи Чърчил отпред за ризата, осука я и го придърпа по-близо до себе си.

– Значи вие сте човекът на колесатия! – извика той. – Вие му придвижвате работите. Вие сте направили офертата за Артефакта и сте я направили за колесатия.

– Каквото съм направил – обяви сърдито Чърчил, – си е моя работа. Изкарвам си хляба с посредничество.

– Колесатите не са хора. Един господ знае какво е колесатият. На първо място, кошер, пълен с насекоми. Но какво друго – не знам.

– Съвсем законно е – каза Чърчил. – Има право да сключва сделки.

– А вие имате право да му помагате. Имате право да получавате възнаграждение от него. Но внимавайте как ще го спечелите. И не ми заставайте на пътя.

Той рязко отблъсна Чърчил от себе си. Мъжът се олюля, загуби равновесие, падна и преди да успее да се задържи, се търкули през няколко стъпала. Остана да лежи там проснат, без да се опитва да стане.

– В правото си съм да ви изхвърля през стълбите и да счупя гадния ви врат – каза Максвел.

Вдигна поглед към къщата и видя, че на вратата се беше събрала малка група хора, които го гледаха. Гледаха го и мърмореха помежду си.

Завъртя се кръгом и заслиза по стълбите.

Долу Карол отчаяно се беше вкопчила в обезумелия саблезъб.

– Милсех си, че ще се изкубне, ще се качи и ще разкъса тоя човек на парчета – задъхано рече тя. И погледна Максвел с нескрито възмущение. – С никого ли не можеш да се разбереш по човешки? – запита тя.

16

Максуел слезе от шосето там, където то се пресичаше с началото на „Падината на хрътките“ и застана за миг загледан в стръмните урви и резките очертания на есенните скали. Недалеч в падината, през обагрените в червено и жълто листа, съзря голия каменист склон на Котешката бърлога и там, горе, високо в небето, точно зад най-изпъкналите скали, знаеше, че ще намери замъка на таласъмите и един О'Тул, който живееше в него. А някъде в тази пустош беше и покритият с мъх мост, който служеше за свърталище на тролите.

Още беше ранна утрин, тъй като потегли доста преди зазоряване. По тревата имаше ледена роса и тя блещукаше по големите урви, неогряти още от слънцето. Въздухът имаше вкуса на вино, небето беше толкова бледо нежно синьо, сякаш без цвят. И над всичко това, над целия пейзаж витаеше чувството за някакво странно очакване.

Максуел мина по високия, сводест пешеходен мост, извил се над двойното шосе, и от другата страна намери пътека, която водеше към падината.

Дърветата го заграждаха отвсякъде и той вървеше през една притаила дъх приказна земя. Откри, че се движи бавно и внимателно, да не би някое бързо движение или звук да наруши горската тишина. От клонестия балдахин се спускаха листа, трепкащи разноцветни криле нежно падаха на земята. Пред него изтича мишка. Свила се в бързината като топка, тя се промуши през окапалите листа и изчезна, без дори да изшумоли. Далече в падината изпищя сойка, но сред дърветата този писък прозвуча приглушен, смекчен от присъщата му пронизителност.

Пътеката се разделяше. Лявото разклонение продължаваше към падината, дясното свиваше към скалата. Максуел пое по дясната пътека. Предстоеше му дълго, уморително изкачване, но реши, че няма да бърза и често ще почива. Грехота е в такъв ден, каза си той, да не спира за почивка колкото се може повече, а да пести времето, което в края на краищата щеше да го лиши от това място, изпълнено с багри и тишина.

Пътеката беше стръмна, с много завои, за да се избегнат масивните камъни по земята, закотвени в почвата, посивели от лишеи. Плътно го заобикаляха стволите на дърветата, грубата тъмна кора на вековния дъб, атлазената белота на брезите с малки, светлокафяви петна там, където тънката кора се е обелила, но още се държи и полюлява на вятъра.

Сред съборените по земята клони се издигаше отрупана със сочни плодове червена пирамида, а изсъхналите листа висяха като парцалива пурпурна мантия.

Максуел се изкачваше бавно, пестеше силите си, често се спираше да се огледа и да усети есента, обвила всичко наоколо. Накрая стигна поляната на феите, където от заклинанието на тролите се бяха спуснали с автолета на Чърчил. А право оттук, нагоре по пътеката се стигаше до хълма, където се намираще замъкът на таласъмите.

Постоя за миг на поляната, отпочина си и пак тръгна да се изкачва. Добин, а може и друг кон, който много приличаше на него, пасеше оскъдната трева, останала тук-таме на купчинки из ограденото с пръти пасище. Няколко гълъба прехвъркнаха край кулата на замъка, но други признаци на живот нямаше.

Внезапно кръсъци нарушиха утринната тишина и от отворената врата на замъка излязоха група тролите, които се движеха бързо и в странен строй. Бяха в три редици, и на всяка от тях през раменете имаше въже, точно както, помисли си Максвел, на старата картина „Бурлаци на Волга“. Добраха се до подвижния мост и сега Максвел видя, че трите въжета са привързани към един голям одялан камък, той се влачеше зад тях, и удареше ли се в моста, вдигаше тъп шум, който отекваше надалеч.

Старият Добин диво цвилеше, риташе нагоре с копита и буйно галопираше от вътрешната страна на оградата.

Тролите с големи зъби, блеснали на кафявите им сбръчкани, зловни лица, със сплъстени коси, които сега сякаш стърчаха повече от всякога, слизаха тежко по пътеката, влачеха огромния камък зад себе си, а той вдигаше кълба прах, когато се забиваше в земята.

От портата зад тях, разгорещени излязоха на рояк таласъми, въоръжени с тояги, мотики, вили, явно с всичко, което им е под ръка.

Максуел отскочи от пътеката, когато тролите връхлетяха отгоре му. Бягаха мълчаливо, с голяма решителност, въжетата се опъваха от товара, а ордата таласъми ги следваше с диви, войнствени викове и кръсъци. Най-отпред на отряда таласъми тежко бягаше О'Тул, лицето и шията му бяха посинели от гняв, в ръката си размахваше малка тояга.

На мястото, където Максвел се отстрани от пътеката, тя изведнъж започваше стръмно да се спуска надолу по каменистия склон към поляната на феите. На самия ръб на стръмнината каменният блок силно отскочи, тъй като предният му край се удари в ръба на една скала. Въжетата увиснаха отпуснати, а камъкът падна, подскочи още веднъж и после с

разхлабени въжета се затъркаля стремително надолу.

Един от тролите погледна назад и нададе обезумял, предупреждаващ вик. Другите пуснаха въжетата и се пръснаха. Каменният блок се носеше надолу и с всяко ново завъртане набираше по-голяма скорост. Удари се в поляната на феите, изрови голяма дупка, отскочи за последен път във въздуха, стовари се в тревата и се плъзна, като изкърти чимове и изрови грозна дупка на танцувалната площадка. Блъсна се в огромен бял дъб в другия край на поляната и накрая спря.

Таласъмите с рев преследваха тролите по хълма, пръснаха се из гората, за да гонят крадците на камъка. Носеха се викове на страх, писъци на ужас, примесени с шума на множество тела минаващи през шубразите.

Максуел прекоси пътеката и закрачи към оградата. Старият Добин се беше успокоил и стоеше, подпрял долната си челюст на един от най-високите пръти, сякаш се нуждаеше от подпора. Гледаше втренчено надолу по хълма.

Максуел протегна ръка и погали коня по шията, нежно подръпна ухото му. Добин наклони мило очи към него и размърда горната си устна.

– Надявам се – каза му Макссуел, – не очакват от теб да изтеглиш обратно камъка. Стръмно е и изкачването ще трае дълго.

Добин трепна безразлично с ухо.

– Доколкото познавам О'Тул – продължи Макссуел, – не мисля, че ти ще трябва да свършиш това. Успее ли да хване тролите, те ще го направят.

Сега врявата по хълма стихна и след малко пуфтясч, с малката тояга през рамо, по пътеката се заизкачва О'Тул. Лицето му още беше мораво, но явно по-скоро от изтощение, отколкото от гняв. Бързаше към оградата и Макссуел се запъти да го посрещне.

– Моля за най-големи извинения – рече мистър О'Тул с толкова тържествен глас, колкото успя при своята задъханост. – Зърнах те и се зарадвах на присъствието ти, но бях много сериозно и неотложно зает. Ти, струва ми се, стана свидетел на тази подла случка.

Максуел кимна.

– Задигнаха ми камъка за качване – беснееше мистър О'Тул. – Със злобното намерение да ме накарат да ходя пеш.

– Пеш ли? – запита Макссуел.

– Да, разбирам, слабо схващаш смисъла на случилото се. Камъкът ми, на който трябва да се покатеря, за да яхна стария Добин. Без камък

за качване няма конна езда и аз нещастният трябва да бърхтя пешком, много да страдам и да се задъхвам.

– Разбирам – отвърна Максвел. – Прав си, най-напред не схванах смисъла.

– Тия мръсни троли – продължи мистър О'Тул, скърцайки със зъби от ярост, – пред нищо не се спират. След камъка ще дойде ред на замъка, парче по парче, камък по камък, докато остане само голата скала, на която някога са го издигнали. При тези обстоятелства е необходимо зародишът да се убие бързо и решително.

Максвел рязко обърна поглед надолу.

– И какво излезе накрая? – запита той.

– Подгонихме ги с викове – каза таласъмът с някакво задоволство. – Разпръснаха се като яребици. Ще ги измъкнем изпод скалите, от скривалищата им в храстите и ще ги впрегнем като мулета, на каквито всъщност поразително приличат, и те най-усърдно ще довлечат камъка обратно на мястото му.

– Връщат си, загдето им разруши моста.

Мистър О'Тул се олюля от раздражение.

– Грешил! – извика той. – От велико състрадание към тях, което те не заслужават, се въздържахме да не го разрушим. Само две малки камъчета и това е всичко, две малки камъчета и много шум около тях. Тогава те развалиха магията над летящата метла и над сладката Октомврийска бира, а ние – простодушни и добри по природа им простихме и всичко останало.

– Направили са магията над бирата ли? Мислех, че е невъзможно, щом веднъж някои химически необратими изменения...

Мистър О'Тул отправи презрителен поглед към Максвел.

– Дрънкаш на научния си жаргон, който е подходящ за заблуди и глупости. Не мога да проумея интереса ти към тая ваша наука, когато можеш да овладееш магията, стига само да ни попиташ и да пожелаеш да я научиш. Но да ти призная, след като отървахме бирата от магията нещо не бе съвсем в ред с нея. Все се усеща слаб мирис на мухлясало. Но по-добре такава, отколкото никаква. Само ела с мен и ще я опитаме.

– През целия ден нищо по-хубаво не се е казало – отвърна Максвел.

– Тогава да се оттеглим – извика мистър О'Тул – в изложените на течение зали, построени толкова неумело от вас, побърканите хора, които са си мислели, че безумно обичаме развалините. Да се нагостим с халби пенливо пиво.

В изложената на течение огромна зала на замъка мистър О'Тул

източни бира от едно грамадно буре, поставено върху две магарета за рязане на дърва, и донесе халбите върху грубо одяланата маса пред голямата каменна камина, където слабият, тлеещ огън димеше неприятно.

– И най-голямото кощунство е – продължи мистър О'Тул като вдигна халбата си, – че извършиха това глупаво престъпление с камъка, когато ние, таласъмите се готвим за помен.

– Помен ли каза? Извинявай. Не съм знаел...

– О, не е от нас – побърза да съобщи мистър О'Тул. – С изключение на мен самия, цялото таласъмско племе е в отвратително добро здраве. Обредът е за Банши.

– Но Банши не е умрял.

– Не е умрял, но умира – обясни мистър О'Тул. – О, колко жалко. Да си последният от една велика и благородна раса в този резерват, а онези, които все още са останали някъде по света, могат да се преброят и на по-малко от пръстите на едната ти ръка.

Той вдигна халбата, навря муцуната си в нея и започна да пие дълго и с наслаждение. Когато я сложи на масата, по бакембардите му имаха пяна, но не си направи труда да я избърше.

– Умираме по особен начин – каза той печално. – Планетата се измени. Всички ние от Мъничкия народ и някои не чак толкова малки се спускаме в долината, където падат гъсти сенки, изчезваме от погледа на живите същества и там настъпва краят ни. Само като си помисля за Банши, иде ми в земята да потъна от срам, защото въпреки множеството ни недостатъци, ние сме добър народ. Дори тролите, преди да деградират, имаха като цяло някои малки добродетели, но заявявам, сега са лишени и от тях. Несъмнено открадването на камъка за качване е много подъл номер и ясно показва, че им липсва всякакво благородство на духа.

Доближи отново халбата до устата си и с няколко големи глътки я изпразни. Удари я в масата и погледна все още пълната халба на Максвел.

– Изпий я – настоя той. – Изпий я, за да ги напълня пак и да понакавасим още малко гърлата си.

– Ти продължавай – каза му Максвел. – Срамота е да се пие бира като вас. Трябва да се опитва на малки глътки, за да се оцени.

Мистър О'Тул сви рамене.

– Прасе съм, няма съмнение. Но това е освободена от магия бира и не бива да се маем много-много с нея.

Въпреки това, той стана, затътри се към бурето и отново напълни халбата си. Максвел вдигна своята и отпи. Бирата, както беше казал

мистър О'Тул, имаше вкус на застояло – дъх, напомнящ дим от запалени листа.

– Е? – запита таласъмът.

– Има странен вкус, но е апетитна.

– Някой ден ще сринат този мост на тролите – рече мистър О'Тул с внезапно надигнал се гняв. – Камък по камък, и мъха най-внимателно ще изстържа, за да махне магията от камъните, и с чук ще ги разбия на множество малки парчета, ще закарам парчетата на някоя канара и оттам ще ги разпръсна надлъж и нашир, та цяла вечност да не могат да ги съберат. Въпреки че много труд ще е нужен за това. Но изкушението е голямо. Най-нетръпчивата и сладка бира, варена някога, а я погледни сега. Същинска помия. Едва ли и за свине е годна. Но е страшен грях да се изхвърли дори толкова отвратително на вкус питие, щом все пак е бира.

Сграбчи халбата и рязко я обърна към лицето си. Адамовата му ябълка заподскача и той не свали халбата, докато всичката бира не изчезна.

– И ако причиня твърде много повреди на този най-гнусен от всички мостове – продължи той, – и ако тези мерзавци тролите отидат да се оплачат на властите, вие, хората, ще ме призовете да обясня какво мисля, а не трябва да бъде така. В един живот по правила няма достойнство, няма и радост. Проклет да е денят, когато е възникнала човешката раса.

– Приятелю мой – рече Максвел поразен, – преди никога не си ми говорил по този начин.

– Нито на теб, нито на който и да е друг човек – каза таласъмът. – А от всички хора на света само пред теб мога да разкрия чувствата си. Но може би прекомерно се разприказвах.

– Знаеш много добре, че никому няма да кажа и дума от разговора ни.

– Да, разбира се – каза мистър О'Тул. – Не за това се тревожа. Ти си почти от нашите. Толкова си близък с таласъмите, колкото изобщо е възможно за един човек.

– Правиш ми чест – отвърна му Максвел.

– Ние сме древни, по-древни струва ми се, отколкото човешкия ум може да си представи. Не искаш ли да видиш сметката на това гнусно питие, за да започнеш нова чаша?

Максвел поклати глава.

– Ти продължавай, напълни си пак халбата. Аз ще си седя тук и ще се наслаждавам на моята, вместо да се давя в нея.

Мистър О'Тул направи още едно пътешествие до бъчвата и се върна с препълнена халба, трясна я на масата и сам се настани изискано и удобно.

Много години са минали – каза той, клатейки тъжно глава. – Странно отдавна е било и тогава един гаден малък примат идва и ни разваля всичко.

– Много отдавна... – изрече Максвел. – Още в Юрския период ли?

– Говориш със загадки. Не разбирам термина. Но ние сме били много различни видове, а днес сме малко и не в такова разнообразие. Отмираме доста бавно, но неумолимо. И ще осъмнете някой ден, когато не ще може да откриете нито един от нашите. Тогава вие, хората, ще имате всичко за себе си.

– Разстроен си – предупреди го Максвел. – Знаеш, че не това искаме. Положили сме толкова усилия...

– Усилия от любов ли? – запита таласъмът.

– Да, дори бих казал, с много любов.

Няколко сълзи потекоха по бузата на таласъма и той вдигна косматата си груба ръка, за да ги избърше.

– Не ми обръщай внимание – рече той на Максвел. – В страшно лошо настроение съм. То е заради Банши.

– Банши приятел ли ти е? – запита с известна изненада Максвел.

– Не ми е приятел – отвърна мистър О'Тул. – Той е от едната страна на линията, аз – от другата. Стар враг е, но все пак е един от нашите. Един от истински древните. Задържа се по-дълго от другите. И с повече съпротива умира. Всички останали са мъртви. А в дни като този старите различия бързо изчезват. Не можем да седим при него като при умиращ, както съзнанието повелява, но и без да вършим това, ние му засвидетелстваме почитта си с помен. И тогава тези ниско пълзящи троли, без капка чест у тях...

– Искаш да кажеш, че никой, никой тук, в резервата, не може да поседи при умиращия Банши.

Мистър О'Тул уморено поклати глава.

– Нито един от нас. Против законите е, нарушава се старият обичай. Не мога да те накарам да разбереш. Той е от другата страна на линията.

– Но е съвсем сам.

– В един трънков храст – обясни таласъмът – до хижата, където му беше убежището.

– На трънков храст ли?

– В тръните – рече таласъмът – се крие вълшебство, в самото дърво...

Той се задави, грабна бързо халбата и я вдигна към устата си. Адамовата му ябълка заподскача.

Максуел бръкна в джоба на самото си и измъкна снимката на изгубената картина на Ламбърт, която висеше снощи на стената у Нанси Клейтън.

– Мистър О'Тул, трябва да ви покажа нещо.

Таласъмът остави халбата.

– Да видя, тогава. Толкова заобикалки, а ти си имал нещо определено да свършиш.

Той посегна за снимката и наведе глава, за да я разгадае.

– Тролите, разбира се – рече той. – Но тези, другите, не познавам. Сякаш ей сега ще се сетя, а не мога. Има предания, стари, стари предания...

– Уп видя картината. Ти, разбира се познаваш Уп?

– Големият варварин, който претендира да ти е приятел.

– Той ми е приятел – отвърна Максвел. – И Уп си спомня тези неща. Стари, от древни времена.

– Но с каква магия са ги снимали?

– Това не знам. Снимката е на картина, рисувана от един човек преди много години.

– По какъв начин...

– Не знам – продължи Максвел. – Мисля, че е бил там.

Мистър О'Тул вдигна халбата си и видя, че е празна. Заклатушка се към бурето и я напълни. Върна се с питието, взе снимката и макар с малко помътен поглед, внимателно я заразглежда.

– Не знам – каза накрая. – Имало е други от нашите. Много и различни, които днес вече ги няма. Ние тук сме „опашката“ на едно благородно население.

И бутна снимката обратно през масата.

– Може би Банши ще ти каже – предложи той. – Годиците на Банши не могат да се назоват.

– Но Банши умира.

– Да – каза мистър О'Тул. – Лош ден, горчив ден е този за него, без никой да бди над умиращия.

Вдигна халбата си и рече:

– Пий. Пий. Ако си пийнеш повечко, може би няма да ти се струва толкова лоша.

Максуел зави зад порутената колиба и видя трънката, която се изправяше от едната ѝ страна. Имаше нещо странно в дървото. Сякаш облак мрак се бе настанил по вертикалната му ос, създавайки впечатление за масивен ствол, от който излизат тънки и къси вейки с бодли. И ако О'Тул казваше истината, помисли си Максвел, този тъмен облак, увиснал като грозд на дървото, трябва да е умиращият Банши.

Той бавно прекоси разстоянието, което ги разделяше и спря на няколко стъпки от дървото. Черният облак се раздвижи неспокойно като къмба леко подухван дим.

– Ти ли си Банши? – запита Максвел дървото.

– Дошъл си твърде късно, ако искаш да разговаряш с мен.

– Не дойдох да говорим – каза Максвел. – Дойдох да поседя при теб.

– Седни, тогава. Няма да е дълго.

Максуел седна на земята и присви колене до гърдите. Пусна ръце и опря длани на рогозката от суха и пожълтяла трева. Долу, под него, есенната долина се простираше до далечния хоризонт, до хълмовете на север от реката – те не приличаха на възвишенията от този южен бряг, а бяха полегати, вълнообразно разположени хълмове, които се издигаха към небето като наклонена стълба.

Над хребета, зад него, приплясваха криле и през синята мъгла, надвиснала над дефилето, което стръмно се спускаше надолу, стремително мина ято косове. Но освен този единствен миг, когато крилето удряха във въздуха, там цареше мека, нежна тишина, която не таеше нито ярост, нито заплаха, сънлива тишина, в която спокойно се издигаха хълмовете.

– Другите не дойдоха – каза Банши. – Най-напред помислих, че може и да дойдат. За миг помислих, че ще забравят и ще дойдат. Сега между нас не би трябвало да има различия. Едно и също е за всички ни, бити сме на равна нога. Но старите условности още не са разчупени. Старите обичаи се тачат.

– Говорих с таласъмите – уведоми го Максвел. – Устройват ти помен. О'Тул тъжи и пие, за да притъпи мъката.

– Ти не си от моя народ. Натрапваш ми се. Но казваш, че идваш да поседиш при мен. Защо го правиш?

Максуел излъга. Друго не можеше да направи. Не можеше, помисли си той, да каже на умиращия, че е дошъл за информация.

– Работил съм с твоя народ и той започна много да ме интересува.

– Ти си Максуел. – рече Банши. – Чувал съм за теб.

– Как се чувстваш? – попита Максуел. – Мога ли да направя нещо за теб? Нещо да ти трябва?

– Не – отвърна Банши. – От нищо не се нуждая. Почти нищо не чувствам. Там е бедата, че нищо не чувствам. Моята смърт се различава от вашата. Тя почти не е физическа. Енергията изтича от мен и най-после не остава нищо. Като трепкаща светлина, която някряя угасва.

– Мъчно ми е – каза Максуел. – Ако говоренето я ускорява...

– Говоренето може да я ускорява малко, но това вече няма значение за мен. Не съжалявам. Не се разкайвам. Аз съм почти последният. Останали сме още трима от нашите, ако броим и мен, но мен не си струва да броим. От хиляди – само двама са останали.

– А таласъмите, тролите, феите...

– Не разбираш – прекъсна го Банши. – Никой не ти е казал. А ти никога не си помислял да попиташ. Назованите от теб са от по-късно време, дойдоха след нас, когато планетата вече не беше млада. Ние сме колонизатори, сигурно знаеш това.

– Мислех си го, но от няколко часа насам.

– А би трябвало да го знаеш – продължи Банши. – Та ти беше на по-възрастната планета.

Максуел ахна:

– Откъде знаеш?

– Как дишаш въздуха? – запита Банши. – Как виждаш? Да контактувам с древната планета за мен е толкова естествено, колкото за теб да дишаш и виждаш. Не са ми казали. Знам.

Ето значи каква е работата, помисли си Максуел. Банши е бил източникът на сведения за колесатия, а Чърчил трябва да е този, който е предупредил колесатия за факта, че Банши има информация, той се е досетил, че Банши притежава данни, за които никой не предполага.

– А другите – тролите, та...

– Не. Път се откри само за баншите. Това беше наша работа, наша единствена цел. Ние осъществявахме връзката с по-възрастната планета. Ние бяхме комуникаторите. Когато по-старата планета разпрати колонизатори на необитаемите светове, стана необходимо да се установят някои средства за свързка. Всички ние бяхме специалисти, макар тези специалисти сега да имат малко значение и почти всички са измрели.

Специалистите бяха първите. Онези, които дойдоха по-късно бяха само заселници с предназначение да заживеят на Земята.

– Имаш предвид тролите и таласъмите ли?

– И тролите, и таласъмите, и останалите. Със способности, разбира се, но не специалисти. Ние бяхме инженерите, те – работниците. Между нас имаше пропаст. Затова няма да дойдат и поседят при мен. Старата пропаст още съществува.

– Уморяваш се – каза Максвел. – Трябва да пазиш силите си.

– Няма значение. Енергията изтича от мен, а щом енергията си отива, животът също си отива. Това мое умиране не засяга нито материята, нито тялото, защото в действителност, аз никога не съм имал тяло. Бях само енергия. И това няма значение. Защото по-възрастната планета също умира. Ти видя моята планета и знаеш.

– Да, знам – отвърна Максвел.

– Щеше да е толкова различно, ако нямаше хора. Когато дойдохме най-напред тук, и бозайници почти нямаше, да не говорим за примати. Можехме да го предотвратим, това възникване на примати. Можехме да ги смачкаме още в зародиша им. Имаше и известни дискусии по въпроса, защото тази планета се оказа многообещаваща и не ни харесваше мисълта, че трябва да се откажем от нея. Но съществуваше един древен закон. Разумът се среща твърде рядко, та да застане някой на пътя на неговото развитие. Той е скъпоценно нещо, и дори когато с голяма неохота отстъпихме, пак трябваше да признаем, че той е скъпоценно нещо.

– Но вие останахте. Може да сте отстъпили, но останахте.

– Беше твърде късно. Нямаше къде да отидем. По-старата планета умираше още тогава. Нямаше смисъл да се връщаме. И тази планета, колкото и странно да ти се струва, стана наш дом.

– Сигурно мразите нас, хората.

– Едно време, да. И предполагам, омраза още има. С времето тя попрегоря. Или гори слабо може би, но никога не изчезва съвсем. А изглежда дори в омразата си ние се гордеем с вас. В противен случай, защо по-старата планета ще ви предлага знанията си?

– Но вие ги предложихте и на колесатия.

– На колесатия ли, о да, разбирам кого имаш предвид. Но всъщност, ние не му ги предложихме. Явно някъде далеч в космоса колесатият е дочул за по-старата планета. И за това, че планетата има нещо, което желае да продаде. Той дойде при мен и ми зададе само един въпрос – каква е цената за стоката. Не зная дали му е известно какво се продава. Той каза само „стоката“.

– И ти му отвърна, че цената е Артефакта.

– Разбира се, това му го казах. Защото тогава не ми беше съобщено за теб. Едва по-късно ме уведомиха, че след известно време трябва да ти обявя цената.

– И, разбира се, ти се готвеше да го направиш?

– Да – отвърна Банши. – Готвех се да го направя. Сега го направих и въпросът е приключен.

– Можеш ли да ми кажеш още нещо. Какво представлява Артефакта?

– Това не мога да направя.

– Не можеш или не искаш?

– Не искам – отвърна Банши.

Предадена, помисли си Максвел. Човешката раса е предадена от това умиращо същество, което независимо от казаното, никога не е имало намерение да му съобщи цената. Това нещо, което в продължение на много хилядолетия е хранело студена омраза срещу човечеството. И сега, отивайки в небитието, му разказваше и му се присмиваше, за да знае той как са предадени хората, за да знае човешката раса, сега, когато е твърде късно, какво точно е станало.

– Казал си на колесатия и за мен. Ето защо Чърчил се озова на гарата и ме чакаше, когато се завърнах на Земята. Обясни, че е пътувал, а никакво пътуване не е имало. – Той гневно се изправи. – А какво ще кажеш за онзи Максвел, който умря?

Завъртя се към дървото, но то беше празно. Тъмният облак, полюляващ се около стъблото, беше изчезнал. Клоните се открояваха рязко на фона на западното небе.

Изчезна, помисли си Максвел. Не умря, а изчезна. Субстанцията на едно стихийно същество се разпадна на елементите си, невъобразимите връзки, които са ги държали в странното подобие на живот накрая се разхлабиха, за да може то да излети, да се разнесе във въздуха и в слънчевата светлина като шепа прах, хвърлен на вятъра.

С живия Банши трудно можеше да се разбереш. С мъртвия не беше по-лесно. За кратко време почувства състрадание към него, каквото човек трябва да чувства към всичко умиращо. Но разбираше, че състраданието е излишно, защото Банши умря с безмълвен присмех над човешката раса.

Оставаше само една надежда, да склони Времето да забави продажбата на Артефакта, за да има възможност да говори с Арнолд, да му разкаже историята си и да го убеди някак си, че говори истината. А тази

история, Максвел добре разбираше, сега стана дори по-фантастична от преди.

Обърна се и започна да се спуска по дефилето. Преди да стигне до гората, се спря и погледна назад, към склона. Трънката стоеше на фона на небето здраво, твърдо вкоренена в земята.

Когато отмина танцувалната поляна на феите, видя група тролли да работят сърдито, като заравняваха земята и слагаха нови чимове по издълбаните от камъка места. От камъка нямаше и следа.

Максуел беше на половината път до Уисконсинското университетско градче, когато се яви Духа и седна до него.

– Имам поръчение от Уп – започна той, пренебрегвайки всякакви предварителни встъпления към разговора. – Не трябва да се връщаш в колибата. Вестникарите изглежда са те подушили. Когато дойдох да разпитват, Уп премина към действие без, струва ми се, много, много да му мисли и разсъждава. Изхвърли ги насила, но те продължават да се навъртат наоколо и да те търсят.

– Благодаря. Признателен съм ти за съобщението. Но всъщност, струва ми се, сега то няма голямо значение.

– Събитията не се ли развиват добре?

– Едва ли изобщо се развиват – Максуел се поколеба, после му рече. – Предполагам, Уп ти е разказал какво става.

– Ние с Уп сме едно – отвърна Духа. – Разказа ми, разбира се. За него, струва ми се, беше ясно, че ти няма да възразиш. Но бъди спокоен...

– Не това. Само се чудех, ще трябва ли и пред теб да декламирам всичко отново. Тогава ти е известно, че отидох в резервата, да проверя каква е работата с картината на Ламбърт.

– Да – отвърна Духа. – Онази, която е у Нанси Клейтън.

– Имам чувството – рече му Максуел, – че открих повече, отколкото очаквах. Разкрих нещо, което съвсем не може да ни помогне. Именно Банши е осведомил колесатия за цената, искана от кристалната планета. Банши е трябвало да ми я каже, но вместо на мен я е казал на колесатия. Твърди, че е известил колесатия, преди да е знаел за мен, но аз малко се съмнявам. Банши умираше, когато ми го каза, но това не означава, че е говорил истината. Винаги е бил хитрец и особняк.

– Умира ли Банши?

– Вече е мъртъв. Поседях при него, докато умре. Не му показвах снимката на картината. Сърце не ми даваше да му досаждам.

– И въпреки това той ти каза за колесатия.

– Само за да разбере, че е мразел човешкия род от самото начало на неговата еволюция. И за да разбере, че накрая си оправяше сметките. Искаше му се да ми каже, че и таласъмите, и другите от Мъничкия народ ни мразят, но не го изрече ясно. Вероятно знаеше, че не бих му

повярвал. Но нещо, което ми беше казал О'Тул по-рано ме караше да разбирам, че сигурно съществува някаква наследствена неприязън. Неприязън – да, но навярно не и истинска омраза. Банши потвърди, че сделката за Артефакта е направена и Артефакта е действителната цена на кристалната планета. Мислех си го от самото начало, разбира се. А думите на колесатия снощи почти ме убедиха. Макар да не бях абсолютно сигурен, защото самият колесат не ми изглеждаше съвсем сигурен в тая работа. Иначе защо щеше да ме причаква и да ми предлага служба? Звучеше ми, сякаш се опитва да ме подкупи, сякаш се страхува от нещо, което мога да направя и да разваля сделката му.

– Работата изглежда доста безнадеждна, тогава – отбеляза Духа. – Добри ми приятелю, много съжалявам. Можем ли с нещо да ти помогнем, Уп и аз, а може би и онова момиче, което така непоколебимо пи с теб и Уп. Онова със саблезъбия.

– Безнадеждно изглежда – каза му Максвел, – но има две неща, които все още мога да направя – да отида при Харлоу Шарп във Времето, да се опитам да го убедя да забави сделката, а после да нахълтам в Ректората и да притисна Арнолд до стената. Ако мога да поговоря с Арнолд да финансира замислите на Времето с толкова, колкото дава колесатият, сигурен съм, че Харлоу ще отхвърли предложението на колесатия.

– Убеден съм в благородните ти усилия, но се страхувам за резултата. Не заради Харлоу Шарп, защото ти е приятел, но ректорът Арнолд няма приятели. И счупените врати не са по вкуса му.

– Знаеш ли какво мисля? – продължи Максвел. – Мисля, че си прав. Но нищо не може да се каже, докато не се опита. А може у Арнолд да настъпи някакво отклонение в нравствената му същност и изведнъж да пренебрегне предрасъдъците и важниченето.

– Трябва да те предупредя – каза Духа, – че е възможно Харлоу Шарп да няма много време нито за теб, нито за когото и да е друг. Има си грижи. Тази сутрин пристигна Шекспир...

– Шекспир ли? – извика Максвел. – За бога, забравих, че ще идва. Да, спомням си, той ще говори утре вечер. Много мръсна работа. Точно сега ли трябваше да стане!

– Изглежда – продължи Духа, – този Уилям Шекспир не е лесен човек. Веднага поиска да излезе и да погледне новия век, за който толкова много са му говорили. Голям зор видя институтът „Време“, докато го убеди да смени дрехите си от епохата на Елизабет със съвременни, но категорично отказа да го пуснат, докато не се съгласи. А сега Времето се поти пред мисълта какво може да му се случи. Трябва да се грижат за

него, а по никакъв начин не могат да го върнат. Продадоха всички билети в залата, до последното правостоящо място, и не могат да рискуват нещо да му се случи.

– Откъде си чул това? – попита Максвел. – Струва ми се, успяваш да стигнеш до университетските клюки преди всеки друг.

– Много обикалям – рече Духа скромно.

– Да, неприятна работа – продължи Максвел, – но ще трябва да рискувам. Времето ми тече. Харлоу ще ме приеме, ако изобщо би приел някого.

– Невероятно ми се струва, че така ужасно се стичат обстоятелствата, та да попречат на всичко, което се опиташ да направиш – рече тъжно Духа. – Невъзможно е от чиста глупост университетът и Земята да не успеят да получат знанията на две вселени.

– Всичко е заради колесатия. Предложението му упражнява натиск срещу нас, кара ни да бързаме. Само да имах повече време, щях да си свърша работата. Можех да говоря с Харлоу, а накрая и Арнолд щеше да ме изслуша. И ако нищо друго не остане, бих придумал Харлоу за една сделка, по-точно Времето да купи библиотеката на кристалната планета, а не университетът. Но нямам време. Дух, какво знаеш за колесатите? Знаеш ли нещо, което ние, другите, не знаем?

– Съмнявам се. Само това, че те може да са хипотетичните врагове, които винаги сме смятали, че накрая ще срещнем в космоса. Действията им показват, че са наши врагове, най-малкото потенциални. И мотивите, нравите, етиката, целият им възглед за живота се различават от нашите. С тях човек вероятно има по-малко общо, отколкото с паяка или осата. Но са умни, а това е най-лошото. Усвоиха достатъчно от нашите възгледи и обноски и могат да се събират с нас, да общуват, да правят бизнес – доказаха го със сделката, която се опитват да сключат за Артефакта. Приятелю мой, именно умът им, тази тяхна гъвкавост най-много ме плашат. Ако си бяхте сменили местата, съмнявам се, че вие, хората, щяхте да се справите така добре.

– Ти си прав, струва ми се – каза Максвел. – И затова не трябва да допуснем да получат това, което предлага кристалната планета. Един господ знае какво ще се открие в тая библиотека. Опитах, но видях само някои образци, не се докоснах дори до периферията. А имаше материал, за който и десет светлинни години нямаше да ми стигнат да го разбера. Но това не означава, че ако му дадат време и има умения, каквито аз нямах и за които вероятно не съм и чувал, човек няма да е в състояние да ги разбере. Мисля, че човекът би могъл. Мисля, че и колесатият може.

Огромни са областите на нови знания, за които дори и не подозираме. Не е изключено точно тези знания да са разделящото звено между нас и колесатите. Ако човек и колесатият някога стигнат до стълкновение, най-вероятно е именно знанията на кристалната планета да решат чия ще е победата или поражението. А това може да означава, че колесатите, знаейки, че ние притежаваме знанията, никога да не допуснат стълкновение. Може това да реши въпроса за войната и мира.

Той седеше приведен на мястото си и през топлината на есенния следобед усети хлад, който появяваше отнякъде, но не от пъстрообагрената местност и лазурното небе над тази част от Земята.

– Разговарял си с Банши – каза Духа. – Точно преди да умре. И той спомена за Артефакта. Не те ли насочи какво може да представлява той всъщност? Ако знаехме какво е в действителност...

– Не, Дух. Не каза много. Но добих впечатление, не, по-добре да го нарека подозрение, не беше достатъчно силно, за да е впечатление. И не тогава, а по-късно. Едно странно чувство, при това на нищо неосноваващо се, за да е убеждение, ако е убеждение. Но мисля, че Артефакта е от другата вселена, онази преди нашата, вселената съществуваща по-рано, в която е възникнала и кристалната планета. Нещо ценно, вероятно съхранило се през всичките ери след другата планета. И още един факт, Банши и останалите древни, за които си спомня Уп, произхождат също от тази друга вселена и по някакъв начин са свързани със съществата на кристалната планета. Форми на живот, възникнали, развили се, претърпели еволюция във вселената от миналото и дошли тук и на другите планети като колонизатори, опитвайки се да създадат нова цивилизация, която да върви по стъпките на кристалната планета. Но нещо е станало. Всичките опити за колонизация тук, на Земята, пропадали, защото се е развил човекът. На останалите планети – вероятно по разни причини. Дори мисля, че знам защо и някои от другите им опити са пропадали. Може би расите отмират от само себе си. Съвсем естествено и само затова, защото трябва да умрат и да отстъпят мястото на други. Някакъв естествен закон, който ние не разбираме. Може би всяка раса си има определен срок колко да живее. Може би древните същества носят смъртната си присъда в себе си. Някакъв принцип, за който никога не сме и помисляли, защото сме много млади, естествен процес, разчистващ пътя за еволюцията, така че никоя раса да не живее вечно и да пречи на еволюцията.

– Звучи логично – рече Духа – това, че всичките колонии са изчезнали, искам да кажа. Ако някъде във вселената имаше преуспяла

колония, най-вероятно щеше да е кристалната планета да предаде наследството си на нея, а не да го предлага на нас или на колесатите, на раса, която няма никаква връзка с кристалната планета.

– Едно ме смущава – продължи Максвел. – Защо обитателите на кристалната планета, които са толкова близко до смъртта, че са станали просто сенки, искат Артефакта. За какво им е? Каква полза ще имат от него?

– Може би, ако знаехме какво всъщност е той... Сигурен ли си че нямаш представа? Нищо ли не чу, видя или...

– Не – отвърна Максвел, – ни най-малка представа нямам.

19

Харлоу Шарп го погледна разтревожен.

– Извинявай, че трябваше толкова да чакаш – обърна се той към Максвел. – Трескав ден е днешният.

– Радвам се, че изобщо се вмъкнах тук. Онзи твой пазач пред катедрата не искаше да ме пусне.

– Очаквах те. По моите сметки рано или късно трябваше да се явиш. Чух странни истории.

– Повечето са верни. Но не за това съм тук. Въпросът е делови, не съм на приятелско посещение. Няма да ти отнема много време.

– Добре тогава. Какво мога да направя за теб?

– Продаваш Артефакта – започна Максвел.

Шарп кимна:

– Съжалявам, Пит. Знаем, ти и още няколко души се интересувате от него. Но той е изложен в музея от години и освен като рядкост, която разглеждат посетители и туристи, никому не е принесъл полза. Институтът „Време“ се нуждае от пари. Сигурно знаеш това. Университетът здраво е вързал кесията си, а другите институти отпускат по малко само за специални програми и...

– Харлоу, знам всичко това. Според мен, ваше право си е да го продавате. Спомням си, когато го докарахте, университетът не взе участие. Разноските по пренасянето бяха ваши и...

– Трябва да се стискаме, да просим, да вземаме заеми – обясни Шарп. – Разработвахме програма след програма, сериозни, солидни програми, които ще се разплатят със знания и нови данни, предлагаме ги, но никой не ги купува. Представяш ли си? Може да се надникне в цялото минало, а никой не се интересува. Страхуват се, вероятно, че ще преобърнем някои от любимите им теории, така грижливо разработени. А ние трябва някак си да намерим пари и да продължим работата си. Да не мислиш, че ми харесват нещата, които вършим, за да се сдобием с повече пари? Като цирка с тоя Шекспир и колко ощеа име Симънсън, нали?

– Разбирам накъде биеш. Възможно е, но е много малко вероятно. През двадесет и първия век Симънсън е правел някакви проучвания, свързани с времето, и е претендирал за известен успех, но признал, че е срещал трудности с контролирането. Съществува легенда, че е изгубил

един-двама във времето, изпратил ги е в миналото, а не е можал да ги върне. Но въпросът, дали действително е имал успех, винаги остава открит. Бележките му, тези, които имаме, не са много показателни, а публикации няма, Работил е тайно, защото изглежда е мислил, че пътуването във времето ще се окаже златна мина и ще може да го предлага на научни експедиции, на любители на лова в местности за едър дивеч – за такива неща, разбираш ли. Изглежда е имал идеята да се върне в древна Южна Африка и да разчисти диамантените кимберлитови тръби. Затова го е държал в тайна и никой никога не е знаел какво наистина е направил.

– Но е допустимо – настоя Максвел. – По време съвпада. Симънсън и Ламбърт са били съвременници и в стила на Ламбърт има рязък обрат, сякаш нещо се е случило. Това нещо е могло да бъде едно пътуване във времето.

– Разбира се, възможно е – отвърна Шарп. – Но не се обзалагам, че е така.

20

Когато Максвел излезе от сградата на Времето, звездите вече се показваха и подухваше хладният ношен вятър. Големите брястове – скупчена грамада сгъстяващ се мрак, закриваха светлините от прозорците на зданието отсреща.

Максуел потрепера, вдигна яката на сакото около врата си и бързо слезе по стълбите към тротоара, встрани от алеята. Навън имаше малко хора.

Разбра, че е гладен. Не беше ял от сутринта. А да мисли за глада, когато и последната надежда е разбита, му се струваше смешно. Беше не само гладен, но и без покрив, защото, ако се надяваше да избяга от репортерите, не трябваше да се връща при Уп. Макар че вече нямаше причини да ги отбягва. Нямаше нито да загуби, нито да спечели, ако им разкаже историята си. Но потрепера при тази мисъл, при мисълта за недоверчивия израз, който ще придобият лицата им, за въпросите, които ще му задават и за ироничния стил, който после най-вероятно ще употребят при описанието на случая.

Стигна тротоара и за миг застана, без да може да реши в каква посока да тръгне. Напразно се опитваше да си спомни къде би намерил кафене или ресторант, при това непосещавани от онези от факултета, които биха го познали. Тази вечер, повече от всяка друга, изпитваше отвращение към въпросите.

Нещо изшумоля зад него, той бързо се обърна и застана лице в лице с Духа.

– О, ти си тук – каза той.

– Чаках те – отвърна Духа. – Много се забави.

– Отначало Шарп беше зает. После се разприказвахме.

– Свърши ли нещо?

– Нищичко. Артефакта е продаден и платен. Утре колесатият ще си го измъкне. Страхувам се, че това е краят. Можех да се опитам да посетя Арнолд довечера, но няма смисъл. Не, вече няма.

– Уп ни е запазил маса. Сигурно си гладен.

– Умирам от глад – отвърна Максвел.

– Тогава да те вода.

Свърнаха по алеята, отпред вървеше Духа, заизвиваха през задни улици и вътрешни дворове и този път се видя необикновено дълъг за

Максуел.

– Едно място, където никой няма да те види – обясни Духа. – А храната е добра и уискито евтино. Уп настоя.

Най-после стигнаха заведението, спуснаха се по желязно стълбище към сутерена. Максвел бутна вратата. Вътре беше почти тъмно. Някъде отзад се носеше миризма на готвено.

– Тук се сервира по домашному – каза Духа. – Слагат го на масата и всеки сам си взема. Уп е във възторг от начина на обслужване.

От една маса в задната част се надигна масивната фигура на Уп. Махна им с ръка. В помещението, както забеляза Максвел, имаше само още пет-шест души.

– Ето тук – извика Уп. – Ще ви запозная с някого.

Следван от Духа, Максвел прекоси помещението. От масата Карол вдигна лице към него. И още едно лице го погледна – брадато, призрачно, лицето на някого, когото Максвел чувствуваше, че познава.

– Гостът ни тази вечер – рече Уп, – Маестро Уилям Шекспир.

Шекспир стана и подаде ръка на Максвел. Под брадата му блеснаха в усмивка бели зъби.

– Щастлив съм да попадна в такава неизискана и буйна компания.

– Поетът мисли да остане тук – обясни Уп, – Да се настани при нас.

– Не, не поетът – запротестира Шекспир. – Не искам да ме наричат така. Аз съм само един честен занаятчия и търговец на вълна.

– Неволна грешка – увери го Уп. – Така сме свикнали.

– Да, да, разбирам – каза Шекспир. – Една грешка, която жестоко те преследва...

– Как така да остане при нас? – Максвел хвърли бърз поглед към Уп. – А знае ли Харлоу, че е тук?

– Мисля, не – отвърна Уп. – Постарахме се да не знае.

– Измъкнах им се – усмихна се Шекспир, доволен от себе си. – Но с помощ, за която съм благодарен.

– Помощ ли? – запита Максвел. – Обзалагам се, че е имало помощ. Ах, вие, клоуни, няма ли най-сетне да се научите...

– Престани, Пит – намеси се Карол. – Мисля, че беше много благородно от страна на Уп. Ето, бедният човек е дошъл от друга епоха, иска да види как живеят хората и...

– Да седнем – предложи Духа на Максвел. – Имаш вид на човек, който добре би си сръбнал.

Максуел седна до Шекспир, а Духа зае стола от другата му страна. Уп вдигна бутилката и му я подаде.

– Хайде – подкани го той. – Без церемонии, чаша не ти трябва. Не сме в официален кръг.

Максуел наклони бутилката към устата си и тя забълбука. Шекспир го наблюдаваше с възторг и когато я свали, му каза:

– Мога само да се възхищавам на силата на Духа Ви. Опитам една глътка, направо ме изгори.

– След време ще свикнете – каза Максвел.

– А тази бира тук – продължи Шекспир и пипна с пръст една преполовена бутилка – ето нещо вкусно за гърлото, приятно за стомаха.

Силвестър се промъкна зад стола на Шекспир, притисна се в Максвел и сложи глава на коленете му. Максвел го почеса зад ушите.

– Пак ли те безпокои тоя саблезъб? – попита Карол.

– Ние със Силвестър сме другари – каза й Максвел. – През битки сме минали заедно. Снощи, ако си спомняш, се заловихме с колесатия и го победихме.

– Имате весел израз на лицето – обърна се Шекспир към Максвел. – Предполагам, работата, която Ви задържа досега, е потръгнала благополучно за Вас.

– Работата въобще не потръгна – рече Максвел. – Единствената причина за веселия ми вид е, че се намирам в такава хубава компания.

– Искаш да кажеш, че Харлоу отхвърли предложението ти! – избухна Уп. – И няма да ти даде един-два дни време.

– Нищо друго не можеше да направи – обясни Максвел. – Вече му е платено и утре колесатият ще извози Артефакта.

– Имаме средство – обяви мрачно Уп – да го накараме да промени решението си.

– Вече не – продължи Максвел. – Сега той не може да се оттегли. Сделката е сключена. Няма да върне парите, няма да наруши дадената дума. И ако сте си наумили това, за което аз си мисля, ще му е нужно само да отмени лекцията и да възстанови парите от билетите.

– Мисля, че си прав – съгласи се Уп. – Не знаехме, че сделката е стигнала дотам. Смятахме да заздравим малко позициите си в преговорите.

– Направихте всичко възможно, и аз ви благодаря.

– Решихме – продължи Уп, – че ако успеем да спечелим ден-два, после ще можем заедно да тръгнем към хълма, ще се вмъкнем при Арнолд и ще му обясним нещата направо. Но сега, мисля, всичко е свършено... Затова пий и подай на мен.

Максуел пи отново и му подаде бутилката. Шекспир свърши бирата

си и бухна шишето в масата. Карол взе бутилката от Уп и наля два инча в чашата си.

– Не ме интересува вашето поведение – каза тя, – но аз няма да се държа като абсолютна варварка. Настоявам да пия от чаша.

– Бира! – извика Уп. – Още бира за благородния ни гост.

– Благодаря, сър – каза Шекспир.

– Откъде намери този нощен приют? – запита Максвел.

– Познавам повечето затънтени места в университетския град – отвърна Уп.

– Точно такова ни трябваше – обади се Духа. – Институтът „Време“ ще започне да претърсва за приятеля ни. Каза ли ти Харлоу, че е изчезнал?

– Не. Изглеждаше ми наежен. Спомена, че се безпокои, но не се издаде. Той е от тия, дето могат да седят на ръба на изригващ вулкан, без да им мигне окото. А какво става с репортерите? Още ли държат под прицел колибата?

Уп поклати глава отрицателно.

– Но ще се върнат. Трябва да ти намерим друго място за спане.

– Струва ми се, вече мога да се срещна с тях – рече Максвел. – Все някой ден тази история трябва да се разкаже.

– Ще те разкъсат на парчета – предупреди Карол. – А Уп ми съобщи, че си без работа и Лонгфелоу ти е сърдит. Няма да устоиш на лоша популярност в пресата точно сега.

– Всичко това всъщност няма значение – обясни й Максвел. – Единственият проблем е каква част от истината да им разкажа.

– Всичката – намеси се Уп. – Разкрий им нещата докрай. Нека Галактиката научи какво точно е загубила.

– Не! Харлоу ми е приятел. Не мога да направя нещо, което ще го засегне.

Сервитьорът донесе бутилката бира и я сложи на масата.

– Една бутилка! – вбеси се Уп. – Какво искаш да кажеш, само една бутилка? Връщай се и донеси една каса. Приятелят ни тук е преяднал.

– Не ми поръчахте – рече сервитьорът. – Откъде да знам.

И той се върна обратно, за да донесе още бира.

– Вашето гостоприемство – заговори Шекспир – е безупречно. Но се страхувам, че съм ви се натрапил в момент на неприятности.

– Неприятности, да – каза му Духа, – но не сте ни се натрапили. Радваме се, че сте при нас.

– А какво означаваха думите на Уп, че ще останете, ще се устроите

тук? – запита Максвел.

– Зъбите ми са лоши – отвърна Шекспир. – Едва се крепят на челюстите ми, а понякога и много силно ме болят. Имам сведения, че тукашните зъботехници са чудни, могат да ми ги извадят без всякаква болка и на тяхно място да ми изфабрикуват нови.

– Това наистина може да се направи – рече Духа.

– Оставих у дома – продължи Шекспир – заядлива жена и не ми се ще много да се върна при нея. А пивото, което вие наричате бира, е удивително, превъзхожда всичко, което съм пил. Пък и чух да казват, че сте стигнали до разбирателство с таласъмните и феите, което е учудващо. Но да седя на една маса с дух, това вече не ми се побира в ума, макар човек да има чувството, че тук някъде трябва да търси корените на истината.

Сервисьорът пристигна с една тарга бира и я трясна на масата.

– Ето – рече той възмутен. – Ще ви стигне за някое време. Готвачката каза, че и храната идва.

– Нямате ли намерение да се явите на лекцията си? – попита Максвел Шекспир.

– Отида ли, те ще ме откарат пак у дома, още щом свърша.

– А и ако го хванат – рече Уп, – няма да го пуснат.

– Но как ще си изкарвате прехраната? – полюбопитства Максвел. – Не сте пригоден за тоя свят.

– Сигурно ще измисля нещо – отвърна Шекспир. – В такъв момент човек намира отговор.

Сервисьорът пристигна с количка, натоварена с храна. Започна да я слага на масата.

– Силвестър! – извика Карол.

Силвестър беше скочил с лапи на масата и сега, олюлявайки се, посягаше да сграбчи два недопечени бифтека, отрязани от неотменните ребра.

Силвестър изчезна под масата с месо в зъбите.

– Тигърчето е гладно – каза Шекспир. – Обира всичко, каквото може.

– По отношение на храната му липсва всякакво възпитание – оплака се Карол.

Под масата се чу хрускане на кокали.

– Маестро Шекспир! – обърна се към него Духа. – Вие сте от Англия. От един град на река Ейвън.

– Красив град, да му се ненагледаш – отвърна Шекспир. – Но пълен с всякаква папlach. Има браконieri, крадци, убийци, разбойници и

всевъзможни отворителни хора...

– Но аз си спомням – рече Духа – лебедите по реката, върбите по бреговете и...

– Ти какво? – провикна се Уп. – Как така си спомняш?

Духа бавно се изправи на крака и в това движение имаше нещо, което накара всички да заковат поглед в него. Той вдигна ръка, макар да нямаше ръце, а само ръкави на дрехата, ако изобщо това беше дреха. Гласът му прозвуча глухо, сякаш идваше от празно, далечно място.

– Но аз наистина си спомням – каза им той – След всичките тези години, аз наистина си спомних. Или съм забравил, или никога не съм знаел. Но сега знам...

– Достопочтени Дух – обърна се към него Шекспир, – държите се много странно. Какво е това необикновено вълнение, което Ви обхвана?

– Сега знам кой съм – рече Духа победоносно. – Знаем чий дух съм.

– Е, слава богу – обади се Уп. – Това ще сложи край на всичките ти брътвежи за наследство.

– А чий дух сте, моля? – попита Шекспир.

– Твой – занарежда Духа. – Сега знам, сега знам, аз съм Духа на Уилям Шекспир.

За миг всички останаха безмълвни, потресени, и после от гърлото на Шекспир излезе сподавен стон на уплаха. Изведнъж той се надигна, измъкна се от стола си, скочи през масата и се втурна към вратата. Масата с трясък се обърна. Столът на Максвел се катурна назад и той политна заедно с него. Краят на преобърнатата маса го притисна към пода, една чиния със сос се плъзна по ръба и той я усети върху лицето си.

Вдигна двете си ръце и се опита да избърше соса. Някъде зад себе си чу яростните резове на Уп.

Вече в състояние отново да вижда, но с лице и коса, от които още капеше сос, Максвел успя да се измъкне изпод масата и стана, олюлявайки се.

Карол седеше на пода сред разпръснатата храна. Бирени бутилки се търкаляха напред-назад. В рамката на кухненската врата стоеше готвачката – мощна жена с тантурести ръце, раздърпана коса, с длани на хълбоците. Наведен над бифтека си, Силвестър го разкъсваше и бързаше да гълта големите парчета месо, преди някой да е успял да го спре.

Накуцвайки, Уп се връщаше от вратата.

– Никаква следа от тях – каза той. – Нито от единия, нито от другия.

Протегна ръка да вдигне Карол.

– Този отвратителен Дух – изрече той с горчивина. – Защо не си кротува? Дори и да знаеше.

– Но той не знаеше – обясни Карол. – Досега. Тази среща лице в лице го разтреса. Вероятно Шекспир каза нещо. Нещо, за което той се е чудил през целите тези години и когато изведнъж се натъкна на него...

– Това е краят – обяви Уп. – Шекспир ще бяга и няма да спре. Не можеш го откри вече.

– А може би точно това прави сега Духа – обади се Максвел – Ето къде е отишъл. Да догони Шекспир, да го спре и да го върне при нас.

– Да го спре ли? Как? – попита Уп. – Ако Шекспир го види зад себе си, той ще постави нови рекорди по бягане.

21

Те седяха унили около грубата дървена маса на Уп. Силвестър лежеше по гръб върху каменната плоча на огнището с кокетно свити на гърдите предни лапи, а задните – вирнати във въздуха. На муцуната му бе изписано глуповато блаженство.

Уп тикна буркана от компот към Карол. Тя го вдигна и пхна нос в него.

– Мирише на газ – каза тя. – И вкусът му, доколкото си спомням, е на газ, – Вдигна с две ръце буркана и пи, после го бутна към Максвел. – Аз наистина вярвам – продължи тя, – че след време човек ще свикне да пие газ.

– Питието е хубаво – обидено се обади Уп, – но му трябва – призна той – да отлежи малко. Изглежда го изпиваме за по-кратко време, отколкото ми е нужно, за да го приготвя.

Максуел вдигна буркана и пи мрачен. Питието жестоко изгаряше гърлото, пламна в стомаха му, но и това не помогна. Продължаваше да стои унил, с ясен разсъдък. Има моменти, помисли си той, когато не се напиваш. Наливаш се яката и пак оставаш трезвен. А точно сега така му се искаше изведнъж да се напие и да остане в това състояние цял ден и повече. Може би, когато изтрезнее, животът няма да му изглежда толкова лош.

– Едно не мога да разбера – продължи Уп. – Защо старият Бил се уплаши толкова от Духа си. Така беше, разбира се. От уплаха целият се покри с лилави петна. И най-досадното е, че до този момент Духа не го смущаваше. Е, в началото малко нервничеше, както може да се очаква за един човек от шестнадесети век. Но след като му обяснихме, той сякаш остана доволен от това. Възприе Духа много по-бързо, отколкото, да кажем, някой от двадесети век би го възприел. През шестнадесети век хората са вярвали в духове и духовете са нещо, което те могат да възприемат. Не се изплаши, докато не откри, че Духа е неговият дух, и тогава...

– Беше много заинтригуван от отношенията ни с Мъничкия народ – обясни Карол. – Накара ни да му обещаем, че ще го заведем в резервата, за да се запознае с тях. В тях, също както в духовете, е вярвал без резерви.

Максуел отпи пак от буркана и го побутна към Уп. Избърса устата

си с опакото на ръката.

– Да се държиш свободно и леко с един дух, с един дух изобщо – каза той, – е нещо съвсем различно от това да се срещнеш с определен дух, който се оказва твоят дух. Невъзможно е човек да възприеме, действително да възприеме и повярва в собствената си смърт. Дори и да знае какво е духът...

– О, моля те, не започвай пак – рече Карол.

Уп се усмихна:

– Той наистина излезе оттам като изстрелян. Сякаш са завързали фишек на опашката му. Мина през вратата, дори бравата не докосна. Просто мина през нея.

– Не видях – рече Максвел. – На лицето си имах чиния със сос.

– Никой не измъкна нищо от цялата бъркотия – продължи Уп, – освен оня там, саблезъбият. Пипна един бут месо. Недопечено, както го обича.

– Силвестър умее да се нагажда – отбеляза Карол. – Винаги подушва хубавото.

Максуел се вгледа в нея.

– Исках да те запitam. По какъв начин се оказа тук? Мислех, че след историята с колесатия снощи няма да имаш вече вземане-даване с нас.

Уп се усмихна:

– Тревожеше се за теб. А е и любопитна.

– Има и нещо друго – каза Максвел. – Как изобщо се оказа замесена в тая работа? Да вземем още от началото. Ти беше тази, която ни предупреди за Артефакта, затова, че ще го продават.

– Не ви предупредих. Изпуснах се. Просто...

– Предупреди ни – обяви Максвел. – Мисля, че нарочно го направи. Какво знаеш за Артефакта? Трябва да си знаела нещо, за да не искаш да го продават.

– Да, вярно – рече Уп. – Сестричке, по-добре ни кажи за какво е всичко това.

– Двама хулигани...

– Не – прекъсна я Максвел. – Да не го обръщаме на шега. Работата е важна.

– Е, да, както ви казах, чух, че ще го продават. Аз не трябваше да знам. Разтревожих се, а и тонът някак не ми хареса. Не че имаше нещо наистина нередно в продажбата, незаконно искам да кажа. Разбрах, че Времето има права над него и може да го продава, ако иска. Но ми се

струваше, че такова нещо като Артефакта не би трябвало да се продава дори за много милиарди долари. Защото аз действително знам нещо за него, нещо, което никой друг не знае, а се страхувах да го кажа на когото и да е. Когато споменах пред други хора от какво значение е Артефакта, осъзнах, че това изобщо не ги интересува. Тогава, онази нощ, когато вие двамата говорихте за него с такъв интерес...

– Помисли си, че можем да помогнем.

– Е, не знам какво си помислих. Но вие сте първите, които покажете интерес към него. Но не можех да ви кажа. Не можех направо да взема и да ви кажа, защото, вижте, аз не трябваше да знам, а съществува и въпросът, за лоялност към Времето. Съвсем се обърках.

– Работила ли си с Артефакта? Така ли...

– О, не – отвърна тя, – не съм работила с него. Но един ден, когато се спрях да го погледам, като туристка, разбирате ли, просто вървах през вътрешния двор на музея и спрях да го погледам, защото е интересен обект, пък и тайнствен, видях нещо, или си помислих, че видях нещо. Сега не знам. Не съм сигурна. Но тогава бях сигурна, напълно сигурна, че видях това нещо, което никой никога не бе забелязвал, или ако го е забелязвал...

Тя се спря и погледна първо единия, после другия. И двамата мълчаха. Седяха, без да говорят, и я чакаха да продължи.

– Не съм сигурна – рече тя. – Сега не съм. Сега не съм сигурна.

– Давай нататък – каза Уп. – Разкажи ни всичко, което можеш.

Тя кимна сериозна.

– Беше само за миг. Толкова бързо, толкова скорострелно, и все пак тогава не се съмнявах, че наистина го видях. Слънцето грееше през стъклата и светлината му падаше върху Артефакта. Може би никой преди не е гледал Артефакта, когато слънчевата светлина грее точно под този ъгъл, както този ден. Не знам. Предполагам, обяснението е в това, Но ми се стори, че видях нещо вътре в Артефакта. Не, в действителност не и вътре в него. По-скоро, сякаш Артефакта беше нещо пресовано или оформено в продълговат каменен блок, но човек разбира това само когато слънцето грее точно отгоре му, Стори ми се, че виждам око, и само за миг, когато видях окото, почувствах, че то е живо, наблюдава ме и...

– Не може да бъде – извика Уп. – Артефакта прилича на камък. На парче метал.

– Необикновено парче метал – допълни Максвел, – Нещо, което не можеш да откриеш, нещо, което...

– Да говорим честно – напомни им Карол, – сега не съм сигурна.

Може да е само плод на въображението ми.

– Никога няма да научим – рече Максвел. – Колесатия ще откара Артефакта утре.

– И с него ще купи кристалната планета – продължи Уп. – Струва ми се, не би трябвало да си седим тук със скръстени ръце. Ако държахме Шекспир...

– Нямахте да помогне ни най-малко – каза му Максвел. – Тази работа с отвличането на Шекспир...

– Никога не сме го отвличали – обиди се Уп при тази мисъл. – Дойде с нас по съвсем мирен начин. С радост дойде. През цялото време си е правил сметка как да се измъкне от придружителя, изпратен му от Времето. Това беше негова идея. Ние само малко му помогнахме.

– Като хлопнахте придружителя му по главата ли?

– Не, съвсем не – обяви Уп. – Бяхме учтиви с него. Направихме, така да се каже, лека диверсия.

– Както и да е – каза Максвел, – но идеята е била глупава. Вложени са толкова пари. И цяла дузина шекспировци да бяхте отвлекли, пак нямахте да накарате Харлоу да се откаже от сделката за Артефакта.

– И все пак – обади се Карол, – нещо не можем ли да направим? Например да вдигнем Арнолд от леглото.

– Единственият начин – рече Максвел, – по който Арнолд може да ни помогне, е да даде на Времето толкова пари, колкото колесатият плаща на Шарп. Не мога да си представя такова нещо, а вие?

– Не, не мога – отвърна Уп.

Вдигна буркана към устата си и го пресуши. Стана, отиде до тайника в пода и извади друг буркан. Отвинти бавно капака и го подаде на Карол.

– Да се разположим по-удобно – предложи той – и да се натряскаме. Сутринта репортерите ще са тук и трябва да събере сили, за да ги изхвърля всички навън.

– Не, почакай – каза Максвел – някаква идея ми идва наум.

Те седяха и чакаха да се оформи идеята.

– Преводачът – продължи Максвел. – Онзи, който използвах, за да разчета записите на кристалната планета. Намерих го в чантата си.

– Наистина ли? – запита Уп.

– А ако Артефакта е просто един друг запис?

– Но Карол казва...

– Знам какво казва Карол. Но тя не е сигурна. Само мисли, че е видяла онова око, втръчено в нея. Изглежда невероятно.

– Вярно – съгласи се Карол. – Не съм абсолютно сигурна. А в думите на Пит има някакъв смисъл. Ако той е прав, то този запис трябва да е много важен и много подробен. Навярно цял нов свят от знания. Може би нещо, което кристалната планета е оставила на Земята, вярвайки, че никой няма и да помисли да го потърси тук. Някакъв таен запис.

– Дори и да е така – каза Уп, – каква полза. Музеят е заключен и Харлоу няма да ни го отвори.

– Аз мога да ви въведа – предложи Карол. – Ще телефонирам на пазача и ще му кажа, че трябва да влезе да свърша някаква работа. Или, че съм забравила нещо там и искам да го взема. Имам разрешение за такива неща.

– И ще загубиш работата си – забеляза Уп.

Тя сви рамене.

– Има и други служби. А ако успеем...

– Но шансът за това е много малък – запротестира Максусел – Не повече от едно на един милион. Може би и по-малко. Не отричам, че искам да опитам, но...

– А ако открием, че е наистина нещо важно? – попита Карол. – Тогава можем да отидем при Шарп и да му обясним, а може би...

– Не знам – каза Максусел. – Съмнявам се, че ще открием нещо толкова важно, та Харлоу да отстъпи от сделката.

– Е, добре – намеси се Уп, – да не губим време в седене и разговори. Да направим нещо.

Максуел погледна Карол.

– И аз така мисля, Пит – рече тя. – Мисля, заслужава си да се рискува.

Уп посегна, взе буркана с ракията, който се намираше пред нея, и завинти капака.

Миналото ги заобикаляше, едно минало в кутии, в стъклени витрини и върху подставки, загубено, забравено и неизвестно, изтръгнато от времето чрез дълги експедиции, които са изследвали скритите кътчета на човешката история. Изкуство и фолклор, за които човек не е и сънувал, докато не се е върнал да ги намери; още нови грънчарски произведения, известни досега в най-добрия случай само като разпръснати чирепи, шишета с мехлеми и мазила от древния Египет, още запазени и свежи; старинни железни оръжия, взети направо от ковачницата; свитъци ръкописи от Александрийската библиотека, които щели да изгорят, но не изгорели, защото навреме били изпратени хора, и само миг преди да бъдат овъглени, ги изтръгнали от пламъците; прославеният гоблен „Ели“, изчезнал за човека в един отдавна отминал век – всичко това и множество други неща лежаха тук, една съкровищница от задигнати скъпоценности (много от тях сами по себе си не представляваха скъпоценности), измъкнати от недрата на времето.

Названието е събркано, помисли си Максвел. Не Музей на Времето, а по-скоро Музей на никое време, място, където се срещат всички епохи, където няма разграничения по време, сграда, в която могат да се съберат всички постижения и мечти на човечеството, и не стари неща, а свежи, нови, блестящи, току-що изработени. И тук човек няма да гадае от древни и разхвърляни данни какво е представлявал предметът, а може да вземе, да хване, да си служи с оръжията, инструментите и приспособленията, правени и използвани през цялото време на неговото развитие.

Застанал на пиедестала, придържаш Артефакта, той се заслуша в стъпките на пазача, който пак отмина след редовната си обиколка.

Карол се оправи, макар че по едно време той се съмняваше в успеха ѝ. Но всичко мина добре. Тя телефонира на пазача, каза му, че заедно с двама приятели иска да погледне Артефакта за последен път, преди да го откарат. За да ги пусне, той ги изчака при малката портичка, вградена в една от големите врати, разтваряни само в дни за посещения на музея.

– Не се бавете много – измърмори той. – Не съм убеден дали имам право да ви пусна.

– Всичко е наред – каза му тя. – Не бива да се притеснявате.

Той се затътри обратно, като мърмореше под носа си.

Ред прожектори отгоре осветяваха черния блок, Артефакта.

Максуел бързо се мушна под кадифеното защитно покривало на пиедестала, покатери се до Артефакта, сви се до него и затършува в джоба си за преводаческия апарат.

Лудо хрумване, каза си той. И изобщо не хрумване, а просто една идея, родена в отчаянието. Губеше си времето и най-вероятно ставаше малко смешен. А дори и този див риск да докажеше, че има смисъл, нищо не можеше да се направи в такъв късен час. Утре колесатият ще стане притежател на Артефакта и на информацията, складирана на кристалната планета, а що се отнася до човешкия род, то може да се смята, че той ще се прости със знанията, събирани най-старателно и предано от две вселени в продължение на петдесет милиарда години, знания, които трябваше да принадлежат на земния Университет, и можеха да му принадлежат, но сега ще се загубят завинаги при онази мистериозна култура, а тя на свой ред може да се окаже онзи потенциален космически враг, който Земята винаги се е страхувала, че ще открие в космоса.

Започна твърде късно и го знаеше. Ако му дадяха малко повече време, можеше да преобърне сделката, да намери хора, които да го изслушат, да спечели поддръжка. Но всичко работеше против него и сега е твърде късно.

Нахлузи преводаческия апарат на главата си и започна да го намества, защото не искаше да прилегне.

– Дай да ти помогна – каза Карол.

Той почувствува как пръстите ѝ ловко работят, затягат каишите, наместват ги.

Погледна надолу и видя Силвестър, седнал на пода до пиедестала, вдигнал с омраза глава към Уп.

Уп улови погледа на Максвел.

– Този саблезъб не ме обича – рече неандерталецът. – Усеща, че съм естественият му враг. Някой ден ще изгуби търпение и ще се нахвърли отгоре ми.

– Смешни работи – отрязва го Карол. – Той е просто едни малък котак.

– Но не и в моите очи – каза Уп.

Максуел посегна с ръка и придърпа монтираните очила.

И погледна Артефакта. Там имаше нещо, в този черен блок имаше нещо.

Линии, форми, нещо необикновено. Той не беше вече просто един блок от невъобразима тъма, отстраняващ всякакви външни влияния,

блок, който нито приема, нито предава, сякаш е нещо, което се изправя отделно, независимо от всичко друго във вселената.

Завъртя глава и се опита да улови ъгъла, под който ще може да вижда най-добре. Нямахше изписани редове. Това беше нещо друго. Вдигна ръка към очилата, бутна колелото за увеличаване на мощността и завъртя регулатора, за да фокусира.

– Какво е? – запита Карол.

– Не з...

Тогава изведнъж разбра. Тогава видя. В единия ъгъл на блока беше затворена лапа от плът, кожа или люспи в цветовете на дъгата, със светещи нокти, сякаш изрязани от диаманти. Лапа, която се движеше, мъчеше се да се освободи и да се пресегне към него.

Той трепна, дръпна се назад, за да не го стигне, и загуби равновесие. Почувства, че пада, и се опита така да се извие на една страна, та да не се изгърси по гръб. Закачи с рамо плюшеното въже и придържащите го подпори с трясък се прекатуриха. Полетя към пода и здраво плюсна на него. Закачайки въжето, той се беше извъртял на една страна и падна тежко на рамото си, но запази главата от удар в пода. Плясна със замах, свали очилата и освободи очите си.

А там, горе, Артефакта се променяше. От него се надигаше нещо, израстваше от продълговатата тъма, правеше резки движения, да се освободи. Нещо живо, кипящо от енергия, великолепно в красотата си.

Нежна, изящна глава с удължена муцуна и остър, назъбен гребен, който започваше от челото и минаваше по цялата дължина на врата и гърба. Масивна гръд и удължено тяло, чифт полусъбрани криле, грациозни предни лапи, въоръжени с диамантени нокти. То ослепително блестеше под светлината на прожекторите, насочени към Артефакта, или по-скоро към мястото, където преди малко беше Артефакта, всяка сияйна люспа представляваше огледало, отразяващо бронзови, златисти, жълти и сини лъчи.

Дракон! – помисли си Максвел. От тъмата на Артефакта се надига дракон. Накрая, след цяла вечност затвор в този блок от тъмнина, се надига дракон.

Дракон! След всичките тези години на търсения, след всичките тези години на размишления, най на края той намери дракона тук. Но не какъвто си го беше рисувал във въображението, не нещо прозаично от плът и люспи, а прекрасен символ. Символ на разцвета на кристалната планета, може би и на вселената, умряла, за да се роди новата, сегашната вселена – един дивен, митически събрат на създанията от онази

необикновена раса, чиито западнали и жалки оцелели представители са тролите, таласъмите и феите. Нещо, чието име се е предавало през хиляди поколения, но до този момент нито един човек не го беше виждал.

Уп остана на пода зад една от катурналите се подпори за придържане на плюшеното въже, краката му се бяха изкривили още повече, сякаш приклеknал, готвейки се за скок, и е застанал така с ръце, виснали встрани подобно бутове месо, с пръсти, извити като ноктите на хищник, и се взираше с ужас и удивление нагоре към пиедестала. Пред него Силвестър се притисна по-силно към пода, възлестите му мускули изскочиха по рунтавите крака, голямата му уста зина, зъбите се показаха, готови за атака.

Максуел усети, че някой допря с ръка рамото му, и се обърна.

– Дракон ли е? – запита Карол.

Думите й прозвучаха странно, сякаш се страхуваше да зададе този въпрос, сякаш те насила излязоха от гърлото й. Тя не гледаше него, а нагоре, към дракона, който сега като че ли вече бе завършил преобразяването си.

Драконът размаха опашка, дълга, змиеобразна, а Уп се приведе към пода, за да не бъде пометен.

Силвестър изкряска сърдито и пропълзя малко напред.

– Силвестър, недей – викна Карол на саблезъбия. Уп бързо залази напред и сграбчи Силвестър за един от задните му крака.

– Поговори му – обърна се Максвел към Карол. – Ако този глупав тигър се счепка с него, един дявол знае какво ще стане.

– Имаш предвид Уп ли? Той няма да се нахвърли на Уп.

– Не Уп – обясни Максвел. – Дракона. Ако налети на дракона...

Яростен вик прогърмя в тъмнината и се чу тропот от бягащи крака.

– Какво става тук? – изкрещя пазачът, изскачайки от тъмното.

Драконът се завъртя на пиедестала, бързо се спусна от него, и замахна край лицето на бягащия пазач.

– Пази се – извика Уп, все още здраво стиснал крака на Силвестър.

Драконът се придвижваше внимателно, почти суетно, въпросително наклонил глава. Размаха опашка и тя омете една маса за експонати, смъкна на пода половин дюза чаши и кани. Грънчарските произведения се строполясаха с глух звук, а блестящите чирепи се запързалиаха по пода.

– Ей, стига – извика пазачът и тогава за пръв път видя дракона. Викът се превърна в рев от страх. Пазачът се обърна и побягна. Драконът го последва в бърз ход, любопитно протягайки врата си. Придвижването

му беше съпроводено от серия глухи звуци от съборени неща и трясък от строшени предмети.

– Ако не го изкараме оттук – рече Максвел, – нищо няма да остане. При този темп след по-малко от петнадесет минути няма да има нищо цяло. Ще унищожи музея. За бога, Уп, дръж този тигър. Само една голяма схватка ни липсва сега тук.

Максуел се изправи на крака, смъкна преводаческия апарат от главата си и го пхна в джоба си.

– Мога да отворя вратите – предложи Карол – и ще го прогоним оттук. Големите врати, искам да кажа. Мисля, че знам как.

– Уп, умееш ли да се оправяш с дракони? – запита Максвел.

Драконът беше стигнал до края на сградата, обърна се и сега се връщаше.

– Уп – каза Карол, – помогни ми с тези врати. Нужен ми е мъж с мускули.

– А саблезъбият?

– Дай го на мен – рече Максвел. – Дано се държи добре. Може би ще ме слуша.

По-нататъшното придвижване на дракона беше отбелязано от цяла серия сгромолясвания. Чувайки ги, Максвел изстена. Шарп ще го скалпира за това. И с право, макар да са приятели. Целият музей е разбит, а Артефакта е превърнат в необуздани тонове жива плът.

Направи няколко нерешителни крачки към шума от падащите с трясък предмети. Силвестър се промъкваше до него, ниско прилепен към пода. В тъмнината Максвел различи неясните очертания на погазващия всичко по пътя си дракон.

– Хубав дракон – каза Максвел. – Спокойно, приятелю.

Прозвуча доста глупаво и малко неподходящо. Как изобщо, чудеше се той, трябва да говори човек на един дракон.

Силвестър изпусна сухо ръмжене.

– Стой настрана – рече му рязко Максвел. – Нещата са достатъчно лоши и без твоята намеса.

Питаше се какво ли е станало с пазача. Най-вероятно е сега той да телефонира на полицията и да подготвя буря.

Зад себе си чу как със скърцане се отваряха врати. Само ако драконът можеше да изчака да се отворят! Тогава ще го измъкнат. А какво ли щеше да стане щом веднъж се озове навън? Максвел потрепера при мисълта за това, за всяващото бъркотия огромно животно по улиците и алеите. Може би, в края на краищата, ще е по-добре да го държат

затворен тук.

Остана нерешително за миг, претегляйки плюсовете и минусите на един затворен дракон пред пуснатия на свобода. Музеят малко или много вече беше разбит и може би пълното му разрушаване щеше да е за предпочитане пред пускането на това същество, способно да разгроми университетското градче.

Вратите още скърцаха, отваряха се бавно. Докато през цялото време драконът се движеше с лека походка, сега той се хвърли в галоп към отварящия се портал.

Максуел се обърна.

– Затворете вратите! – извика той, после бързо се наведе встрани, тъй като галопиращият дракон се насочи към него.

Вратите бяха отворени отчасти и така останаха. Уп и Карол се разтичаха в различни посоки, възнамерявайки да оставят достатъчно място за трополящите тонове жива плът, тръгнала да излезе на открито.

Гръмотевичните резове на Силвестър бумтяха и отекваха в музея и той се спусна в преследване на бягащото същество.

От другата стена Карол крещеше към него:

– Недей, Силвестър! Не, Силвестър, не! – Змиеподобната опашка на дракона неспокойно плющеше от една страна на друга, докато той бягаше. Етажерки и маси с трясък се сгромолясваха, статуи се завъртаха и падаха, пътека от разрушения бележеше полета на дракона към свободата.

Стенейки, Максуел изтича след Силвестър и дракона, макар, да го убиеш, не знаеше точно защо трябва да бяга. Че не искаше да хване дракона, в това беше сигурен.

Драконът стигна до отворената врата и с един единствен скок, високо във въздуха, излезе през нея, а при скока крилете му се разтвориха и се размахаха в отмерен ритъм.

При вратата, едва запазил равновесие, Максуел спря.

На стълбите, пред входа, Силвестър също се завъртя, подхлъзвайки се при спирането, и сега изпъваше тяло нагоре и беснееше гласно към летящия дракон.

Гледката караше човек да притаи дъх. Лунна светлина върху удрящи във въздуха криле, която се отразяваше в червено, златно и синьо по лъскавите люспи и създаваше бляскава дъга, трепкаща в небето.

Уп и Карол изскочиха от вратата и се спряха, загледани нагоре.

– Колко е красиво! – каза Карол.

– Да, нали – обади се Максуел.

И сега за пръв път разбра напълно какво точно се беше случило тук. Нямаше вече Артефакт и сделката с колесатия е загубила силата си. Но и сделка с кристалната планета не можеше да сключи. Веригата от събития, започнала с копирането на вълновата му схема, когато го изстреляха към Енотовата кожа, се прекъсваше. Сега, ако не беше бляскавата дъга в небето, все едно че изобщо нищо не беше ставало.

В момента драконът беше по-високо, кръжеше в небето и вече представляваше само едно сияние от цветовете на дъгата.

– Край – обяви Уп. – Какво ще правим сега?

– Вината е моя – рече Карол.

– Никой не е виновен – обади се пак Уп. – Просто така се случи.

– Да – каза Максвел, – но провалихме сделката на Харлоу.

– Така е – обади се един глас зад тях, – Би ли ми казал някой какво става тук?

Обърнаха се. На входа стоеше Харлоу Шарп. Някой беше запалил всички лампи в музея и той ясно се очертаваше в осветения правоъгълник на вратата.

– Музеят разбит – продължи той, – Артефакта изчезнал и вие двамата тук, би трябвало да разбера. Мис Хамптън, изненадан съм. Мислех Ви за по-разумна, а Вие да се свържете с такава непристойна компания. Въпреки че този Ваш луд саблезъб...

– Оставете Силвестър настрана – извика тя. – Той няма нищо общо с това.

– Е, Пит? – попита Шарп.

Максуел поклати глава.

– Малко ми е трудно да ти обясня.

– Така си и мислех – каза Шарп. – Имаше ли предвид всичко това, когато разговарях с мен вечерта?

– Не – отвърна Максвел. – Непредвидена случайност.

– Скъпа случайност. Може би ще ти е интересно да узнаеш, че ти забави работата на Времето с повече от един век. Освен, разбира се, ако по някакъв начин не си преместил Артефакта и не си го скрил. В такъв случай, приятелю, давам ти точно пет секунди, да ми го върнеш.

Максуел зададено преглътна.

– Не съм го преместил, Харлоу. Всъщност дори и не го докоснах. Сам не мога да разбера какво стана. Превърна се в дракон.

– В какво се превърна?

– В дракон. Казвам ти, Харлоу...

– Сега си спомням – рече Шарп. – Ти винаги бълнуваше за дракони.

Отправи се към Енотовата кожа, за да си търсиш дракон. И сега, изглежда, си го намерил. Надявам се, е хубав.

– Много е хубав – намеси се Карол. – Цял в злато и блясък.

– О, добре – каза Шарп. – Просто чудесно. Вероятно и състояние ще натрупаме, ако го разведеме и показваме. Можем да направим удар с един цирк, например. Драконът най-отгоре на афиша. Вече го виждам с големи букви: „ЕДИНСТВЕНИЯТ СЪЩЕСТВУВАЩ ДРАКОН“.

– Но той не е тук – рече Карол. – Взе, че отлетя.

– Уп – обърна се към него Шарп, – нищо не си казал досега. Какво става? Обикновено си доста приказлив. Какво става?

– Покрусен съм – отвърна Уп.

Шарп се извърна от него и погледна Максвел.

– Пит, навярно разбираш какво сте направили. Пазачът ми телефонира и искаше да извика полиция. Аз му казах да почака с обаждането в полицията и веднага дойдох. Не си представях нещата толкова лоши, колкото излязоха. Артефакта е изчезнал и аз не мога да го доставя на купувачите, а това означава, че трябва да върна цялата оная сума. Много експонати са разпердушинени...

– Драконът го направи – обясни Максвел, – преди да го пуснем да излезе.

– Значи, вие сте го пуснали да излезе? Всъщност, той не е избягал, а вие просто сте го пуснали да излезе.

– Да, но той трошеше всичко. Струва ми се, че се объркахме.

– Каж ми честно, Пит. Имаше ли действително дракон?

– Да, имаше. Беше затворен в Артефакта. Вероятно, той самият е бил Артефакта. Не ме питай как е отишъл там. Струва ми се, с магия.

– С магия ли?

– Омагьосване наистина става, Харлоу. Не знам как. Много години се опитвах да открия, но и сега не знам повече, отколкото, когато започнах.

– Струва ми се – рече Шарп, – тук липсва някой. Стане ли скандал обикновено има още един, замесен в него. Ще ми кажеш ли, Уп, къде може да е Духа, твоят голям и добър приятел?

Уп поклати глава.

– Трудно е човек да го проследи. Винаги ти се измъква.

– Това не е всичко. Има още една ситуация, на която трябва да обърнем внимание. Липсва Шекспир. Питам се дали някой от вас няма да хвърли малко светлина върху неговото изчезване.

– Беше с нас за известно време – обясни Уп. – Просто се бяхме

настанили да вечеряме, когато той силно се изплаши и изскочи оттам. Това стана, щом Духа си спомни, че е духът на Шекспир. Нали знаете, през всичките тези години той се чудеше чий дух е.

Шарп бавно се придвижи с едно стъпало по-ниско, седна на най-горното и пак така бавно премести поглед от единия към другия.

– Нищо, нищо не сте пропуснали, когато сте се заловили, да погубите Харлоу Шарп. Добре сте си свършили работата.

– Не сме се залавяли да Ви погубваме – каза Уп. – Никога не сме имали нещо против Вас. Но, изглежда, нещата от самото начало тръгнаха зле и така и продължиха.

– Според закона – обясни Шарп – трябва всички ви да осъдя за щетите, до последния ви цент. Трябва да искам наказанието ви, и не се правете на глупави, ще го получа, а тогава, всички вие, до края на живота си ще трябва да работите за Времето. Но и тримата заедно, през целия си живот, няма да можете да компенсирате общо и частица от това, което струвахте на института тази нощ. Затова няма смисъл да го правя. Макар и да мисля, че полицията ще се напъха в тази бъркотия. Не виждам как можем да я държим настрана. Страхувам се, че вие тримата ще трябва да отговаряте на доста въпроси.

– Ако някой можеше да ме изслуша само, всичко бих му обяснил. Нали точно това се опитвам да направя, откак съм се върнал: да намеря някого, който да ме изслуша. Този следобед се опитах да разговарям с теб...

– Тогава – каза Шарп – мисля, че веднага можеш да започнеш с обясненията. Признавам, любопитен съм. Да отидем в кабинета ми, от другата страна на улицата, ще седнем и ще си поговорим. Или може би това е неудобно за теб? Навярно имаш да свършиш още едно-две неща, за да приключиш работата по фалирането на Времето.

– Не, струва ми се, вече няма какво – рече Уп. – Бих казал, без да го усуквам, че направихме всичко, каквото беше по силите ни.

23

Инспектор Дрейтън стана тежко от стола си в приемната на Шарп.

– Радвам се, че най-после пристигнахте, д-р Шарп – каза той. – Случило се е нещо...

Инспекторът бързо прекъсна думите си, щом видя Максвел.

– А, Вие ли сте? – продължи инспекторът. – Радвам се да Ви видя. Здравата потичах след Вас.

Максуел направи гримаса.

– Не съм сигурен, инспекторе, че споделям радостта Ви.

Ако имаше някой, без когото можеше да мине точно сега, помисли си той, то това беше инспектор Дрейтън.

– Кой сте Вие? – рязко попита Шарп. – Защо сте се вмъкнали тук?

– Аз съм инспектор Дрейтън от Службата за сигурност. Оня ден проведох кратък разговор с професор Максвел по повод завръщането му на Земята, но се страхувам, че имам още някои въпроси...

– В такъв случай – заяви Шарп – моля, застанете на опашка. Имам работа с д-р Максвел и се страхувам, че моята е с предимство пред вашата.

– Не ме разбрахте – каза Дрейтън. – Не съм дошъл тук да арестувам приятеля Ви. Появяването му с Вас е късмет, който не съм очаквал. Има друго нещо, за което си мислех, че можете да ми помогнете, нещо, което се случи доста неочаквано, Разбирате ли, чух, че професор Максвел е бил гост на неотдавнашния прием на мис Клейтън и аз отидох при нея...

– Говорете смислено, човече – прекъсна го Шарп. – Какво общо има Нанси Клейтън с всичко това?

– Не знам, Харлоу – каза Нанси Клейтън, появявайки се на вратата на вътрешния кабинет. – Никога не съм имала намерение да се замесвам в нещо. Опитвала съм се само да забавлявам приятелите си и не виждам какво чак толкова нередно има в това.

– Нанси, моля те – рече Шарп – Първо ми кажи какво става. Защо си тук, защо инспектор Дрейтън е тук и...

– Заради Ламбърт – обяви Нанси.

– Искаш да кажеш, заради човека, който е нарисувал онази картина у вас.

– Те са три – каза гордо Нанси.

– Но Ламбърт е умрял преди повече от петстотин години.

– Така мислех и аз – продължи Нанси. – Но тази нощ той се появи. Каза, че е бил изгубен.

Като отмести Нанси встрани, от кабинета излезе мъж – висок, груб, с жълтеникавочервена коса и дълбоки бръчки по лицето.

– Излиза, господа, че става дума за мен. Имате ли нещо против аз да говоря за себе си?

Думите му, така както ги произнасяше, звучаха странно. Той стоеше насреща им сияещ, добродушен и човек не намираше нищо, заради което да не изпитва симпатия към него.

– Вие ли сте Албърт Ламбърт? – попита Шарп.

– Да, аз съм – отвърна Ламбърт. – Надявам се, не ви преча, но с мен се случи голяма неприятност.

– А нима само с Вас? – запита Шарп.

– Не знам със сигурност – отвърна Ламбърт. – Предполагам, има още много хора, изправени пред затруднения. Но когато човек има проблем, въпросът е къде да отиде и да го реши.

– Господине – каза Шарп, – аз съм в същото положение като Вас. И аз търся отговор.

– А не разбираш ли – обърна се Максвел към Шарп, – че Ламбърт правилно се е ориентирал. Дошъл е именно там, където проблемът му може да се разреши.

– Ако бях на ваше място, млади човече – каза Дрейтън, – щях да се държа по-кратко. Оня ден се измъкнахте доста ловко, но сега съм ви хванал. Има много въпроси...

– Инспекторе, ако обичате, не се месете – прекъсна го Шарп. – Нещата са достатъчно лоши и без вие да ги усложнявате. Артефакта го няма, музеят е разбит, Шекспир изчезна.

– Но аз искам само – каза благоразумно Ламбърт – да се завърна у дома. Обратно в 2023 година.

– Почакайте малко – нареди Шарп. – Вие не сте на ред. Аз не...

– Харлоу – каза Максвел, – всичко ти обясних днес следобед. Питам те за Симънсън. Сигурно си спомняш.

– Симънсън ли? Да, сега си спомням. – Шарп погледна към Ламбърт. – Вие сте човекът, който е нарисувал платното, изобразяващо Артефакта.

– Артефакта ли?

– Голям блок от черен камък на върха на един хълм.

Ламбърт поклати глава.

– Не, не съм го рисувал. Но сигурно ще го нарисувам. По-точно, не

бих могъл да не го нарисувам, защото мис Клейтън ми показва платното и то несъмнено е нещо, което е направено от моята ръка. И трябва да ви кажа, че не е толкова лошо, колкото и нескромно да звучи.

– Тогава, Вие наистина сте виждали Артефакта в Юрския период?

– В Юрския период ли?

– Преди двеста милиона години.

Ламбърт погледна учуден.

– Значи, толкова отдавна е било. Да, предполагам, че е много далеч в миналото. Та там имаше динозаври.

– Но Вие би трябвало да знаете. Нали пътувахте във времето?

– Бедата е – обясни Ламбърт, – че механизмът за настройка във времето се повреди. Изглежда, никога вече няма да мога да ходя в това време, в което желая.

Шарп се хвана за главата. После свали ръцете си и каза:

– А сега разказвайте бавно. Не всичко наведнъж. Едно по едно, докато разнищим случилото се.

– Нали ви обясних вече – каза Ламбърт – искам само едно. Много е просто наистина, искам само да се върна пак у дома.

– Къде Ви е машината на времето? – попита Шарп. – Къде я оставихте? Можем да я погледнем.

– Никъде не съм я оставил. Няма къде да я оставя. Тя върви навсякъде с мен. В главата ми е.

– В главата Ви ли е? – извика Шарп. – Механизъм за настройка във времето във вашата глава. Но това е невъзможно.

Максуел се усмихна на Шарп.

– Когато разговаряхме този следобед, ти ми каза, че Симънсън е публикувал много малко за своята машина на времето. Сега излиза...

– Да, казах ти – съгласи се Шарп. – Но кой нормален човек би допуснал, че машината на времето може да се инсталира в мозъка на субекта. Трябва да е някакъв нов принцип. Нещо, с което съвсем сме се разминали, – Той се обърна към Ламбърт. – Имате ли представа как работи?

– Ни най-малка – огвърна Ламбърт, – Знам само, че когато го сложиха в главата ми, уверявам ви, това беше една доста сложна хирургическа операция, аз добих способността да пътувам във времето. Само трябва да си помисля къде искам да отида, използвайки някои доста обикновени координати, и съм там. Но нещо се повреди. Независимо какво си мисля, аз ходя напред-назад, прелитам като някое ехо от едно време в друго, и то никога не е времето, което желая.

– Това си има и предимства – замислено заговори Шарп, но повече на себе си, отколкото на останалите. – Предполага се независимо действие, механизмът е малък, много по-малък от този, който ние използваме. Така би трябвало да е, за да го сложат в мозъка и... Ламбърт, Вие сигурно не знаете твърде много за него?

– Казах ви – отвърна Ламбърт. – Нищо. Всъщност не ме и интересува как работи. Просто Симънсън е мой приятел...

– Но защо сте тук? Защо дойдохте тук? Точно на това място и в това време?

– Случайност и толкова. А щом пристигнах, тук ми се стори поцивилизовано от много други места, на които съм бил, и започнах да питам, за да се ориентирам. Очевидно, никога преди не съм бил толкова далече в бъдещето, защото първото нещо, което научих бе, че пътувате във времето и имате Институт на времето. После чух, че мис Клейтън притежава моя картина и си помислих, че щом тя има картина, нарисувана от мен, може да се отнесе благосклонно, и аз я потърсих. Разбирате ли, с надеждата да открия как да се свържа с хората, които биха могли с любезните си грижи да ме изпратят пак у дома. И докато бях там, пристигна инспектор Дрейтън.

– А сега, мистър Ламбърт – намеси се Нанси, – преди да продължите, аз искам да Ви попитам нещо. Защо Вие, щом сте били в Юрския период или там, където каза Харлоу, където и да е то, и сте нарисували тази картина...

– Забравяте – обърна се към нея Ламбърт. – Още не съм я нарисувал. Имам малко скици и някой ден, надявам се...

– Е добре, тогава, когато се заловите да рисувате тази картина, защо не сложите динозаври. В нея няма динозаври, а току-що казахте, че сте знаели колко далече в миналото сте били, защото е имало динозаври.

– Не съм вмъкнал динозаври в рисунката поради една много проста причина. Динозаври нямаше.

– Но Вие казахте...

– Разберете – обясни търпеливо Ламбърт, – че рисувам само каквото виждам. Никога нищо не махам. Никога нищо не добавям. Нямаше динозаври, защото съществата, изобразени на картината, ги прогониха. Затова не съм вмъкнал нито динозаври, нито от другите.

– От другите ли? – попита Максвел. – За какво говорите пък сега? Какви са тези други?

– Е – отвърна Ламбърт, – онези на колела.

Замълча и погледна втрещените им лица.

– Нещо неправилно ли казах? – попита той.

– О, не, не – рече мило Карол, – продължавайте, мистър Ламбърт, и ни разкажете всичко за съществата на колела.

– Вероятно няма да ми повярвате – започна Ламбърт, – но не мога да ви обясня какви са – Роби, може би. Работни коне. Носачи. Крепостни. Форми на живот явно, бяха живи, но се движеха на колела вместо на крака и не представляваха само по едно нещо. Всеки от тях беше кошер от насекоми, подобни на пчели или мравки. Социални насекоми, очевидно. Разбирате ли, не очаквам да повярвате и на една моя дума, но се кълна...

Някъде отдалече се чу трополене, тихото, глухото трополене на бързо напредващи колела. Стояха заковани на местата си, заслушани, и разбраха, че по коридора се движат колела. Трополенето приближаваше и ставаше все по-силно. Внезапно то се чу точно зад вратата, затихна при завоя и изведнъж на входа застана колесат.

– Ето един от тях! – изпищя Ламбърт. – Какво прави тук?

– Мистър Мармадюк – каза Максвел, – радвам се да Ви видя пак.

– Не – отвърна колесатият. – Не е мистър Мармадюк. Така нареченият мистър Мармадюк Вие повече няма да видите. Той е в немилост. Направи огромна грешка.

Силвестър тръгна напред, но Уп протегна ръка, сграбчи го за кожата на врата и го задържа здраво, въпреки опитите му да се освободи.

– Имаше сключен договор с един хуманоид на име Харлоу Шарп – съобщил колесатият. – Кой от вас е Харлоу Шарп?

– Аз съм вашият човек – отвърна Шарп.

– Тогава, сър, трябва да ви попитам, какво възнамерявате да правите с изпълнението на договора?

– Нищо не мога да направя. Артефакта изчезна и не може да се достави. Парите ви, разбира се, веднага ще бъдат възстановени.

– Това, мистър Шарп – заговори колесатият, – няма да бъде достатъчно. Далеч не е достатъчно. Ще заведем съдебен процес срещу Вас. Ще Ви провалим, господине, на всяка цена. Ще направим всичко възможно да Ви докараме до бедност и...

– О, вие, отвратителни ръчни колички – извика Шарп, – за вас няма закон. Галактическият закон не е в сила за същества като вас. Ако си мислите, че можете да дойдете тук и да ме заплашвате...

В отвора на вратата като от празно пространство се появи Духа.

– Най-сетне – извика сърдито Уп. – Къде беше цяла нощ? Какво

направи с Шекспир?

– Поетът е в безопасност – рече Духа. – Но има още една новина. – Ръкавът на дрехата му се вдигна и посочи колесатия. – Сродниците му са плъзнали в Резервата на таласъмите и се опитват да хванат дракона.

Така значи, искали са дракона в крайна сметка, малко нелогично си помисли Максвел. И се запита дали е възможно колесатите през цялото време да са знаели, че драконът е в Артефакта. Отговорът е – разбира се, знаели са, защото именно те или техните далечни прадеди са живеели през Юрския период.

През Юрския период на Земята. А в кои ли още епохи по другите планети? Ламбърт ги нарече крепостни, коне, хамали. Не са ли те биологически роботи, създадени от древните същества. Или може би техните прадеди някога са били нисшестоящите членове на племето на древните същества, а може би просто са били опитомени животни, приспособени биологически чрез генетическа обработка да извършват определена работа?

И сега тези бивши роби, създали своя собствена империя, протягат ръце към нещо, за което може би имат причини да вярват, че е тяхно наследство. Тяхно, тъй като никъде другаде във вселената, освен навярно в отделни, отмиращи колонии със специфични условия, не са останали следи от проекта за голямата колонизация на новата млада вселена – мечта на кристалната планета.

И по всяка вероятност, помисли си Максвел, по всяка вероятност, наследството трябва да е тяхно. Защото с техен труд е бил осъществен замисълът. И не потърси ли умиращият Банши със съзнанието за старата вина начин да поправи злото, като измами кристалната планета и се опита да помогне на тези бивши роби? Или може би е вярвал, че е по-добре това наследство да не отива при някои чужди същества, а при една раса, която е изиграла ролята си, макар робска и малка, в големия проект, претърпял провал?

– Искате да кажете – обърна се Шарп към колесатия, – че в този момент, докато Вие стоите тук и ме заплашвате, вашите бандити там...

– Всичко е отработил – обади се Уп.

– Драконът тръгна към дома си – продължи Духа, – към единственото място, което може да приеме за свой дом на тази планета. При ясна лунна светлина той полетя над речната долина натам, където живее Мъничкия народ, за да види отново сънародниците си. И тогава колесатите го нападнаха във въздуха, опитаха се да го принудят да слезе на земята, да го пленят. Драконът се съпротивляваше великолепно, но...

– Колесатите не могат да летят – възрази Шарп. – И ти каза, че са много. Или подхвърли, че са много. Не може да бъде. Мистър Мармадюк беше единственият...

– Ние си мислим, че не могат да летят – рече Духа, – но те могат. А колкото до техния брой, аз съм объркан. Вероятно те са били тук през цялото време и са се крили от погледа ни. Вероятно и сега пристигат много чрез транспортните пунктове.

– Можем да спрем това – предложи Максвел. – Да съобщим на Транспортната централа. Можем...

Шарп поклати глава.

– Не, не сме в състояние да го направим. Транспортната система е междугалактическа, не е само наша. Не е възможно да се намесим.

– Мистър Мармадюк – заговори инспектор Дрейтън с най-официален тон, – или който и да сте, мисля, че най-добре ще е да Ви арестувам.

– Оставете празните приказки – рече Духа, – Мъничкия народ се нуждае от помощ.

Максуел се протегна и хвана стола.

– Време е да сложим край на глупостите – обяви той. – Вдигна стола над колесатия. – Време Ви е да заговорите, приятелю. И ако не го направите, ще Ви смачкам.

Изведнъж от гърдите на колесатия се показаха дюзи и се чу съскащ звук. Смяради шибна в лицата на хората, ужасна воня, която удряше като свиреп юмрук, караше стомаха ти да се преобръща и те задушаваше.

Максуел почувствува, че пада на пода, неспособен да контролира тялото си, което му се струваше вързано, парализирано от ужасната воня, идваща от колесатия. Удари се в пода, изтърколи се, вдигна ръце и ги вкопчи в гърлото си, сякаш щеше да го разкъса, за да поеме глътка въздух – но въздух нямаше, нищо нямаше освен смрадта от колесатия.

Над главата си дочу ужасен писък и след като се преобръна така, че да погледне нагоре, видя Склвестър, увиснал, вкопчил ноктите на предните си лапи в горната част от тялото на колесатия, а със задните дращеше и удряше издутия, прозрачния търбух, в който се извиваше отвратителната маса от раздразнени насекоми. Колелата на колесатия се въртяха безумно, но с тях бе станало нещо. Движеха се в различна посока и колесатият се въртешеше в шеметен танц със Силвестър, който отчаяно се притискаше в него, а задните му лапи, подобно движещи се бутала, работеха по търбуха на колесатия. Двамата досущ му приличаха на двойка, която изпълнява бърз и тромав валс.

Една невидима ръка се протегна, сграбчи Максвел за лакътя и

безцеремонно го повлече по пода. Тялото му се удари в прага, смрадта намалая и сега той можеше да поеме малко въздух.

Максуел се преобърна, надигна се на ръце, после на колене и се помъчи да се изправи. Протегна юмруци и изтри сълзящите си очи. Във въздуха все още се чувствуваше вонята, но човек вече не се задушаваше.

Шарп седеше подпрян на стената, дишаше тежко и търкаше очите си. Карол се бе сгърчила на пода. Уп, приведен на две, измъкваше безчувствената Нанси от вонящата стая, откъдето още се чуваше писъкът на борещия се саблезъб.

Максуел се заклатушка напред, протегна се, вдигна Карол и я метна като чувал на рамото си. Обърна се и несигурно започна да се изтегля по коридора.

След тридесет крачки се спря и се извърна. В този момент, освободил се най-после от Силвестър, от вратата изскочи колесатият. Сега и двете му колела се въртяха в една посока. Затъркаля се по коридора, като караше лудо, наклонен встрани, накуцваше слепешката, ако изобщо може да се каже за нещо на колела, че куца, блъсна се в едната стена, отскочи и се удари в другата. От голямата дупка на търбуха му се сипеа малки белезникави предмети и се пръскаха навсякъде по пода.

Най-сетне, на десет крачки от Максуел, колесатият се сгромоляса, защото едното му колело се удари в стената и се сплеска. Бавно, сякаш с някакво странно достойнство, той се преобърна и от раздрания му корем се изляха около един бушел² насекоми и се струпаха на купчина върху пода.

Силвестър, ниско приведен, разширил необичайно ноздри, се прокрадваше в коридора и полекичка, стъпка по стъпка, лазеше към своята жертва. Зад Уп и Силвестър се появиха и останалите.

– Сега можеш да ме пуснеш – каза Карол.

Максуел я пусна, помогна ѝ да се изправи. Тя се облегна на стената.

– Никога не съм виждала по-неподходящ начин за пренасяне – обяви тя, – Да носиш едно момиче като чувал, капка кавалерство няма у теб.

– Сгрехих – отвърна Максуел. – Трябваше да те оставя да лежиш там, на пода.

Силвестър се беше спрял и протегнал напред врат, душеше колесатия, но през цялото време бърчеше нос от отвращение и почуда,

---

2. Бушел – мярка за обем, равна на 8 галона, или 36 литра, – Б.пр.

изписани на муцуната му. Колесатият не даваше признаци за живот. Доволен, Силвестър се отдръпна, седна на задните си лапи и започна да мие муцуната си. На пода, до падналия колесат, гъмжеше от буболечки. Няколко от тях изпълзяха от камарата и се насочиха по коридора навън.

Шарп мина бързо край колесатия.

– Хайде да излизаме оттук – каза той.

В коридора все още вонеше от ужасната смрад.

– Но каква е тая работа? – простена Нанси. – Защо мистър Мармадюк...

– Вонящи буболечки и нищо повече – рече й Уп. – Не можете ли да си го представите? Раса от вонящи буболечки в Галактиката! А ни изплашиха!

Инспектор Дрейтън важно и тежко се придвижи напред.

– Страхувам се, че всички ще трябва да дойдете с мен – каза той. – Ще ми са нужни вашите показания.

– Показания ли? – разгневи се Шарп. – Сигурно не сте с ума си. Показания в такова време, когато драконът е на свобода и...

– Но едно извънземно същество е убито – възрази Дрейтън. – И не просто едно обикновено извънземно същество, а представител на раса, която е възможно да е наш враг. Може да има последствия.

– Просто напиши – предложи Уп – убит от един див звяр.

– Уп – отсече Карол, – как можеш да кажеш такова нещо. Силвестър не е див. Нежен е като коте. И не е звяр.

Максуел се огледа.

– Къде е Духа? – попита той.

– Побягна – отвърна Уп. – Винаги прави така, когато започне да става горещо. Един страхливец и нищо повече.

– Но той каза...

– Да – продължи Уп, – а ние си губим времето. О'Тул се нуждае от помощ.

24

Когато слязоха от шосето, О'Тул вече ги чакаше.

– Знаех, че ще дойдете – поздрави ги той. – Духа каза, че ще ви открие. А страшно ни трябва някой да вразуми тролите, които се крият, издават нечленоразделни звуци под моста си и не искат да слушат никакви доводи.

– Какво общо имат тук тролите? – попита Максвел. – Не можеш ли поне веднъж в живота си да ги оставиш на мира?

– Тролите – обясни О'Тул, – колкото и да са гадни, са единственото ни спасение. Те са единствените, които, поради липса на каквато и да е цивилизованост, остават вещи в магиите от стари времена и са специалисти в най-мръсните, най-злите заклинания. Феите, естествено, също не изменят на старите умения, но техните вълшебства са добри, а благостта не е нещо, от което се нуждаем сега.

– Ще ни кажеш ли – попита Шарп – какво точно става? Духа не остана дълго при нас, за да ни обясни всичко.

– С удоволствие – отвърна таласъмът, – но да тръгваме, а аз ще ви разкажа цялата случка по пътя. Имаме малко време, за да го губим, а тролите са упорити и дълго ще трябва да ги убеждаваме да ни помогнат. Сврели са се в покритите с мъх камъни на оня техен глупав мост и се кикотят, сякаш са загубили ума си. Макар, нека си кажем горчивата истина, тези отвратителни тролите нямат много ум за губене.

Тръгнаха вкупом по скалистото дефиле, разположено между хълмовете. На изток се затори, но пътеката, скрита сред дърветата и заградена от храсти, беше тъмна. Тук-там се разбуждаха птички и цвърчаха, а някъде горе, на хълма, врещеше енот.

– Драконът си дойде при нас – каза им О'Тул, докато вървяха, – единственото останало за него място на Земята, където може да отиде и отново да бъде сред свои, а колесатите, които в старо време си имаха друго име, го нападнаха като летящи метли в боен строй. Принудят ли го да слезе на земята, ще го хванат и много бързо ще го отведат оттук. Несъмнено той се сражава чудесно, отбива ги, но започва да се уморява и ако ще му помагаме, трябва да бързае много, нужна е голяма експедитивност.

– И ти разчиташ – добави Максвел – тролите да свалят колесатите, както свалиха автото.

– Бързо схващаш, приятелю. Такова нещо се върти в главата ми. Но тези мръсни троли се пазарят.

– Не знаех, че колесатите могат да летят – каза Шарп. – Виждал съм ги само да се търкалят.

– Много неща умеят – обясни Отул. – От телата им могат да израсват безброй и невъобразими приспособления. Дюзи за разпръскване на отвратителния им газ, оръжия за изстрелване на смъртоносните им патрони, струи, за да се превръщат в летящи метли, движещи се с изумителна скорост. Никога не идват за добро. И след толкова много векове те пак са изпълнени с яд и злоба, притаили са се дълбоко в Галактиката със злост, разяждаща като тумор разложените им мозъци, и чакат възможност да станат каквито никога не могат да бъдат, защото нито са били, нито някога ще бъдат нещо повече от роби.

– Но защо да се занимаваме с тролите? – попита Дрейтън кисело. – Мога да взема пушки, самолети...

– Не се опитвайте да се правите на по-голям глупак, отколкото вече се показате – рече Шарп. – Не можем и с пръст да ги пипнем. Не бива да създаваме инциденти. Тук хората не трябва да се месят. Това е нещо за уреждане между Мъничкия народ и техните бивши роби.

– Но саблезъбият вече уби...

– Саблезъбият, да. Но не и човека. Ние не...

– Силвестър само се опита да ни защити – каза Карол.

– Трябва ли да вървим толкова бързо? – запротестира Нанси. – Не съм свикнала.

– Ето, хванете се за мен – предложи ѝ Ламбърт. – Пътеката тук е малко неравна.

– Знаеш ли, Пит – каза Нанси със звънък глас, – мистър Ламбърт се съгласи да ми погостува около година и да ми нарисува някои картини. Не е ли чудесно от негова страна?

– Да – отвърна Максвел. – Наистина е чудесно.

Последните стотина крачки пътеката се изкачваше по хълма, а сега се спусна надолу към дефилето, обсипано с натъркаляни големи камъни, които на първата слаба утринна светлина приличаха на приведени, изгърбени зверове. Над дефилето се извиваше древният мост, една конструкция, докарана тук направо от някой стар средновековен път. Максвел го гледаше и му бе трудно да повярва, че е бил построен само преди няколко десетилетия, когато се е създавал резерватът.

Два дни, помисли си той, нима само два дни минаха откак се върна на земята и намери инспектор Драйтън да го чака. Толкова неща се

случиха, че този период му се струваше много по-дълъг от два дни. Толкова невероятни неща станаха, продължават да стават и продължават да са невероятни, но той знаеше, че от изхода на тези събития може да зависи бъдещето на цялото човечество и на съюза, изграден от човека с другите звезди.

Опита се да предизвика у себе си омраза към колесатите, но омраза нямаше. Те бяха твърде чужди, много далече от човека, за да внушават омраза. Бяха по-скоро абстракция на злото, отколкото действително зли същества, макар добре да разбираше, че това не ги правеше по-малко опасни. Ето онзи, другият Питър Максвел, сигурно е бил убит от колесатите, защото, когато са го открили, около него още е имало необикновена, противна миризма, и сега, след онези мигове в кабинета на Шарп, Максвел знаеше каква е тая миризма. Убили са го, защото са мислели, че първият върнал се Максвел трябва да дойде от кристалната планета и убийството е било начин да го спрат от намесата му в сделката с Времето за Артефакта. А когато се е появил другият Максвел, не са посмели да извършат второ убийство. Ето защо, каза си Максвел, мистър Мармадюк се опита да го подкупи.

Но, спомни си Максвел, имаше и един Монти Чърчил. Щом всичко това свърши, няма значение как, той ще издири Чърчил и ще си оправи сметките с него.

Приблжиха моста, отидоха под него и се спряха.

– Ей, ненужни троли – извика мистър О'Тул към безмълвния камък, – цяла дружина сме се събрали тук, да преговаряме с вас.

– Млъкни – обърна се Максвел към таласъма. – Не се меси. Ти не се разбираш с тролите.

– А кой – попита О'Тул – може да се разбере с тях. Твърдоглави са, без капка чест и от здрав разум са лишени...

– Тихо – каза Максвел. – Повече нито дума.

Всички замряха в тишината на настъпващото утро и най-последен един писклив глас им заговори изпод другия край на моста.

– Кой е там? – попита гласът. – Ако сте дошли да ни тормозите, няма да стане. През всичките тези години гръмогласният О'Тул ни е тормозил и се е заяждал с нас, но повече няма да търпим.

– Казвам се Максвел – обърна се Максвел към говорещия. – Не идвам да ви тормозя. Идвам да моля за помощ.

– Максвел ли? Добрият приятел на О'Тул?

– Добрият приятел на всички вас. На всеки от вас. Седях при умирания Банши вместо тези, които не искаха да отидат да го изпратят в

последните му минути.

– Но пиеш с О'Тул, нали? И разговаряш с него, да, да. И вярваш на лъжите му.

О'Тул прекрачи напред, подскачайки от гняв.

– Ще ви запуша гърлата – изпищя той. – Само веднъж да сложа лапи на гадните ви вратове...

Думите му внезапно прекъснаха, защото Шарп се протегна, сграбчи го отзад за панталона, повдигна го и го задържа така, издаващ сподавени гневни звуци.

– Продължавай – обърна се Шарп към Максвел, – Ако този малък пискун само отвори устата си, ще намеря някоя локва и ще го удавя там.

Силвестър се промъкна до Шарп, протегна нагоре главата си и нежно започна да души висящия О'Тул. О'Тул перна саблезъбия с ръце, които размахваше като вятърна мелница.

– Махайте го оттук – пищеше той.

– Мисли те за мишка – рече му Уп. – Опитва се да разбере дали си заслужаваш труда.

Шарп се дръпна и ритна Силвестър в ребрата. Саблезъбият се отмести с ръмжене.

– Харлоу Шарп – хвърли се към него Карол, – как смеете да правите такова нещо. Аз ще...

– Млъкнете – извика Максвел раздразнен. – Млъкнете всички. Драконът горе се сражава за живота си, а вие сте седнали да се препирате.

Всички млъкнаха. Някои отстъпиха назад. Максвел почака миг, после заговори на тролите:

– Не знам какво е станало преди. Не знам за какво се карате. Но ние се нуждаем от вашата помощ и трябва да я получим. Обещавам ви честно отношение, но и ви обещавам, че ако не сте достатъчно разумни, имаме намерение да видим какво ще направят два заряда взрив от вашия мост.

От моста долетя немощен, писклив глас.

– Но всичко, което някога сме искали, някога сме молили, е този гръмогласен О'Тул да ни направи бъчва сладка Октомврийска бира.

Максуел се обърна.

– Вярно ли е? – попита той. Шарп сложи обратно О'Тул на земята, за да отговори.

– Това е нарушаване на прецедента – нададе вой О'Тул. – Ето какво е. От незапомнени времена единствено ние, таласъмите, сме си варили развеселяваща душата бира. И сами сме си я пили. Не можем да

направим повече, отколкото изпиваме. А ако направим за тролите, тогава и феите ще искат...

– Знаеш – каза Уп, – че феите никога няма да пият бира. Те пият само мляко. И шоколадени сладки с орехи ядат.

– Жажда ще измъчи всички ни – изпищя таласъмът. – Голяма мъка е да се направи дори само това, което ни е нужно, и много време, и размисъл, и усилия трябва.

– Ако въпросът е само в произвеждането – предложи Шарп, – ние сигурно ще можем да помогнем.

Мистър О'Тул заподскача нагоре-надолу от гняв.

– А буболечките! – извика той. – Какво ще стане с буболечките? Знаем, че ще ги извадите от бирата, когато я варите. Заради онези отвратителни санитарни мерки. За да се направи Октомврийска бира, в нея трябва да паднат буболечки и всичките му там нечистотии, иначе няма да има нужния аромат.

– Ще сложим буболечките – каза Уп. – Ще излезем, ще хванем пълна кофа и ще ги пуснем вътре.

О'Тул беше извън себе си от яд, лицето му пламтеше моравочервено.

– Не разбирате и това си е – изписка той насреща им. – Буболечките не можете да пхнете вътре. Те с чудна избирателност сами падат и...

Думите прекъснаха в задавен писък и Карол рязко извика:

– Силвестър, остави го!

От устата на Силвестър, стенойки и вършеейки с ръце, висеше О'Тул. Саблезъбият държеше високо главата си, та краката на О'Тул да не достигат земята.

Уп се търкаляше, смееше се и удряше с ръце в тревата.

– Взема О'Тул за мишка! – викаше Уп – Погледнете тоя котак! Сам си е хванал мишка.

Силвестър се държеше благородно. Като изключим достойнството, той с нищо не нараняваше О'Тул. Държеше го леко в устата си, но двата му извити зъба на горната челюст изкусно обвиваха тялото и не му позволяваха да се измъкне.

Шарп се обърна да ритне саблезъбия.

– Не! – извика Карол. – Да не сте посмели!

Шарп се поколеба.

– Нищо, Харлоу – каза Максвел. – Остави го да държи О'Тул. Все заслужава нещо след всичко, което стори за нас там, в кабинета.

– Добре – извика като обезумял О'Тул. – Ще им направим едно

буре бира. Две бурета ще им направим.

– Три – рече пискливият глас изпод моста.

– Добре, три – съгласи се таласъмът.

– И никакви усуквания после, нали? – попита Максвел.

– Ние, таласъмите, никога не усукваме – отвърна О'Тул.

– Добре, Харлоу – каза Максвел, – иди и го перни. Шарп се приготви да го ритне. Силвестър пусна О'Тул и се измъкна.

От моста се изсипаха тролите и възбудени, с крясъци, забързаха по хълма.

Хората започнаха да се изкачват след тях по склона.

Пред Максвел Карол се препъна и падна, Максвел се спря и я вдигна. Тя се дръпна и обърна към него пламналото си от гняв лице.

– Да не си ме пипнал – рече тя. – Да не си ми проговорил. Ти каза на Харлоу да отиде и ритне Силвестър. На мен крещя. Нареди ми да млъкна.

Тогава тя се обърна и продължи да се изкачва по хълма. Движеше се бързо и се скри от погледа му.

Максуел застана за миг объркан, после започна да се катери направо, като заобикаляше големите камъни и се хващаше за храстите, за да се издърпа напред.

Горе, на върха на хълма, той чу диви викове, а вдясно от него, едно огромно черно кълбо, чиито колела лудо се въртяха, тежко се стовари от небето и се разби в гората. Той се спря, погледна нагоре и през върховете на дърветата видя как две кълбета препускат в небето на път да се сблъскат. Не свиха встрани, нито намалиха скоростта. Срещнаха се и при удара се взривиха. Той стоеше и наблюдаваше как хвърчат разтрошените парчета, След няколко секунди вече се носеше шум от често потропване по листата, тъй като отломките заваляха като дъжд надолу.

Горе на стръмнината радостните викове още продължаваха и далече, при върха на хълма, отвъд дефилето, нещо, което той не видя, но чу, се спусна тежко на земята.

Наоколо нямаше никого и Максвел започна пак да се катери.

Ето, край на всичко, каза си той. Тролите свършиха работата си и сега драконът можеше да слезе. Той кисело се усмихна на себе си. Толкова години вече търсеше дракони и ето ти накрая дракон, но изглежда той беше нещо повече, отколкото си представяше. Питаше се какво е драконът, защо е бил затворен в Артефакта, превърнат в Артефакт или каквото и да е там.

Странна е тази работа с Артефакта, мислеше си той. На всичко се

съпротивляваше, всичко отказваше да приеме до момента, в който той закрепил на главата си преводаческия механизъм, за да го изучава. Какво се случи, та драконът се освободи от Артефакта? Очевидно апаратът изигра роля за това, но все още нямаше начин да се разбере какво е станало. А хората от кристалната планета сигурно знаят, и това е едно от многото неща, които знаят, едно от многото изкуства, които още държат настрана от знанието на другите в Галактиката. И не се ли оказа този преводачески апарат в багажа му умишлено, а не случайно? Не са ли го сложили там точно за тази цел, за да го използва? Беше ли той преводачески апарат изобщо, или представляваше нещо друго, изработено така, че да прилича на него?

Спомни си как по едно време се чудеше дали Артефакта не е служил за бог на Мъничкия народ или на онези странни същества, които в ранната история на Земята са общували с него. Прав ли е, питаше се той. Дали в древните времена драконът не е бил бог?

Пак започна да се изкачва, но сега вървеше по-бавно, защото нямаше нужда да бърза. За пръв път, откак се върна от кристалната планета, нямаше неотложна работа.

Намираще се на малко повече от половината път по хълма, когато чу музика, в началото толкова слаба, толкова приглушена, че не беше сигурен дали наистина я чува.

Спря и се послуша. Това несъмнено е музика.

Слънцето току-що подаде горния край на диска си над хоризонта, море от ослепителна светлина озари върховете на дърветата по хълма над него и те запламтяха с цветовете на есента. Но склонът, по който той се изкачваше, още лежеше в утринната сянка.

Слушаше. Музиката наподобяваше шума на сребриста вода, която тече над щастливи камъни. Неземна музика. Феерична. Да, ето каква беше тя. На танцувалната поляна вляво от него свиреше оркестърът на феите.

Оркестърът на феите и феи, които танцуват на поляната! Такова нещо никога не е виждал и ето възможност да го види. Свърна вляво и колкото се може по-тихо се запъти към танцувалната поляна.

Моля, прошепна той на себе си, моля не си отивайте. Не се плашете от мен. Моля ви, останете, нека ви видя.

Сега той беше съвсем близо. Те са точно зад онзи голям камък. А музиката продължаваше да свири.

Малко по малко пропълзя край камъка, като внимаваше да не вдига никакъв шум.

И тогава видя.

Оркестърът седеше в редица на един дънер в края на поляната и свиреше, а утринната светлина блестеше в разноцветните им като дъгата криле и в лъскавите инструменти.

Но нямаше феи, които да танцуват на поляната. Вместо тях там се намираха други двама, за които никога не би си и помислил. Две такива чисти души, каквито само биха имали право да играят под вълшебната музика.

Под звуците на оркестъра на феите, обърнали се един срещу друг, танцуваха Духа и Уилям Шекспир.

25

Драконът се разположи върху стената на замъка, многоцветното му тяло блестеше на слънцето. Далече долу, в долината, река Уисконсин, синя като забравено лятно небе, течеше между бреговете, покрити с пламтящи гори. От двора на замъка се носеше шум от весел пир, тъй като таласъмите и тролите, оставили за момента враждата настрана, пиеха Октомврийска бира, удряха халби в масата, донесена от големия коридор, и пееха древни песни, съчинени много преди да е имало такова нещо като Човека.

Максуел седна върху един дълбоко потънал в земята камък и се загледа в долината. На десетина крачки от него склонът се пресичаше от дълга повече от десетина стъпки урва, и в края на тази урва растеше изкривен кедър, изкривен от ветровете, вили в долината от несметни години, кората му беше като посипана със сребрист прах, листата му – светлозелени и благоуханни. Дори оттам, където седеше, Максуел можеше да долови острия им аромат.

Всичко мина добре, каза си той. Няма го Артефакта, за да го заместят за знанията на кристалната планета, но има дракон и той в крайна сметка вероятно е това, което хората от Кристалната планета са искали. Но дори и да не се окаже така, колесатите загубиха, а в края на краищата това може да е по-важно и от получаването на знанията.

Всичко мина добре. По-добре, отколкото можеше да се очаква. Само дето сега всички му са обидени. Карол му се сърдеше, защото каза на Харлоу да иде и да ритне Силвестър, а на нея да млъкне, О'Тул – защото го изостави на Силвестър и после го принуди да отстъпи пред тролите. Най-вероятно Харлоу още се палеше заради развалената сделка за Артефакта и заради изпочупените отломки в музея. Но може би фактът, че му връща Шекспир, ще компенсира нещо. А съществуваше, разбира се, и Дрейтън, който сигурно още искаше да му задава въпроси, и Лонгфелю от Ректората, на когото никога не би се харесал, независимо какво се е случило.

Понякога, каза си той, не си струва толкова да се притесняваш, да се бориш за нещо. Но, изглежда, само такива като Нанси Клейтън успяват да постигнат това – празноглавата Нанси със знаменитите си гости и легендарните вечеринки.

Нещо го докосна и той се обърна да види какво е. Силвестър

протегна грубия си, остър като ренде език и започна да го ближе.

– Остави – каза Максвел. – Този твой език може да свали кожата на човека.

Силвестър измърка доволно, настани се до Максвел и се облегна в него. Двамата седяха и гледаха вторачени долината.

– Лесно си живееш ти – рече Максвел на тигърчето. – Нямах проблеми. Няма за какво да се тревожиш.

Камъните изхрущяха под нечи крака. Един глас каза:

– Задигнал си ми саблезъбия. Може ли да седна и аз с теб да му се порадвам?

– Разбира се, седни – отвърна Максвел. – Ще се преместя. Мислех, че не искаш вече да разговаряш с мен.

– Там, долу, беше отвратителен – рече Карол – и не ми хареса. Но сигурно е трябвало да си такъв.

Черен облак кацна в кедъра, да си отпочине. Карол ахна и се сгуши в Максвел. Той я прегърна:

– Няма нищо. Това е само един Банши.

– Но той няма тяло. Няма лице. Просто облак.

– В това няма нищо странно – каза й Банши. – Такива сме ние двамата, които останахме. Големи мръсни пачаври, развяващи се в небето. Не се страхувайте, защото този, другият човек, е наш приятел.

– На третия не бях приятел – възрази Максвел – нито аз, нито човешкият род. Той ни предаде на колесатите.

– И все пак ти седя при него, когато никой друг не искаше.

– Да, седях. Редно е да го направиш дори за най-лошия си враг.

– Тогавя мисля – продължи Банши, – че ще можеш да разбереш някои неща. В крайна сметка колесатите бяха от нашите, още са от нашите, може би. Старите връзки трудно се късат.

– Струва ми се, разбирам. Какво мога да направя за теб?

– Дойдох само да ти кажа – обясни му Банши, – че мястото, което ти наричаш „кристалната планета“, е известно.

– И си искат дракона ли? – попита Максвел. – Трябва да ни дадеш координатите.

– Координатите ще се дадат на Транспортния център. Трябва да отидете там, ти и още много други, за да пренесете знанията. А драконът ще остане на Земята, тук, в резервата на таласъмните.

– Не разбирам – рече Максвел. – Те искаха...

– Артефакта – прекъсна го Банши, – за да освободят дракона. Много дълго стоя затворен.

– Още от Юрския период – каза Максвел. – Съгласен съм, много дълго е бил там.

– Не предвиждахме да е толкова продължително – обясни Банши. – Вие го преместихте, преди да успеем да го освободим, и ние го мислехме за загубен, Артефакта трябваше само да го предпази и скрие, докато се установи колонията на Земята, докато тя бъде в състояние да го закриля.

– Да го закриля ли? А защо му е била нужна закриля?

– Защото – отвърна Банши, – той е последният представител на своя род и затова е много ценен. Той е последният от... трудно ми е да се изразя... вие имате същества, които наричате котки и кучета, нали?

– Да – каза Карол. – Ето тук при нас едно от тях.

– Любими домашни животни – продължи Банши – и дори много повече от любими животни. Същества, които са кръстосвали Земята заедно с вас още от най-ранните дни на вашата история. Драконът е любимото животно, последното любимо животно на съществата от кристалната планета. Те остаряват, скоро ще умрат. Не могат да оставят своя любимец, без да се погрижат за него. Трябва да го предадат в любящи ръце.

– Таласъмите ще се погрижат за него – рече Карол.

– И тролите, и феите и всички останали. Ще се гордеят с него. Страшно ще го разглеждат.

– И хората ли?

– И хората – отвърна Карол.

Не видяха как си отиде. Но него вече го нямаше. Нямахше дори една мръсна пачавра, развяваща се в небето. Дървото се извисяваше празно.

Любимо домашно животно, помисли си Максвел. Не бог, а обикновено любимо животно. И все пак сигурно не е толкова просто, както изглежда. Когато хората за пръв път направиха биомеханизмите, какво създадоха? Не други хора, поне в началото, не добитък, не работи, построени с определена цел. Създадоха галени домашни животни.

Карол се раздвижи на ръката му.

– За какво мислиш, Пит?

– За среща – каза Максвел. – Да, струва ми се, мислех за една вечеря с теб. Веднъж отидохме, но нищо не излезе. Би ли желала да опитаме пак?

– В „Прасето и свирката“ ли?

– Ако искаш.

– Без Уп и Духа. Без никакви скандаджии.

– Но със Силвестър, разбира се.

– Не – каза тя. – Само ние двамата. Силвестър ще стои у дома. Време му е да се научи.

Станаха от камъка и тръгнаха обратно към замъка.

Силвестър погледна нагоре към настанилия се върху стената на замъка дракон и изръмжа.

Драконът отпусна глава върху змиевидната си шия и го погледна в очите. И му показва дългия си разклонен език.

КРАЙ

© 1968 Клифърд Саймък
© 1982 Живка Рудинска, превод от английски

Clifford Simak
The Goblin Reservation, 1968

Източник: <http://sfbg.us>

Добавяне на липсващ текст в глава 19: Уфтак Музгашки, 18 юни 2007

Публикация:

РЕЗЕРВАТЪТ НА ТАЛАСЪМИТЕ. 1982. Изд. Отечество, София. Биб. Фантастика, No.23. Научно-фантастичен роман. Превод: Живка РУДИНСКА [The Goblin Reservation, Clifford D. SIMAK (1968)]. Послеслов: „Романът с най-веселото настроение, което Саймък някога ни е давал...“ – Живка РУДИНСКА – с.238–240. Художник: Красимира ДИМЧЕВСКА. С ил. Печат: ДП Балкан, София. Формат: 70×100/32. Печатни коли: 15. С ил. Страници: 240.
Има преиздание на книгата от 1985 год.

РЕЗЕРВАТЪТ НА ТАЛАСЪМИТЕ. 1998. Изд. Бард, София. Колекция Клифърд Саймък, No. {08}. Роман. III издание. Превод: [от англ.] Живка РУДИНСКА [The Goblin Reservation, Clifford SIMAK]. Формат: 20 см. Страници: 160. Цена: 2200 лв. (2.20 лв.). ISBN: 954-585-001-7.

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/136>]